

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Agnės Selvestravičiūtės,
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Daikto kokybės garantijų sutarčių teisėje turinys ir jų taikymo
problemos**

Vadovė: doc. dr. Danguolė Bublienė

Recenzentė: doc. dr. Lina Mikalonienė

Vilnius

2017

TURINYS

ĮVADAS	2
1. BENDRIEJI DAIKTO KOKYBĖS IR GARANTIJŲ KLAUSIMAI	5
1.1. Fizinės daikto kokybės kategorijos <i>ratione materiae</i>	6
1.2. Daikto kokybės garantijų instituto terminologijos problematika	12
1.3. Daikto kokybės garantijų instituto genezė	14
2. ĮSTATYMINĖ DAIKTO KOKYBĖS GARANTIJA	17
2.1. Galėjimas daiktą panaudoti pagal tikslą	19
2.2. <i>Caveat emptor</i> doktrina ir paslėpti trūkumai	23
2.3. Pirkėjo teisių gynbos būdai – įstatyminės garantijos turinio elementas?	27
2.4. Įstatyminės garantijos trukmė	30
2.4.1. Įstatyminės garantijos termino susiejimas su daikto tarnavimo laiku	33
2.4.2. Skaitmeniniam turiniui – „amžina“ įstatyminė garantija?	41
3. SUTARTINĖ (KOMERCINĖ) DAIKTO KOKYBĖS GARANTIJA	46
3.1. Komercinės garantijos turinys	46
3.2. Komercinės ir įstatyminės garantijų santykis	52
3.3. Komercinė garantija – nereikalinga?	56
IŠVADOS	63
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	65
SANTRAUKA	73
SUMMARY	74

IVADAS

Sakoma, jog gyvenime nieko nėra neišvengiamo, išskyrus mirtį, mokesčius ir daikto gedimą vos pasibaigus jo garantijai. Garantijos yra neatskiriama pirkimo–pardavimo sutarčių dalis, todėl nepaisant civilinėje teisėje vyraujančio dispozityvumo principo, šalių susitarimams nubrėžiamos ribos privalomomis taisyklėmis – viena tokių yra daikto kokybės užtikrinimas.

Nors pardavėjo pareiga perduoti tinkamos kokybės daiktą traktuojama kaip viena esminių, o vartotojas Lietuvoje yra saugomas net dviejų rūšių garantijomis, neblėstanti šios temos aktualumą praktikoje atspindi Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos statistika – jos duomenimis, 2016 m. iš daugiau nei 2 000 tarnybą pasiekusių ginčų dėl vartojimo prekių, daugiausia vartotojų skundų (kaip ir kasmet) buvo dėl netinkamos daiktų kokybės.¹ Taigi, teorijoje turėdami ir teises (dažnai – dualias, kylančias ir iš įstatyminės, ir iš sutartinės garantijos), ir priemones joms ginti, praktikoje vartotojai, įsigiję netinkamos kokybės prekę, neretai atsimuša į pardavėjų abejingumo sieną. Vis dėlto, didelei daliai tokių ginčų nepasiekiant teismų (o ypač – vieningą praktiką formuojančio Lietuvos Aukščiausiojo Teismo), ši tema yra itin aktuali akademinio požiūriu, kaip platforma, kurios pagalba galima inicijuoti bent doktrininę diskusiją apie garantijų institutų turinį bei problematiką.

Pagrindinis magistro darbu keliamas tikslas – ištirti, ar, atsižvelgiant į įstatyminės daikto kokybės garantijos instituto turinį (o ypač – galimus jo tobulinimus), tokia komercinė garantija, kokia šiuo metu įtvirtinta CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnyje, nėra nereikalinga. Siekiant šio tikslo, numatyti atitinkami uždaviniai – nuodugniai išanalizuoti įstatyminės garantijos turinį, identifikavus jo kertinius trūkumus – pasiūlyti galimus teisinio reguliavimo tobulinimus, ištirti komercinės garantijos turinį santykyje su įstatymine garantija ir (jeigu nenustatoma, kad toks institutas yra perteklinis) nurodyti galimą komercinės garantijos teisinio reguliavimo tobulinimo kryptį. Atsižvelgiant į materialaus bei skaitmeninio pasaulio konvergenciją, taip pat tiriama, ar (bei kokia apimtimi) ir kokios kokybės garantijos taikomos nematerialiems objektams (skaitmeniniam turiniui) ir, turint omenyje tokio daikto įsigijimo paplitimo mastą, – gyviems, bet teisinio subjektiškumo neturintiems objektams (gyvūnams augintiniams).

Šio darbo objektas – daikto kokybės (įstatyminės ir komercinės) garantijų turinys, tiek žvelgiant į jas izoliuotai, tiek santykyje vienos su kita. Darbe nagrinėjama, kaip ir

---

¹ Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2016 m. veiklos ataskaita Nr. 3–246 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vvtat.lt/index.php?2267040817>>.

kiek vienos garantijos turinys gali lemti kitą, kokie elementai sudaro kiekvienos jų turinį, kaip būtų galima spręsti jose slypinčias problemas ir ar kai kuriems objektams (atsižvelgiant į jų prigimtį) galima taikyti atskiras šių garantijų nuostatas. Analizė vyksta išimtinai vartojimo pirkimo–pardavimo ir skaitmeninio turinio teikimo sutarčių kontekste ne tik dėl ribotos darbo apimties (dėl kurios neefektyvu būtų mėginti aprėpti visas civilinei teisei žinomas sutartis), bet ir dėl šios temos aktualumo būtent jų kontekste – civilinėje apyvartoje pirkimo–pardavimo sutartims tenka liūto dalis, o garantijos konstruktas šio tipo sutartyse sudaro garantijos modelio pagrindą ir kitose. Skaitmeninio turinio teikimo sutarčių aspektas buvo pasirinktas dėl tokio objekto specifiškumo ir naujų Europos Sąjungos iniciatyvų, *inter alia* susijusių su garantijomis tokiam turiniui.

Vien vartojimo sutartims dėmesys skiriamas dėl kelių priežasčių: šiose sutartyse labai svarbią rolę užima įstatyminė garantija (kuri visada yra taikoma ir kurios turinys nėra šalių kaip nors koreguojamas), todėl aukšto jos standarto nustatymas suponuoja tinkamą vartotojų teisių apsaugą ir *vice versa*; užimdamas silpną derybinę poziciją, vartotojas negali derėtis su pardavėju dėl siūlomos komercinės garantijos turinio, tad reikšmingas yra teisinis reguliavimas, nubrėžiantis tokios garantijos gaires; galiausiai, sudarant sutartis vartotojams dažnai siūlomos komercinės garantijos (tapusios savotišku pardavėjų rinkodaros įrankiu ir neretai praktikoje užgožiančios įstatyminės garantijos suteikiamą apsaugą), kas pabrėžia šio instituto specifiką vartojimo sutartims nepriskirtinų sutarčių atžvilgiu.

Atsižvelgiant į tai, jog vidutiniškai 75 procentai komercinių garantijų yra siūlomos įsigyti pardavėjų,² o instituto analizė vykdoma santykiyje su išimtinai pardavėjo teikiama įstatyminė garantija, darbe nenagrinėjama daikto gamintojo teikiama komercinė garantija ir su tuo susiję klausimai. Taip pat nėra išsamiai analizuojami visi garantijų turinio elementai, o pasirenkami tik tie ir tik tokia apimtimi, kokia yra būtina darbo tikslui pasiekti. Šis magistro darbas nepretenduoja suteikti atsakymus į visus probleminius klausimus, todėl tam tikri aspektai, kuriems reikalingas techninis apibrėžimas, paremtas empiriniais duomenimis, ekonomine analize ar apskritai atskiru tyrimu, paliekami atviri. Taip pat apsiribojama tik fizine daikto kokybe, nenagrinėjant teisinės.

Darbe istorinio metodo pagalba apžvelgiama garantijos institutų genezė, idant būtų galima nustatyti, kokios buvo jų funkcijos ir kaip jos ilgainiui kito, kas padeda suvokti šiuolaikinių garantijų atsiradimo kontekstą; lingvistiniu metodu buvo atskleista įstatymų

---

² 2015 m. gruodis. European Commission. “Consumer market study on the functioning of legal and commercial guarantees for consumers in the EU”, p. 118 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legal_guaranteesfinal_report_en.pdf>.

leidėjo pasirinktos terminologijos problematika; pasinaudojus sisteminiu metodu buvo pademonstruota koreliacija tarp skirtingų garantijos institutų turinių elementų; analitiniu, loginiu bei kritiniu metodais atskleisti pagrindiniai probleminiai skirtingų garantijų taškai, idant juos patobulinus būtų galima maksimizuoti vartotojui garantijomis teikiamą naudą. Lyginamasis metodas pasitelktas identifikuoti pagrindinius skirtumus (bei panašumus) tarp pačių garantijų turinio ir ištirti Nyderlandų, Norvegijos modelių aktualius garantijų institutų aspektus.

Lietuvos teisės doktrinoje šiai temai vargiai būtų galima skirti dar mažiau dėmesio – nors aktualūs daiktų kokybės garantijos aspektai yra nagrinėti prof. V. Mizaro straipsniuose³ (tiesa, skirtuose ne vartojimo sutartims), ši tema, kol kas, deja, Lietuvoje yra *terra incognita*. Darbo originalumas yra nulemtas ir to, jog jis yra dedikuotas išimtinai kokybės garantijoms vartojimo sutarčių kontekste, ir neįprasto analizės kampo – juo ne tik tiriamas atskirų garantijų turinys, bet ir jų tarpusavio santykis.

Pagrindiniai naudoti šaltiniai magistro darbui parengti buvo dr. A. Wiewiórowskos–Domagalskos disertacija „*Consumer Sales Guarantees in the European Union*“,⁴ ECC–Net atlikta studija „*Commercial Warranties – Are They Worth the Money?*“⁵ ir Directorate–General tyrimas „*How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union*“.⁶

---

³ Pavyzdžiui, MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (1). *Justitia*, 2003, Nr. 3–4 (45–46).

⁴ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012.

⁵ 2014 m. vasario 19 d. The European Consumer Centres Network Study. „*Commercial Warranties – Are They Worth the Money?*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-verbraucher/PDF_Englisch/Reports/Garanties_2014_FINAL.pdf>

⁶ 2017 m. sausis. Directorate–General for Internal Policies. Policy Department. Citizen’s Rights and Constitutional Affairs study. „*How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU\(2017\)583116_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU(2017)583116_EN.pdf)>.

1. BENDRIEJI DAIKTO KOKYBĖS IR GARANTIJŲ KLAUSIMAI

Pirkėjai, sudarydami pirkimo–pardavimo sutartis, kuriomis yra grindžiama didžioji dalis šiuolaikinės civilinės apyvartos, siekia įgyti daiktą tam tikriems savo poreikiams tenkinti, todėl nėra stebėtina tai, jog Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau šiame darbe – CK) šeštojoje knygoje daug dėmesio yra skiriama reikalavimams, keliamiems įgyjamam daiktui. Šie reikalavimai išdėstyti bendrojoje CK 6 knygos 327 straipsnio normoje, o vėliau detalizuojami ir atskirais šios knygos straipsniais, numatančiais, jog parduodamam daiktui yra keliami kiekio, asortimento, komplektiškumo, taros, pakuotės, daiktų komplekto, daikto tinkamumo naudoti termino ir kokybės reikalavimai, bei nurodančiais, jog parduodamo daikto savybės turi atitikti pirkimo–pardavimo sutartį.⁷

Žinoma, visi aukščiau išvardinti reikalavimai yra kumuliatyvios sąlygos tam, kad pirkėjas savo pirkinio būtų patenkintas, o pardavėjo pareiga pagal pirkimo–pardavimo sutartį – tinkamai įvykdyta, tačiau didžiausias dėmesys yra skirtinas būtent kokybei, kadangi jos trūkumas ne tik yra viena dažniausių vartotojų skundų bei ginčų su pardavėjais priežasčių,⁸ tačiau neretai yra traktuojamas ir kaip esminis sutarties pažeidimas bei priežastis reikalauti sutartį nutraukti, o kraštutiniais atvejais netgi gali sukelti pavojų pirkėjo sveikatai ar gyvybei. Be to, nekokybiško daikto perdavimas ne tik suponuoja tai, jog pardavėjas netinkamai įvykdė savo pradinę iš pirkimo–pardavimo sutarties kylančią prievolę, bet ir leidžia numanyti, jog dėl to civilinis pardavėjo ir pirkėjo tarpusavio santykis ateityje bus apsunkintas ne viena iš šio reikalavimo pažeidimo išplaukiančia prievole, pavyzdžiui, pirkėjo reikalavimu daiktą pataisyti, pakeisti, sumažinti kainą, o kartais – netgi nutraukti sutartį.

Iš galiojančio teisinio reguliavimo, įtvirtinto CK, akivaizdu, jog daikto kokybė yra suprantama ne tik kaip fizinė, bet ir kaip teisinė. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau šiame darbe – LAT), aiškindamas įstatyminės garantijos institutą, išskiria ne tik pardavėjo

---

⁷ Tokį reikalavimą numato ne tik bendroji norma – CK 6 knygos 333 straipsnio 2 dalis, bet ir CK 6 knygos 363 straipsnio 2 dalis bei ją detalizuojanti to paties straipsnio 3 dalis.

⁸ Pavyzdžiui, paskutinių dvejų metų Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos (toliau šiame darbe – VVTAT) duomenimis, European Consumer Centres Network (Europos Vartotojų Centrų Tinklas, toliau šiame darbe – ECC–Net) 2016 m. gavo 317 skundų (2015 m. – 231) dėl netinkamos kokybės prekių ar paslaugų, įsigytų kitoje, nei vartotojo gyvenamojoje šalyje. VVTAT 2016 m. ginčų sprendimo ne teisme tvarka išnagrino 3 076 ginčus, iš kurių net 76 procentai kilo dėl vartojimo prekių, o vartotojų prašymai dažniausiai teikti dėl įsigytos netinkamos kokybės elektrotechnikos (mobilieji telefonai), avalynės, baldų, drabužių, rankinių, asmens higienos bei kosmetikos gaminių. 2015 m. iš 2 127 ginčų, pasiekusių VVTAT, 59 procentai buvo vartojimo prekių srityje, o vartotojai daugiausia skundėsi dėl įsigytos netinkamos kokybės buitinės ir kompiuterinės įrangos, mobiliųjų telefonų, baldų, avalynės.

2017 m. sausio 27 d. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2016 m. veiklos ataskaita Nr. 3–246, p. 9, 24 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vvtat.lt/index.php?2267040817>>. 2016 m. sausio 28 d. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2016 m. veiklos ataskaita Nr. 3–252, p. 10, 13, 24 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vvtat.lt/index.php?2267040817>>.

pareigą perduoti tinkamos kokybės daiktą, bet ir patvirtinti turimą nuosavybės teisę bei faktą, jog ši nėra ribojama trečiųjų asmenų teisėmis ar pretenzijomis.⁹ Šis reikalavimas, kaip viena pagrindinių daikto pardavėjo pareigų, yra įtvirtintas ir CK 6 knygos 321 straipsnyje, ir negriežtosios teisės šaltinio (angl. *soft law*) Bendrosios principų sistemos projekto (toliau šiame darbe – DCFR) IV tomo A.–2:305 straipsnyje,¹⁰ o jį kaip atskirą „teisinės daikto kokybės“ kategoriją išskiria prof. V. Mizaras.¹¹ Tačiau atsižvelgiant į tai, jog šio darbo objektas yra susijęs su fizinės kokybės kategorija, teisinė kokybė, nors ir labai reikšminga kaip atskiras daikto kokybės aspektas, išsamiau nėra nagrinėjama.

1.1. Fizinės daikto kokybės kategorijos *ratione materiae*

CK 6 knygos 317 straipsnis numato, jog pardavėjas privalo patvirtinti daiktų kokybę¹² – taip įtvirtinama įstatymų leidėjo pozicija, jog kiekviena civilinėje apyvartoje esanti prekė turi atitikti tam tikrus kokybės standartus (daugiausia priklausančius nuo to, kas tarp kontrahentų susitariama), o kartu kiekvienas vartotojas¹³ yra užtikrinamas, jog visos prekės, esančios rinkoje ir jam parduodamos, juos realiai atitinka – priešingu atveju, pirkėjas gali pasinaudoti savo teisių gynbos mechanizmu. Rinkos ir ekonomikos taisyklės šiuolaikinėje visuomenėje diktuoja tai, kad pardavėjai paprastai yra suinteresuoti prekių kokybės užtikrinimu ne tik dėl siekio apsaugoti savo reputaciją tarp klientų, bet ir dėl to, jog finansinė našta, kuri atsiranda šalinant trūkumus, keičiant prekę, mažinant pradinę daikto kainą ar kitaip kompensuojant daikto kokybės stoką, yra potencialiai didesnė nei galima nauda masiškai parduodant tokias defektų turinčias prekes.¹⁴

⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje SIA „NB–SAN“ v. UAB „Manukas“, Nr. 3K-3-462/2011, kat. 114.8.2.

¹⁰ VON BAR, C. et al. *Draft Common Frame of Reference. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law*. IV tomas. Munich: Sellier European Law Publishers, 2009.

¹¹ MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (2). *Justitia*, 2003, Nr. 5 (47), p. 10.

¹² Tokia pareiga atsispindi ir kituose CK straipsniuose – pavyzdžiui, CK 6 knygos 327, 333, 363 straipsniai.

¹³ Šiame darbe sąvokos „vartotojas“ ir „pirkėjas“ vartojami kaip sinonimai, kadangi nagrinėjamos tik vartojimo pirkimo–pardavimo bei skaitmeninio turinio teikimo sutartys. Atsižvelgiant į tai, jog šio darbo tikslas nėra vartotojo ar vartojimo sutarties sąvokos bei jų apibrėžčių problematikos ištyrimas, vadovaujamosi įstatymuose įtvirtintomis apibrėžtimis, pagal kurias vartotojas – tai fizinis asmuo su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais (vartojimo tikslais) siekiantis sudaryti arba sudarantis sutartis (Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo (su pakeitimais ir papildymais) 2 straipsnio 19 dalis. *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 94-1833 (toliau šiame darbe – Vartotojų teisių apsaugos įstatymas); CK 6 knygos 228¹ straipsnio 2 dalis).

Taip pat kaip sinonimai vartojamos sąvokos „vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis“, „pirkimo–pardavimo sutartis“ bei „vartojimo sutartis“, turint omenyje pirmąją. Vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis – tai sutartis, kuria pardavėjas – verslininkas įsipareigoja perduoti prekę pirkėjui – vartotojui, o pirkėjas įsipareigoja sumokėti kainą (CK 6 knygos 350 straipsnio 1 dalis).

¹⁴ HOWELLS, G.; WEATHERILL, S. *Consumer Protection Law. Second Edition*. Aldershot: Ashgate, 2005, p. 147.

Doktrinoje galima rasti nuomonių, jog kokybės užtikrinimas praktiniu požiūriu apskritai nėra būtinas ir netgi galėtų būti netaikomas mažos vertės ir pakankamai dažnai keičiamiems daiktams (kaip pavyzdį būtų galima pateikti tokias prekes kaip skėčiai), kadangi dėl rinkos savireguliacijos, lemsiančios pirkėjų nusigręžimą nuo prastai (kokybės prasme) pagarsėjusios prekės, toks pardavėjas paprasčiausiai bus išstumtas iš atitinkamos prekių rinkos. Visiškai kitoks požiūris vyrauja brangių ir retai perkamų daiktų atžvilgiu (pavyzdžiui, automobilių), kadangi pirkėjas, mokėdamas pakankamai didelę sumą už daiktą, iš kurio paprastai tikisi ilgaamžiškumo, nori būti užtikrintas ir dėl deramo kokybės standarto taikymo,¹⁵ juo labiau, kai sąlyginai didelė kaina neretam pirkėjui daro įspūdį apie galimai geresnę perkamo daikto kokybę. Vis dėlto, įstatymų leidėjas, reikalaujantis iš pardavėjo užtikrinti kokybę, neįveda papildomo daikto vertės ar pirkėjo mokamos kainos kriterijaus, ir numato tokią pardavėjo pareigą visų parduodamų daiktų atžvilgiu.

Nagrinėjant fizinę daikto kokybę bei ją reglamentuojančias įstatymų normas, pirmiausia svarbu identifikuoti, kokiems objektams ji apskritai yra taikoma, nes tik tokie objektai patenka ir į kokybės garantijas reglamentuojančių teisės normų taikymo sritį. Nekyla ginčų dėl to, jog į ją patenka tradicinės sampratos daiktai, kaip juos apibrėžia CK 4 knygos 1 straipsnis, t. y. iš gamtos pasisavinti arba gamybos procese sukurti materialaus pasaulio dalykai (taigi bet kas, ką galima paliesti, apčiuopti *et cetera*, dėl ko galima ir apibrėžti ne tik kiekybiniais, bet ir kokybiniais parametrais), tačiau neaiškus klausimas, ar ir kitokio pobūdžio sutarties dalykas (t. y. nematerialus arba netgi gyvas, tačiau savarankiško teisinio subjektiškumo neturįs, objektas) gali patekti į šią kategoriją.

Tiriant šį klausimą iš pradžių paminėtina, kad tiek CK 6 knygos 228¹ straipsnio 4 dalis,¹⁶ tiek Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 2 straipsnio 11 dalis¹⁷ prekę apibrėžia panašiai (t. y. preke laikomas daiktas), tačiau CK *expressis verbis* įvardina, jog prekėmis laikomi tik materialieji daiktai (su numatytomis išimtimis). Tokia CK nuostata ne tik seka klasikinį daikto apibrėžimą, įtvirtintą daiktinės teisės normose, tačiau ir iš esmės atitinka ES teisės aktus, pavyzdžiui, 1999/44/EB Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų¹⁸ (toliau šiame darbe

---

¹⁵ *Ibid.*, p. 146.

¹⁶ Pagal CK 6 knygos 228¹ straipsnio 4 dalį preke laikomas materialus kilnojamas daiktas, išskyrus daiktus, kurie yra realizuojami Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka vykdymo proceso metu, ir kitas įstatymų nustatytas išimtis. Elektros energija, vanduo, ir gamtinės dujos taip pat laikomi prekėmis, jeigu parduodamas jų ribotas tūris arba nustatytas kiekis. CK 6 knygos 228⁴ straipsnio tikslais preke laikomas ir nekilnojamas daiktas, taip pat šilumos ir elektros energija, vanduo, gamtinės dujos.

¹⁷ Pagal Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 2 straipsnio 11 dalį prekę – tai kiekvienas daiktas, siūlomas parduoti arba parduodamas vartotojui. Šilumos ir elektros energija, vanduo, gamtinės dujos taip pat laikomi prekėmis, jeigu kiti įstatymai nenustato kitaip.

¹⁸ 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų. OL L 171, 1999.

– 1999/44/EB Garantijų direktyva), kurios 1 straipsnio 2 dalyje eksplacitiškai įtvirtinta, jog vartojimo prekė yra bet koks materialus kilnojamas daiktas, išskyrus numatytas išimtis.¹⁹ Tai suponuoja, jog į fizinę (o ne teisinę) kokybę detalizuojančių normų bei reikalavimų (o kartu – ir daikto kokybės garantijos normų) tiek CK, tiek minėtos direktyvos prasme, sritį nepatenka nematerialieji objektai. Tačiau XXI amžiuje, kai vyksta materialaus ir skaitmeninio pasaulio konvergencija ir tai, kas, anksčiau egzistavo tik materialia forma (pavyzdžiui, knygos, žaidimai, filmai) tapo prieinama įvairiais elektronikos įrenginiais, kurių kone kiekvienas vartotojas turi bent po vieną bei jais kasdien įsigyja įvairaus skaitmeninio turinio²⁰ (angl. *digital content*), nebegalima ignoruoti klausimo, kokios kokybę bei kokybės garantijas reglamentuojančios normos (jei išvis kažkokios) taikomos tokiam sutarties objektui.

Lietuvos CK skaitmeninis turinys neminimas nei normose, reglamentuojančiose „prekės“ sąvoką, nei normose, numatančiose kokybės reikalavimus, tačiau jo teikimas reguliuojamas atskiru vartojimo sutarčių dėl skaitmeninio turinio teikimo ypatumų straipsniu (CK 6 knygos 228¹² straipsnis, kurio 2 dalis numato, jog skaitmeninio turinio teikimo sutartims taikomos CK XVIII¹ skyriaus nuostatos). CK 6 knygos 228¹³ straipsnio 1 dalis įtvirtina, jog vartotojams parduodamos prekės ir teikiamos paslaugos turi būti tinkamos kokybės, o pastarosios reikalavimus nustato įstatymai bei kiti teisės aktai. Sistemiškai aiškinant šias nuostatas darytina išvada, kad skaitmeninio turinio teikimo sutartims yra taikomos ne tik CK XVIII¹ skyriaus nuostatos, bet ir *mutatis mutandis* bendrosios daikto kokybės reikalavimus bei daikto kokybės garantijas reglamentuojančios nuostatos. Taigi, Lietuvoje įstatymų leidėjas nepasirinko diferencijuoti materialių objektų pirkimo–pardavimo sutarčių ir skaitmeninio turinio teikimo sutarčių vartotojo įsigyjamo objekto kokybės reikalavimų bei garantijų prasme.

Tokia Lietuvos įstatymų leidėjo pozicija neturėtų stebinti – inovatyvaus teisinio reguliavimo kūrimo vangumas skaitmeninio turinio teikimo sutarčių atžvilgiu pastebimas ir kitose Europos šalyse. Pažymėtina, jog nėra vieningo požiūrio sprendžiant, ar jos yra pirkimo–pardavimo, ar paslaugų teikimo sutartys, o šiuo metu visoje ES tik Jungtinė Karalystė yra išskyrusi specialias taisykles skaitmeninio turinio teikimui (tarp jų – ir

---

¹⁹ Iš esmės analogiška prekės apibrėžtis pateikta ir 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB. OL L 304/72, 2 straipsnio 3 dalyje (toliau šiame darbe – 2011/83/ES Vartotojų teisių direktyva).

²⁰ Skaitmeninis turinys – tai labai įvairios prekės, pavyzdžiui, muzika, filmai, elektroninės knygos, mobiliosios aplikacijos, žaidimai, programinė įranga, duomenų saugojimo debesijoje paslaugos ar sporto renginių transliacija. Iš 2015 m. gruodžio 9 d. Pasiūlymo Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl tam tikrų skaitmeninio turinio teikimo sutarčių aspektų. 2015/0287 (COD), p. 3.

atskirus reikalavimus tokio turinio kokybei),²¹ o kai kurios kitos valstybės (pavyzdžiui, Vokietija, Nyderlandai) tėra praplėtusios bendrųjų pirkimo–pardavimo sutarčių normų taikymą *mutatis mutandis* ne tik materialiesiems objektams, bet ir skaitmeniniam turiniui.²² Tuo tarpu Prancūzijos teisėje apskritai nėra numatyta galimybė nematerialiems daiktams taikyti vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis bei su tuo susijusias garantijas reguliuojančias normas, o kaimyninėje Lenkijoje po nesėkme pasibaigusio bandymo skaitmeniniam turiniui taikyti bendrąsias pirkimo–pardavimo sutarčių normas, tačiau vėliau tos minties atsisakius ir tokio reguliavimo (ar tiksliau – reguliavimo trūkumo) niekuo nepakeitus, šiuo metu išvis nėra aišku nei kokia yra tokių sutarčių teisinė prigimtis, nei kokios taisyklės joms yra taikomos.²³

Beveik taip pat kaip valstybės narės, iki šiol šioje srityje vangi buvo ir pati Europos Sąjunga – nei 1999/44/EB Garantijų direktyva, nei 2011/83/ES Vartotojų teisių direktyva aiškiai neprisideda prie tokių sutarčių reguliavimo pilna apimtimi,²⁴ o iniciatyva sukurti Bendrąją Europos pirkimo–pardavimo sutarčių teisę²⁵ (į kurios taikymo sritį *inter alia* buvo įtrauktas ir skaitmeninis turinys) žlugo. Tačiau padėtį mėginama taisyti nauja iniciatyva – atsižvelgiant ir į tai, jog „vartotojai patiria žalą dėl aiškių sutartyse numatytų teisių, susijusių su netinkamos kokybės skaitmeniniu turiniu, stokos“,²⁶ 2015 m. Europos Parlamentas ir Taryba pateikė pasiūlymą dėl direktyvos dėl tam tikrų skaitmeninio turinio teikimo sutarčių aspektų.²⁷ Šio pasiūlymo 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad kaip ir bet kuriai kitai prekei, skaitmeniniam turiniui yra taikomas kokybės reikalavimas bei išdėstyti kriterijai, kuriais remiantis nustatoma, jog šis atitinka sutarčiai, o preambulės 43 punktas numato laike neribotą pardavėjo atsakomybę už bet kokią neatitiktį, atsiradusią teikiant skaitmeninį turinį (t. y. – laike neribotą įstatyminę garantiją), tokią nuostatą motyvuojant tuo, jog skaitmeninis turinys, priešingai nei materialieji daiktai, negali nusidėvėti.

²¹ Jungtinės Karalystės Vartotojų teisių aktas (angl. *Consumer Rights Act 2015*) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/15/contents/enacted>>.

²² 2016 m. balandžio 25 d. Briefing. EU Legislation in Progress. “*Contracts for supply of digital content to consumers*”, p. 3–4. [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581980/EPRS_BRI\(2016\)581980_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581980/EPRS_BRI(2016)581980_EN.pdf)>.

²³ *Ibid.*, p. 4.

²⁴ 1999/44/EB Garantijų direktyva aiškiai eliminuoja skaitmeninį turinį iš savo taikymo sferos (1 straipsnio 2 dalis), o 2011/83/ES Vartotojų teisių direktyvos preambulės 19 punktas numato, jog direktyvos nuostatos taikomos tik tokiam skaitmeniniam turiniui, kuris yra įrašytas į fizinę laikmeną, kas, turint omenyje skirtingos prigimties skaitmeninio turinio ypatybes (pavyzdžiui, mobiliosios aplikacijos yra kuriamos, saugomos ir vėliau teikiamos vartotojui skaitmeniniu pavidalu, jo niekada neperkeliant į fizinę laikmeną; prieiga prie debesijos jokių savo gyvavimo laikotarpiu nėra įrašoma į fizinę laikmeną ir pan.), nėra pakankamas reguliavimas.

²⁵ 2011 m. spalio 11 d. Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl bendrosios Europos pirkimo–pardavimo sutarčių teisės. 2011/0284 (COD).

²⁶ 2015 m. gruodžio 9 d. Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tam tikrų skaitmeninio turinio teikimo sutarčių aspektų. 2015/0287 (COD), p. 3.

²⁷ *Ibid.*

Taigi, reikalinga iniciatyva išjudinti valstybių narių (o kartu – ir Lietuvos) teisinės sistemos šiuo klausimu ES lygiu jau yra, todėl skaitmeninio turinio teikimo sutartys ateityje, ko gero, bus reguliuojamos pagal pasiūlytą modelį. Vis dėlto, tam tikri šios iniciatyvos aspektai kelia daugiau klausimų negu pateikia atsakymų jau egzistuojančioms problemoms spręsti – pavyzdžiui, kontraversiškai priimamas maksimalus direktyvos harmonizavimo pobūdis, o daugiausiai kritikos tiek iš verslininkų, tiek ir iš teisininkų pasigirsta įstatyminės garantijos trukmės bei įrodinėjimo naštos perkėlimo laikotarpio pasiūlymams,²⁸ todėl tie aspektai yra išsamiau nagrinėjami šio darbo antrojoje dalyje.

Kitas daikto kokybės normų taikymo apimties prasme svarbus klausimas yra gyvūnų augintinių²⁹ statusas. Rinkos tyrimų ir konsultacijų agentūros „Kantar TNS“ duomenimis, 54,2 procento Lietuvos gyventojų turi bent po vieną naminį gyvūną,³⁰ o tai leidžia daryti prielaidą, jog neišvengiamai bent dalis jų yra įsigijami pirkimo–pardavimo sutartimis. Kadangi gyvūnai Lietuvoje pagal daiktinės teisės normas taip pat yra priskiriami daiktams (CK 4 knygos 57 straipsnio 3 dalis) bei civilinės teisės objektams (CK 1 knygos 109 straipsnis) ir kaip bet kuris kitas pirkimo–pardavimo sutartimi įsigytas daiktas gali turėti kokybės trūkumų (pavyzdžiui, neatitikti vartotojui pateikto aprašymo, nebūti skiepytas ar įstatymų nustatyta tvarka ženklintas, turėti įgimtų genetinių ligų, dėl kurių pirkėjas negalėtų džiaugtis tokiu gyvūnu jo paprastai spėjama vidutinį gyvenimo trukmės laikotarpį *et cetera*), galima kelti klausimą, ar jiems, kaip ir kitiems daiktams, yra taikomos daikto kokybės garantijų normos.

Kai kuriose ES valstybėse narėse gyvūnai pilna teisinio reguliavimo apimtimi yra laikomi kilnojamaisiais daiktais, todėl įstatyminė daikto kokybės garantija yra taikoma ir jų pirkimo–pardavimo sutartims.³¹ ECC–Net duomenimis,³² didžiojoje dalyje ES valstybių narių gyvūnai turi daikto statusą, tačiau ne visose jų tokiam pirkimo–pardavimo sutarties objektui yra taikomas daikto kokybės garantijos institutas. Pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje jų įsigijimui taikomos *Sale of Goods Act 1979* ir *Consumer Goods Act 2015* nuostatos, įskaitant ir įstatyminę daikto kokybės garantiją bei jos trukmę

²⁸ 2016 m. balandžio 25 d. Briefing. EU Legislation in Progress. “*Contracts for supply of digital content to consumers*”, p. 10 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581980/EPRS_BRI\(2016\)581980_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581980/EPRS_BRI(2016)581980_EN.pdf)>.

²⁹ Gyvūnas augintinis – gyvūnas, laikomas estetiniams ir bendravimo poreikiams tenkinti. Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 108–2728, 2 straipsnio 5 dalis.

³⁰ 2013 m. rugpjūčio 7 d. TNS LT: „*Kas antras lietuvis savo būstu dalijasi su naminiais gyvūnais*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tns.lt/lt/news/tns-lt-kas-antras-lietuvis-savo-bustu-dalijasi-su-naminiais-gyvunais/>>.

³¹ 2014 m. vasario 19 d. The European Consumer Centres Network Study. “*Commercial Warranties – Are They Worth the Money?*”, p. 93 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-verbraucher/PDF_Englisch/Reports/Garanties_2014_FINAL.pdf>.

³² *Ibid.*

reguliuojančias normas,³³ o Portugalijos civilinio kodekso 919 straipsnis eksplicitiškai numato, jog „defektų turinčių gyvūnų pirkimo–pardavimo sutartys turi būti reguliuojamos specialiaisiais įstatymais, o tokių nesant – komercinės praktikos taisyklėmis“.³⁴ Tuo tarpu Lenkijos, Vokietijos, Austrijos įstatymai gyvūnų nelaiko daiktais, tačiau taiko daiktams numatytas taisykles, įskaitant ir įstatyminės kokybės garantijos institutą, kurio trukmė gali būti įvairi – yra taikomas tiek bendrasis dvejų metų garantijos terminas, tiek trumpesnis, atsižvelgiant į vidutinę tikėtiną gyvūno gyvenimo trukmę.

Vis dėlto, nėra aišku, kodėl ECC–Net teigia, jog Lietuvoje gyvūnai apskritai nėra teisiškai laikomi daiktais ir dėl to jiems vienareikšmiškai netaikomos daikto kokybės garantijų nuostatos³⁵ – manytina, jog tokia išvada, padaryta remiantis klaidinga prielaida dėl gyvūno statuso, neatspindi tikrovės. Kaip jau minėta, daiktinės teisės normos gyvūnus priskiria daiktams, o Mažmeninės prekybos taisyklių³⁶ II skyriaus („Prekių keitimas ir grąžinimas“) 15 punkte įtvirtinta, jog augalai, gyvūnai ir tinkamos kokybės maisto prekės nekeičiami ir negrąžinami. Taigi, gyvūnai patenka ir į daikto, ir į prekės apibrėžimus, todėl negali būti automatiškai, be jokios tolimesnės analizės, išbraukti iš garantijos normų taikymo apimties vien kaip *per se* netinkami objektai jų taikymui. Nors žemesnės galios teisės aktas negali nulemti CK straipsniuose vartojamų definicijų prasmės, tačiau tiek daiktinės teisės nuostatos, tiek CK prekėms taikomos taisyklės leidžia spręsti, jog teoriškai gyvūnai gali patekti į daikto, esančio vartojimo pirkimo–pardavimo sutarties objektu, apibrėžimą taip pat, kaip ir kiti materialūs kilnojami daiktai.

Analizuojant šią problemą konkrečiai kokybės garantijos instituto rėmuose, reikėtų atsižvelgti į ypatingą gyvūnų, kaip civilinių teisių objektų, prigimtį – manytina, jog šis klausimas turėtų būti atskirai reglamentuojamas įstatymų leidėjo, numatant, koks teisinis reguliavimas yra taikomas tokių daiktų pirkimo–pardavimo sutartims. Nemanytina, kad teisingas kelias būtų vadovautis *mutatis mutandis* bendrosiomis nuostatomis, nes specifinis tokios sutarties objektas reikalauja tiek atskiro apibrėžimo, kas yra kokybė (pavyzdžiui, vargu ar gyvūno augintinio kokybės apibrėžimui galima vadovautis tradicine samprata „galimybė panaudoti pagal paskirtį“, kadangi praktiškai neįmanoma įvertinti, ar gyvūnas augintinis gali būti pagal tikslą panaudotas estetiniais ir bendravimo poreikiams

³³ Taigi, gyvūnams, kaip ir kitiems daiktams Jungtinėje Karalystėje, taikomas 6 metų garantijos laikotarpis su išimtimis, kai, pavyzdžiui, gyvūno vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė yra trumpesnė nei 6 metai.

³⁴ FABER, W., LURGER, B. *National Reports on the Transfer of Movables in Europe. Volume 4: France, Belgium, Bulgaria, Poland, Portugal*. Munich: sellier. european law publishers, 2011, p. 670.

³⁵ 2014 m. vasario 19 d. The European Consumer Centres Network Study. „*Commercial Warranties – Are They Worth the Money?*“, p. 94 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-verbraucher/PDF_Englisch/Reports/Garanties_2014_FINAL.pdf>.

³⁶ Mažmeninės prekybos taisyklės. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 11 d. nutarimu Nr. 697 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. 738 redakcija).

tenkinti, kaip jo apibrėžtį pateikia Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas), tiek specifinių teisių gynybos būdų (turint omenyje emocinį ryšį, kuris užsimezga tarp savininko ir jo augintinio, vargu ar po kurio laiko išryškėję paslėpti trūkumai – pavyzdžiui, genetinė liga – gali būti sprendžiami augintinio pakeitimu; be to, toks būdas netinkamas ir dėl to, jog net jeigu turima omenyje konkreti gyvūno veislė, tai vis tiek yra individualiais, o ne rūšiniais požymiais apibrėžtas objektas, kurio prigimties vienas ypatumų – nepakeičiamumas kitu objektu), tiek garantijos laikotarpio (akivaizdu, jog unifikuotas dvejų metų laikotarpis nėra tinkamas skirtingą vidutinę gyvenimo trukmę turintiems gyvūnams), tiek įrodinėjimo naštos perkėlimo terminų nustatymo.

Atkreipus dėmesį į šiuos daikto fizinės kokybės kategorijos taikymo aspektus atskiriems objektams, toliau šiame magistro darbe daikto kokybės garantijos nagrinėjamos, kur tai prasminga, atsižvelgiant ir į jų specifinės prigimties nulemtus ypatumus, t. y. garantijų turinys ir jų taikymo problemos nagrinėjamos ne tik į minėtąją įprastinę daikto sąvoką patenkančių objektų atžvilgiu, bet taip pat ir įvertinant skaitmeninio turinio bei gyvūnų augintinių specifiškumo nulemtus ypatumus.

1.2. Daikto kokybės garantijų instituto terminologijos problematika

Lietuvos teisinėje sistemoje yra įtvirtinta daikto kokybės garantijos dichotomija, išskirianti įstatyminę ir sutartinę (komercinę) garantijas, todėl nagrinėjant šį institutą neišvengiamai susiduriama su terminologijos problemomis. Deja, aiškiai eksplicitiškai apibrėžto termino „daikto kokybės garantija“ CK nepateikia,³⁷ todėl, nesant įstatymų leidėjo definicijos, ją reikia atskleisti per pačios garantijos turinį. Garantijų turinys skiriasi atsižvelgiant į tai, kokia kokybės garantija yra nagrinėjama, t. y. garantija pagal įstatymą įkūnija atsakomybės už parduotų daiktų kokybę sistemos elementus ir reiškia, kad pardavėjas turi pareigą patvirtinti, jog jo parduodami daiktai perduodant juos pirkėjui yra tinkamos kokybės (ir tokie išliks įstatyminės garantijos metu – kitaip, įstatyminės garantijos laikotarpiu pasireiškus paslėptiems trūkumams, vartotojas galės imtis savo teisių gynybos būdų), o sutartinės garantijos esmę sudaro tai, kad pardavėjas užtikrina (paprastai – pasiūlydamas tam tikrą „aptarnavimo“ paslaugą), jog daiktas bus tinkamos kokybės tam tikrą laiką (t. y. atitinkamą garantijos terminą).³⁸

³⁷ Išskyrus, žinoma, komercinę garantiją, kurią apibrėžia CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 1 dalis, tačiau atsižvelgiant į tai, jog šiame darbe yra nagrinėjama ir įstatyminė daikto kokybės garantija, pastarajai komercinės garantijos apibrėžimas nėra tinkamas.

³⁸ MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (3). *Justitia*, 2003, Nr. 6 (48), p. 21.

Pastebėtina, kad Lietuvoje terminologijos problematika pasireiškia ne tik aiškaus „daikto kokybės garantijos“ instituto apibrėžimo nebuvimu, bet ir tuo, jog šiam institutui yra parinktas vienas plačios reikšmės žodis (angl. *umbrella term*), nors užsienio valstybių jurisdikcijose neretai aiškumo dėlei yra vartojami du atskiri terminai (pavyzdžiui, angliškai „[*legal*] *guarantee*“ ir „[*commercial*] *warranty*“, vokiškai „*die Gewährleistung*“ ir „*die Garantie*“, lenkiškai „*rekojmia*“ ir „*gwarancja*“ į lietuvių kalbą verčiami identišškai – kaip „garantija“ (daugią daugiausiai – „įstatyminė“ ar „komercinė“ garantija), nors jų teisinis kokybinis turinys skiriasi). Kadangi kasdienėje kalboje (taigi, ir sudarant pirkimo–pardavimo sutartis) dažnai yra vartojamas tik vienas žodis – „garantija“, – vartotojui gali būti neaišku, kuri jų turima omenyje (jei išvis žinoma, jog garantijų yra daugiau negu viena), o toks terminologinis neaiškumas lemia ir įstatyminės garantijos reikšmės vartotojui sumenkinimą, kadangi negalėdamas jos identifikuoti, vartotojas negeba ja tinkamai pasinaudoti.

Panašų terminologijos aspektą kaip probleminį kelia ir dr. A. Wiewiórowska–Domagalska, nurodydama, kad įstatymų numatyta pardavėjo pareiga garantuoti perduodamo daikto kokybę labai dažnai įvairiose teisinėse sistemose yra vadinama tiesiog „teisine/įstatymine garantija“ (angl. *legal guarantee*), dėl ko pirkėjui, įsigijusiam netinkamos kokybės daiktą, reikia mokėti atskirti bent dviejų tipų (įstatyminę ir komercinę, o jei konkreti teisinė sistema numato dar ir privalomąsias komercines garantijas – trijų tipų) garantijas pirkimo–pardavimo sutarčių kontekste, o tai neretai sukelia didelių praktinių problemų identifikuojant skirtingus teisinius institutus, pasirenkant tinkamą bei maksimaliai naudingą pažeistų teisių gynybos būdą, o kartu ir gali suteikti šansą pardavėjui painiomis komercinių garantijų formuluotėmis suklaidinti pirkėją.³⁹ Nepaisant to, kad ši atskirų teisinių institutų identifikavimo problema doktrinoje linksniuojama jau daugiau nei dvidešimtmetį (kaip matyti iš ankstesnių tyrimų, didelė dalis vartotojų arba painiodavo komercinę ir įstatyminę garantijas, arba apie pastarąją išvis nežinojo),⁴⁰ 2015 m. Europos Komisijos inicijuotas tyrimas⁴¹ atskleidė, kad ir dabar ES lygiu apie įstatyminę garantiją žino 67 procentai (Lietuvoje – vos 54 procentai) vartotojų, ir tik dalis jų (vidutiniškai – 41 procentas, o Lietuvoje – 23 procentai) iš tikrųjų žino ir tokios garantijos laikotarpį.⁴²

³⁹ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 14.

⁴⁰ *Ibid.*, p. 131.

⁴¹ 2015 m. gruodis. European Commission. “*Consumer market study on the functioning of legal and commercial guarantees for consumers in the EU*” [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

⁴² *Ibid.*, p. 42, 84.

Įstatyminės ir komercinės garantijų atskyrimo problema ne tik Lietuvoje, bet ir ES yra gaji. Nors toks terminologinis neaiškumas, į jį pažvelgus paviršutiniškai, ir gali pasirodyti tik lingvistinis, tačiau žvelgiant iš sklandaus visos garantijų sistemos funkcionavimo taško, terminijos aiškumas yra būtina sąlyga tokios sistemos aiškumui, idant būtų užtikrinta, jog visi suinteresuoti subjektai tinkamai suvoktų savo teises bei galimus jų gynybos būdus,⁴³ o tai ypač aktualu vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių kontekste, kadangi neretai vartotojai neturi kvalifikuotos teisinės pagalbos vertindami garantijų nuostatas bei rinkdamiesi pažeistų teisių gynybos būdus.

Manytina, jog šiuo metu „garantijos“ pavadinimas, deja, jau yra pernelyg išsisknijęs Lietuvos teisinėje sistemoje, kad jį būtų galima dirbtinai pakeisti naujadaru kuriai nors iš garantijų rūšių. Diskutuotina, kas turėtų užsiimti vartotojų švietimu, kad jie ne tik žinotų apie dualų garantijų egzistavimą, bet ir gebėtų jas tinkamai atskirti bei identifikuoti skirtumus tarp jų suteikiamų teisių.

1.3. Daikto kokybės garantijų instituto genezė

Žvelgiant iš istorinės perspektyvos, pagal senąją romėnų teisę pardavėjas buvo atsakingas tik už jam iš tikrųjų žinomus daiktų trūkumus, tačiau kartu su Justiniano *Corpus Iuris Civilis* griežta atsakomybė buvo numatyta jau už bet kokius paslėptus trūkumus visose pirkimo–pardavimo sutartyse. Įdomu tai, jog ši nuostata kilo iš taisyklių, reguliuojančių vergų pardavimą, kadangi vergo šeimininkas galėjo nežinoti apie jo „defektus“ – pavyzdžiui, kad šis yra pabėgėlis,⁴⁴ o tai trukdė sklandžiai vykti jų civilinei apyvartai. Šiuolaikinė įstatyminė garantija, kurios koncepcijos pamatą sudaro per amžius susiklosčiusi pardavėjo pareiga užtikrinti, jog parduodamas daiktas yra kokybiškas bei turįs visus sutartus specifinius bruožus, kontinentinės teisės valstybėse kyla iš civilinių kodeksų normų ir – bendrosios teisės tradicijos šalyse – iš statutinių su pirkimo–pardavimo sutartimis susijusių nuostatų (pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje – *Sale of Goods Act*), įkūnijančių ne ką kitą, kaip tradicinius bendruomenių santykius, pagrįstus pasitikėjimu tarp pirkėjo ir pardavėjo, bei tarp pastarojo ir jo tiekėjų.⁴⁵

Nors tokios įstatyminės garantijos nuostatos, įpareigojančios pardavėją patvirtinti daiktų kokybę, buvo įtraukiamos ne tik į nacionalinius teisės aktus, bet ir į tarptautines

---

⁴³ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 106.

⁴⁴ COLLINS, Hugh. Conformity of Goods, the Network Society, and the Ethical Consumer. *European Review of Private Law*, 2014, Volume 22, p. 631.

⁴⁵ 1993 m. lapkričio 15 d. Green Paper on Guarantees for Consumer Goods and After-Sales Services (Presented by the Commission), COM (93) 509 final, p. 13–14 (toliau šiame darbe – 1993 m. Žalioji knyga).

konvencijas (pavyzdžiui, ne vartojimo sutarčių kontekste paminėtina 1980 m. Vienos Konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių, kurios 35–36 straipsniai numato pardavėjo atsakomybę už bet kokią neatitikimą), regioniniu (Europos) mastu įstatymiškai neprivalomos (sutartinės) garantijos iš pradžių buvo matomos išskirtinai per konkurencijos proceso prizmę, t. y. viena vertus, daugiausia kaip įrankis, galintis atnešti konkurencinį pranašumą tiems ūkio subjektams, kurie jomis naudojasi, kita vertus, kaip grėsmė vieningos rinkos funkcionavimo darniam užtikrinimui, o toks požiūris, paplitęs 8–ajame dešimtmetyje, tęsėsi kone iki pat amžiaus pabaigos, kol Europos Komisija 1993 m. pirmą kartą Žaliojoje knygoje šį klausimą iškelė privatinės teisės/vartotojų teisių klausimų šviesoje, kartu pažerdama pakankamai ambicingų pasiūlymų galimiems ateities teisės aktams.⁴⁶

Nagrinėjant šių garantijų klausimą konkurencijos teisės kontekste, iš pradžių paminėtina, jog bendriausia prasme pagrindinė įstatyminės garantijos funkcija yra įgyjamo daikto kokybės užtikrinimas ir ji suteikia pagrindinę minimalią apsaugą pirkėjui, įsigyjančiam prekę. Šios rūšies garantija daiktams yra nepriklausomai nuo to, ar tokia garantija pirkimo–pardavimo sutartyje eksplicitiškai numatyta, ar ne (CK 6 knygos 317 straipsnio 2 dalis), todėl neturi rolės konkurencijos procese, kadangi pirkėjas, pirkdamas prekę iš bet kurio pardavėjo, veikiančio toje šalyje, gauna vienodo lygio įstatyminę apsaugą, įtvirtintą teisės aktuose, nes ūkio subjektai savo vienašaliais veiksmais negali priešintis valstybės nustatytam privalomam teisiniam reguliavimui ar jį modifikuoti.

Sutartinės garantijos atveju situacija yra kitokia, kadangi sprendimas siūlyti sutartinę garantiją ar ne priklauso nuo pardavėjo valios ir ji turi pastebimą reikšmę ūkio subjektų vykdomos rinkodaros srityje, kur garantija neretai atlieka ir tam tikrą kokybės ženklo vaidmenį, t. y. tokia suteikiama garantija vartotojui suponuoja, jog daiktai, kuriuos jis nori įsigyti, yra itin geros (aukštesnės nei vidutinė) kokybės⁴⁷ (tai ypač akivaizdu įsigyjant brangius daiktus, į kuriuos investuojama tikintis juos naudoti pakankamai ilgą laiką, neretai ženkliai viršijantį įstatyminės garantijos dvejų metų trukmę), todėl jas suteikiantys ūkio subjektai vartotojo požiūriu įgyja pranašumą prieš konkurentus. Taip pat sutartinės garantijos praktikoje gali suveikti ir kaip sąžiningą konkurencinę kovą iškreipiantis įrankis,⁴⁸ kadangi tiekėjo ar pardavėjo manipuliavimas sutartine garantija ją suteikiant tik tam tikroje pardavimo šalyje ar atsisakant suteikti kitose valstybėse, gali turėti netiesioginio prekių eksporto draudimo vaidmenį. Taigi, tokiu būdu sutartinės

⁴⁶ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 11.

⁴⁷ *Ibid.*, p. 17.

⁴⁸ WHISH, R.; BAILEY, D. *Competition Law. Seventh Edition*. Oxford: Oxford University Press, 2012, p. 635.

garantijos gali užimti pakankamai reikšmingą rolę pardavėjų tarpusavio konkurencinėje kovoje dėl vartotojų.

Be to, jog yra įrankis konkurencinėje kovoje, garantijos gali tapti ir nesąžiningos komercinės praktikos įnagiu, t. y. būti panaudotos vartotojams klaidinti. Dėl terminologijos ydingumo bei bendro žemo informuotumo apie įstatymais suteikiamas teises lygio, vartotojams ir taip yra sudėtinga identifikuoti skirtingus institutus bei gebėti jais tinkamai pasinaudoti, todėl ypač didelę žalą kelia tokie pardavėjų veiksmai, kai jie sąmoningai painiomis garantijų formuluotėmis klaidina ar sudaro neteisingą įspūdį tiek apie siūlomos garantijos nuostatas, tiek apie vartotojo (*inter alia* pagal įstatymą) turimas teises. Dėmesys į tai, jog komercinių garantijų nurodomos sąlygos bei pardavėjų vykdomas tokių garantijų marketingas gali būti vartotojui pavojingas, įvairių vartotojų teises ginančių organizacijų atkreiptas daugybę kartų, tačiau apogėjų Europoje pasiekė pradėjus tirti amerikiečių kompanijos „Apple“ veiksmus,⁴⁹ kuriais ši klaidino vartotojus dėl jų turimų teisių ir įstatyminės garantijos trukmės (taip pat apie šią bylą – šio darbo 2.4. poskyryje). Tokiais veiksmais „Apple“ ne tik pažeidė 1999/44/EB Garantijų direktyvos 6 straipsnio 2 dalį (pareigą priminti, jog vartotojas turi įstatymų suteikiamas teises, kurioms įtakos nedaro komercinės garantijos nuostatos), bet jos veiksmai pateko ir į 2005/29/EB Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos⁵⁰ 6 straipsnio 1 dalies g punkto, 7 straipsnio 5 dalies ir 1 priedo 10 punkto draudimus, kadangi pardavėjo atliekamas sąmoningas vartotojo klaidinimas ne tik lemia, jog atitinkamos komercinėje garantijoje nurodytos sąlygos yra pripažįstamos nesąžiningomis (todėl – netaikomos), bet ir sudaro prielaidas tokiam pardavėjui taikyti atsakomybę už nesąžiningos komercinės praktikos veiksmus.⁵¹

---

⁴⁹ 2013 m. birželio 24 d. Bureau Européen des Unions de Consommateurs position paper. „*European Commission's report on the application of the Unfair Commercial Practices Directive*“, p. 11-12 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.beuc.eu/publications/2013-00457-01-e.pdf>>.

⁵⁰ 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“).

⁵¹ Atsakomybė už tokius veiksmus numatyta ir Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatyme (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 6–212.

2. ĮSTATYMINĖ DAIKTO KOKYBĖS GARANTIJA

Garantijos pagal įstatymą taisyklė reiškia, kad pardavėjas turi pareigą patvirtinti, jog jo perduodami daiktai jų perdavimo pirkėjui metu yra tinkamos kokybės.⁵² Teisiniai tokios garantijos pagrindai įstatymų leidėjo įtvirtinti CK 6 knygos 317 straipsnio 2 dalyje, 6 knygos 333 straipsnio 1 dalyje, 6 knygos 327 straipsnio 3 dalyje bei 6 knygos 363 straipsnio 1 dalyje.

Teoriniai tokios garantijos įtvirtinimo pagrindai plaukia iš reikiamybės bei siekio apsaugoti vartotojų interesus – pagal „išnaudojimo“ teoriją pardavėjai gali panaudoti savo užimamą derybinę poziciją idant nustatytą tam tikras sau palankias sąlygas bei apribotų prisiimamus įsipareigojimus (pavyzdžiui, numatyti, jog už daikto kokybę jie neatsako),⁵³ kas neatitinka teisėtų pirkėjų lūkesčių. Norint išvengti piktnaudžiavimo tokia padėtimi, suprantamas įstatymų leidėjo pasirinkimas įtvirtinti universaliai taikomą garantiją, kurios privalomumą patvirtina įstatymų nuostatos, tokiu būdu suteikiant pirkėjams šaltinį, iš kurio jie gali kildinti savo teises ir reikalavimus, jeigu perduotas daiktas nekokybiškas, bei užtikrinant, jog pagal įstatymą kiekvienas pardavėjas yra atsakingas už atitinkamą daiktų, kuriais prekiauja, kokybę, o pažeidęs tokius savo įsipareigojimus, privalo atlyginti pirkėjui įstatymų numatyta tvarka. Be to, kaip minėta, tokia įstatyminės garantijos taisyklė atspindi istoriškai susiklosčiusius santykius tarp pirkėjų ir pardavėjų.

Ši įstatymu numatyta garantija nepriklauso nuo pardavėjo valios ir yra nepaisant to, ar sutartyje ji eksplicitiškai įtvirtinta, ar ne (CK 6 knygos 317 straipsnio 2 dalis). Pardavėjas negali sutartimi atsisakyti jos taikyti (kaip nurodyta CK 6 knygos 228² straipsnio 1 dalyje, vartojimo sutarčių sąlygos, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai panaikina ar apriboja CK nustatytas vartotojų teises, negalioja), o vienintelis būdas nukrypti nuo reikalaujamo kokybės užtikrinimo galimas tik aptarus daikto kokybės niuansus su pirkėju arba aiškiai atskleidus akivaizdžius ar paslėptus, tačiau pardavėjui jau žinomus, daikto trūkumus; pardavėjas neprivalo kokybės užtikrinti ir tada, jeigu sutarties sudarymo metu pirkėjas žinojo arba negalėjo nežinoti apie tai, kad daiktas neatitinka sutarties (CK 6 knygos 333 straipsnio 2 dalis, 6 knygos 363 straipsnio 5 dalis), arba CK 6 knygos 333 straipsnio 3 dalyje numatytais atvejais (t. y. pardavėjui atsakomybė nekyla, jei trūkumai atsirado jau po daikto perdavimo dėl to, jog pirkėjas pažeidė daikto naudojimo ar saugojimo taisykles, arba dėl trečiųjų asmenų kaltės ar nenugalimos jėgos).

⁵² MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (1). *Justitia*, 2003, Nr. 3-4 (45-46), p. 16.

⁵³ HOWELLS, G.; WEATHERILL, S. *Consumer Protection Law. Second Edition*. Aldershot: Ashgate, 2005, p. 202.

Taip pat įstatymu nustatytas šios garantijos taikymo privalomumas pasireiškia ir tuo, jog pardavėjas neturi teisės riboti tokios garantijos apimties, t. y. jam nepaliekama galimybė riboti pirkėjo teisių gynybos būdus (pavyzdžiui, numatyti, kad daiktas galės būti taisomas, tačiau negalės būti pakeičiamas nauju) ar sutrumpinti garantijos terminus (CK 6 knygos 228² straipsnio 1 dalis) – įstatyminė garantija, faktiškai būdama pagrindine vartotojo teisių apsauga pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo atveju, negali būti modifikuojama pardavėjo iniciatyva. Pabrėžtinai ir subjektas, teikiantis tokią garantiją – juo yra tik daikto pardavėjas (t. y. įstatyminės garantijos teikimas nenumatytas kitų nuo daikto pagaminimo iki jo pardavimo procese dalyvaujančių grandžių, kaip antai gamintojo ar distributoriaus. Tačiau, esant atitinkamų asmenų sutapčiai, – pavyzdžiui, kai tas pats asmuo ir gamina, ir parduoda daiktą, – toks gamintojas, būdamas ir pardavėju, taip pat yra įpareigotas teikti įstatyminę garantiją).

Atsižvelgiant į tai, kad imperatyvus pardavėjo įpareigojimas patvirtinti, jog parduodamo daikto kokybė atitinka sutarties sąlygas⁵⁴ numatytas visų pirkimo–pardavimo sutarčių atžvilgiu, svarbu tinkamai suvokti, kada daiktas pripažįstamas kokybišku. CK 6 knygos 363 straipsnio 3 dalis numato keturis reikalavimus,⁵⁵ kada daikto savybės yra laikomos atitinkančiomis sutartį. Taip pat vartojimo pirkimo–pardavimo sutartims be minėtosios normos yra taikomos ir bendrosios CK 6 knygos 333 straipsnio nuostatos, o 2 šio straipsnio dalis reikalauja, kad perduodamas daiktas neturėtų paslėptų trūkumų, dėl kurių daikto nebūtų galima naudoti tam tikslui, kuriam pirkėjas jį ketino naudoti, arba dėl kurių daikto naudingumas sumažėtų taip, kad pirkėjas, apie tokius trūkumus žinodamas, arba apskritai nebūtų daikto pirkęs, arba nebūtų už jį tiek mokėjęs, tačiau pardavėjas neprivalo atsakyti už akivaizdžius daikto trūkumus, kurie yra pirkėjui žinomi arba kurie yra tiek akivaizdūs, kad galėjo būti pastebėti atidaus pirkėjo be jokio specialaus tyrimo. Kadangi pagal LAT formuojamą praktiką būtent ši CK 6 knygos 333 straipsnio 2 dalis ir išreiškia daikto kokybės garantijos turinį,⁵⁶ galimybė daiktą panaudoti pagal paskirtį, paslėpti daikto kokybės trūkumai ir *caveat emptor* doktrina – būdami daikto atitikties sutarties sąlygoms sudėtinėmis dalimis – yra nepaprastai reikšmingi ir daikto kokybės

---

⁵⁴ Pavyzdžiui, CK 6 knygos 333 straipsnio 1–2 dalys, 6 knygos 363 straipsnio 1–2 dalys.

⁵⁵ Pagal CK 6 knygos 363 straipsnio 3 dalį daikto savybės atitinka sutartį, jeigu: 1) daiktas atitinka pardavėjo pateiktą aprašymą ir turi tokias savybes kaip ir daiktas, kurį pardavėjas pateikė kaip pavyzdį ar modelį; 2) daiktas tinka naudoti tam, kam tokios rūšies daiktai paprastai naudojami; 3) daiktas tinka naudoti pagal konkrečią paskirtį, apie kurią pirkėjas pranešė pardavėjui sutarties sudarymo metu ir su kuria pardavėjas sutiko; 4) daiktas atitinka kokybės rodiklius, kurie paprastai yra būdingi to paties pobūdžio daiktams ir kurių pirkėjas gali pagrįstai tikėtis pagal daikto pobūdį ir daikto gamintojo, jo atstovo ar pardavėjo viešai paskelbtus pareiškimus, įskaitant reklamą ir daiktų ženklimą, dėl daikto konkrečių savybių.

⁵⁶ Pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje J. P. v. UAB „Skytech.lt“, Nr. 3K-3-252/2013, kat. 42.3.

garantijos turinio analizei. Atsižvelgiant į tai, jog šiuo darbu keliamam tikslui pasiekti nėra prasminga išsamiai nagrinėti visų įstatyminės garantijos turinio elementų (*a fortiori* – visų nurodytų daikto atitikties sutarčiai reikalavimų), toliau įstatyminės garantijos turinys analizuojamas akcentuojant tris tyrimui reikšmingiausias jo aspektus – galėjimą panaudoti daiktą pagal įprastinį ar specialų tikslą, paslėptų trūkumų reikšmę bei akivaizdžių trūkumų įtaką galimybei pasinaudoti garantija.

2.1. Galėjimas daiktą panaudoti pagal tikslą

Daikto kokybės užtikrinimas pasireiškia pardavėjo pareiga užtikrinti, kad daiktas bus tinkamas naudoti pagal tikslą. Nors susidūrus su netinkamos kokybės daikto įsigijimo faktų teisininkai instinktyviai griebiasi kodekso, pirminis išeities taškas yra tai, ką šalys susitarė sudarydamos sutartį,⁵⁷ t. y. vertintinos pirkimo–pardavimo sutarties sąlygos. Būtent jose paprastai atskleista, dėl kokių ir kokios kokybės prekių buvo susitarta: iš jų gali paaiškėti ir pirkėjo pareiškimas pardavėjui, kokiai (įprastinei ar specialiai) paskirčiai daiktas bus naudojamas, būti nurodyti kiti kokybės reikalavimai (pavyzdžiui, daiktams taikomi standartai, kokybės aprašymai). Deja, neretai šia galimybe šalys nepasinaudoja, todėl, nesant eksplicitiškai išreikštų kokybės nuostatų sutartyje, jas tenka aiškintis kitais metodais. Šiuo klausimu teismų praktikoje yra nusistovėjęs požiūris, kad „aplinkybė, dėl kokios kokybės daiktų susitarta pirkimo–pardavimo sutartyje, gali būti nustatoma ne tik tiesiogiai iš sutarties sąlygų, bet ir išsiaiškinus sutarties sudarymo aplinkybes, šalių elgesį iki sutarties sudarymo ir pan., jei tai leidžia nustatyti šalių suderintą valią dėl <...> daikto kokybės”.⁵⁸ Jei nėra viena iš šių aplinkybių pasiremti negalima, įstatymas numato rėmimąsi objektyviu kriterijum – t. y. reikalaujama nustatyti tikslą, kuriam parduodami daiktai bus naudojami.⁵⁹ Būtent daikto tinkamumas naudoti pagal tikslą yra vienas esminių daikto kokybės apibrėžimo kriterijų bei vienas svarbiausių įstatyminės daikto kokybės garantijos elementų, kadangi perduodamas daiktą pardavėjas užtikrina, jog daikto kokybė yra leidžianti jį naudoti pagal paskirtį.

Pirminis analizės taškas yra kokybės vertinimas atsižvelgiant į tai, ar daiktą galima panaudoti tam, kam jis įprastai yra naudojamas (CK 6 knygos 333 straipsnio 4 dalis, 6

⁵⁷ HOWELLS, G.; WEATHERILL, S. *Consumer Protection Law. Second Edition*. Aldershot: Ashgate, 2005, p. 157.

⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje UAB NTA „Realus pasiūlymas“ v. UAB „Mega Property“, Nr. 3K-3-531/2011, kat. 42.11.1.

⁵⁹ MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (3). *Justitia*, 2003, Nr. 6 (48), p. 12.

knygos 363 straipsnio 3 dalies 2 punktą). Poreikis įtvirtinti tokią, viena vertus, akivaizdžią taisyklę kyla, nes daiktai visada yra perkami tam, kad būtų panaudoti konkrečiai paskirčiai, bet ši paskirtis ne visada *expressis verbis* nurodoma sutartyje – ypač tai pasireiškia kasdieniuose vartotojų sudaromuose sandoriuose, kuriuose paskirties nurodymas šalims gali atrodyti paprasčiausiai beprasmiškas: ir taip akivaizdu, kad elektros lemputės turi būti šviečiančios, automobiliai – važiuojantys, ausinės – grojančios ir pan.⁶⁰

Kadangi negalima *a priori* numatyti, kas yra įprastinis reikalavimas kiekvienam daiktui, sprendžiamoje byloje teismas vertina, ar daiktas tokiam reikalavimui atitinka, atsižvelgdamas į ginčo aplinkybes (konkrečiai – palygindamas, kam tokį konkretų daiktą galima panaudoti, su tuo, kam tokios rūšies daiktas paprastai būtų naudojamas), tačiau kartais pasitenkinama *idem per idem* apibrėžtimis (pavyzdžiui, įprasti reikalavimai daiktui – automobiliui – suprantami kaip galimybė pagal paskirtį naudotis automobiliu;⁶¹ pastatas turi būti perduotas tokios kokybės, kad jį būtų galima naudoti tam, kam paprastai pastatai yra naudojami,⁶² ir panašiai), kurios, vertinant jas kritiškai, nesuteikia daugiau aiškumo.

Specifinė daiktų prigimtis gali versti abejoti, ar jiems šis kriterijus apskritai taikomas – tai pasakytina apie gyvūnus augintinius. Nors Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas gyvūną augintinį apibrėžia kaip skirtą estetiniams ir bendravimo poreikiams tenkinti, kvestionuotina, ar tokia formuluotė gali būti veiksmingai panaudota kaip kriterijus daikto kokybei nustatyti, kadangi abi šios sąvokos yra gan miglotos ir praktikoje sunkiai pritaikomos ar paaiškinamos,⁶³ juo labiau, kai nei teisės aktai, nei teismai nedetalizuoja, kokie gyvūno „parametrai“ užtikrina gebėjimą tenkinti tokius poreikius. Išimtis galėtų būti numatoma nebent gyvūnams, perkamiems konkrečiam poreikiui tenkinti⁶⁴ – pavyzdžiui, šunims vedliams, kurie turi pasižymėti atitinkamomis savybėmis, būti specialiai apmokyti, kad galėtų būti panaudoti pagal tikslą – padėti aklajam susitvarkyti su kasdienėmis užduotimis. Tokius kokybinius kriterijus galima tiksliai apibūdinti sutarties sąlygomis ir jie tiesiogiai koreliuoja su daikto panaudojimu konkrečiam iš anksto identifikuotam tikslui, apie kurį pardavėjas turi būti informuotas dar

⁶⁰ DE LUCA, Villy. The Conformity of the Goods to the Contract in International Sales. *Pace Int'l L. Rev.*, 2015, No. 163, p. 197.

⁶¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2003 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje V. S. v. E. K., Nr. 3K-3-159/2003, kat. 40.1.

⁶² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 29 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Sigdanas“ v. UAB „Edvima“, Nr. 3K-3-457/2014, kat. 45.6.

⁶³ Vis dėlto, paminėtina, jog, pavyzdžiui, Panevėžio apygardos teismas, vertindamas gyvūno kokybę, nurodė „galėjimo naudoti pagal paskirtį“ kriterijų, tačiau niekaip plačiau jo nedetalizavo bei nekommentavo. Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. gegužės 21 d. nutartis civilinėje byloje R. J. v. A. M., A. M., *Lietuvos kinologų draugija*, Nr. 2A-189-280/2009.

⁶⁴ Tačiau tuomet, žinoma, reikia atidžiai vertinti, koks jis yra ir ar sutartis vis dar priskirtina vartojimo sutarčiai (pavyzdžiui, jei tikslas yra gyvūnų vėlesnis veisimas, sutartis peržengs B2C rėmus).

iki daikto perdavimo. Manytina, jog visais kitais neapibrėžtais atvejais, gyvūno augintinio savybės (pavyzdžiui, veislė, tam tikri veislei galimai būdingi charakterio bruožai *et cetera*) turėtų būti atskirai aptartos gyvūno pirkimo–pardavimo sutarties sąlygomis, o ne aiškinamos į jas žvelgiant per daikto panaudojimo pagal tikslą prizmę. Tačiau nepaisant to, jog (dažniausiai) tokiam daiktui šis kriterijus negali būti pritaikytas, pati įstatyminė garantija (kaip pardavėjo pareigos perduoti tinkamos kokybės daiktą išraiška) taikytina – pavyzdžiui, perduodamas daiktas turi atitikti sutarties sąlygas, o pardavėjas garantuoja, jog daiktas neturi paslėptų trūkumų (dažniausiai praktikoje šie trūkumai pasireiškia kaip tam tikros genetinės anomalijos, ligos⁶⁵ ar gyvūnui gyvybiškai svarbių įgūdžių savalaikis nesuformavimas,⁶⁶ sąlygojantis blogą bendrą jo kokybę).

Deja, teismai, lyg ir atpažindami, jog pardavėjas privalo garantuoti tinkamą perduodamo gyvūno kokybę – taigi, taikydami įstatyminę garantiją, – kartu gana padrikai žvelgia į patį institutą, nes, pavyzdžiui, patvirtindami pirkėjo teisę naudotis CK 6 knygos 363 straipsnyje įtvirtintais gynybos būdais, garantijos trukmę apibrėžia tuo laikotarpiu, kokį numatė pardavėjas (pavyzdžiui – 1 metais) CK 6 knygos 335 straipsnio pagrindu,⁶⁷ o įstatyminės garantijos laikotarpį *ex officio* taikyti tokį, koks jis įtvirtintas CK – „pamiršta“. Sutiktina, jog šalia įstatyminės garantijos, gyvūnui augintiniui gali būti taikoma ir trumpesnės trukmės komercinė garantija (ypač atsižvelgiant į tai, jog šios turinys gali būti itin platus), tačiau tuomet ji ne tik negali daryti įtakos įstatyminei garantijai (*inter alia* – jos trukmei), bet ir turi būti detalizuota, ką konkrečiai tokia garantija užtikrina – manytina, jog jos objektas vis tiek turėtų būti siejamas su daikto kokybe perdavimo metu (kadangi gyvūno sveikata ir būklė, vėlesnės – ne genetinės – ligos priklauso nuo jo priežiūros, mitybos, išorės veiksnių *et cetera*),⁶⁸ tačiau tokia garantija galėtų būti numatyti ilgesni garantiniai terminai ar įrodinėjimo naštos perėmimas ilgesniam laikui.

1999/44/EB Garantijų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies d punktas numato, jog daiktas turi pasižymėti tokia kokybe ir veikimu, kurie paprastai yra būdingi tokio paties pobūdžio prekėms ir kurių vartotojas gali pagrįstai tikėtis, atsižvelgdamas į tų prekių

---

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyrius. 2016 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje V. K. v. A. A., Nr. 2A-1038-278/2016.

⁶⁷ Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. gegužės 21 d. nutartis civilinėje byloje R. J. v. A. M., A. M., Lietuvos kinologų draugija, Nr. 2A-189-280/2009.

⁶⁸ Nors teoriškai įmanoma, bet praktiškai – žvelgiant iš garantijos davėjo interesų perspektyvos – visiškai neįtikėtina, kad tokios komercinės garantijos objektas būtų platesnis nei daikto perdavimo metu egzistuojantys trūkumai ar priežastys jiems atsirasti. Kadangi gyvūnas augintinis yra specifinis – gyvas – daiktas, jo trūkumai – ligos, sužalojimai – yra nulemiami faktorių, kurių pardavėjas niekaip negali valdyti ar daryti jiems įtakos ir kurių šalinimas yra tęstinis bei brangus, todėl prisiėmimas atsakomybės už kiekvieną gyvūno patirtą sužalojimą ar ligą būtų visiškai komerciai nenaudingas. Be to, tokios garantijos turinys tuomet jau panašėtų į gyvūno sveikatos ar gyvybės draudimą, kas nėra komercinės garantijos funkcija.

pobūdį ir į bet kokius pardavėjo, gamintojo arba jo atstovo pateiktus viešus pareiškimus dėl jų specifinių savybių, ypač reklamoje arba ant etiketės. Tokia nuostata, ginanti vartotojo interesus, yra ypač svarbi dėl to, kad neretai pirkėjas, priešingai nei verslininkas, perkantis konkretaus prekės ženklo daiktą, jį pasirenka ne dėl tiesioginių derybų su pardavėju, bet yra paveiktas reklamose pardavėjo paskelbtų teiginių apie tą daiktą ir jo kokybinius parametrus.⁶⁹ Pabrėžtina tai, kad tiek minėtasis direktyvos punktas, tiek jo analogas nacionalinėje teisėje (CK 6 knygos 363 straipsnio 3 dalies 4 punktas) numato papildomą vertinamąjį kriterijų – pagrįstą pirkėjo tikėjimąsi. Jis referuoja į pagrįstą tikėjimąsi kaip reklamomis ar kitokiais skelbimais viešojoje erdvėje sukurtą pardavėjo garantuojamą kokybės standartą, kurio pirkėjas, atsižvelgdamas į tokius pardavėjo pareiškimus, gali tikėtis, o ne į reikalavimą pirkėjui protingai įvertinti, ar atitinkamos kokybės daikto konkrečiam tikslui galima tikėtis įvertinus pardavėjo kompetenciją.⁷⁰

Šiame kontekste svarbus aspektas yra tai, jog pardavėjas ne tik užtikrina, kad daiktą galima panaudoti tam tikram tikslui perdavimo metu, tačiau kad tam jį bus galima panaudoti ir visą įstatyminės garantijos laikotarpį⁷¹ (t. y. perduodamo daikto savybės turi būti tokios, kad daiktas pagal paskirtį tarnautų visą įstatyminės garantijos laikotarpį – priešingu atveju, jeigu ne dėl CK 6 knygos 333 straipsnio 3 dalyje nurodytų aplinkybių daiktas netektų tam tikrų savybių, garantija dėl perduodamo daikto kokybės būtų pažeista ir pirkėjas galėtų imtis savo teisių gynbos būdų). Tai paprastas ir jokių diskusijų nekeliantis klausimas įprastinių daiktų atžvilgiu, pavyzdžiui, įsigijus automobilį, jo parametrai ir kokybė perdavimo metu turi būti tokia, kad juo pagal paskirtį būtų galima naudotis ir ateityje. Vis dėlto, ši taisyklė daugiau klausimų kelia įsigyjant tam tikro pobūdžio skaitmeninio turinio – pavyzdžiui, pirkėjui įsigijus programinę įrangą ar operacinę sistemą, pardavėjas privalo užtikrinti, jog šia pagal paskirtį bus galima naudotis visą įstatyminės garantijos laikotarpį. Tokio skaitmeninio turinio ypatumas pasižymi tuo, jog tam, kad pirkėjas daiktu galėtų naudotis pagal paskirtį, nepakanka perduoti tokius reikalavimus sutarties sudarymo metu atitinkančius objektus – pardavėjas turi imtis aktyvių veiksmų, kad programinė įranga ar operacinė sistema būtų palaikomos (angl. *support system*). Pavyzdžiui, įsigijus operacinę sistemą „Windows“, tam, kad ja būtų galima kokybiškai ir pilnavertiškai naudotis pagal tikslą, sistemingai turi būti diegiami

---

⁶⁹ STAUDENMAYER, Dirk. The Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees – a Milestone in the European Consumer and Private Law. *European Review of Private Law*, 2000, Volume 8, p. 552.

⁷⁰ Ką, pavyzdžiui, ne vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių kontekste numato 1980 m. Vienos konvencijos 35 straipsnio 2 dalies b punktas.

⁷¹ Žinoma, tokia jo pareiga jokių būdu neturi būti suprantama kaip atsakomybė už bet kokį daikto kokybės neatitikimą – ji ribojama griežtai paslėpto trūkumo buvimu daikte perdavimo metu požiūriu ir neperauga į pardavėjo atsakomybę už tai, ką vartotojas su nusipirkto daiktu daro, ar koks aplinkos poveikis jį veikia.

atnaujinimai iš „Microsoft“ – „Microsoft“ nustojus juos teikti, turimų programų nebebūtų galima pilnavertiškai naudoti pagal tikslą (šis klausimas plačiau nagrinėjamas šio darbo 2.4.2. dalyje).

Kitas tikslo įvertinimo būdas – CK 6 knygos 333 straipsnio 4 dalies nuostata, reikalaujanti, kad tuo atveju, kai pirkėjas pardavėjui atskleidė konkretų tikslą, kuriam perka daiktą, pardavėjas turi perduoti tokios kokybės daiktus, jog būtų galima juos panaudoti nurodytam tikslui.⁷² Tam, kad šią nuostatą būtų galima pritaikyti, visų pirma reikia nustatyti, ar pardavėjui jau sudarant sutartį (o ne po jos sudarymo) konkretus tikslas yra žinomas – tai gali būti nustatyta tiek iš pirkimo–pardavimo sutarties nuostatų, tiek iš ikisutartinių dokumentų, susirašinėjimų su klientu ar kitokių aplinkybių, patvirtinančių pardavėjo informavimą apie tikslą.⁷³

2.2. *Caveat emptor* doktrina ir paslėpti trūkumai

Akivaizdžių ir paslėptų trūkumų klausimai įstatyminės garantijos instituto kontekste yra ypač svarbūs, kadangi jie yra vieni esminių tokios garantijos turinio elementų, t. y. pardavėjas pirkėjui garantuoja, jog nėra paslėptų trūkumų ir neprivalo garantuoti, kad nėra paslėptų trūkumų, jei jie pirkėjui yra žinomi arba tiek akivaizdūs, kad bet koks atidus pirkėjas juos būtų pastebėjęs (CK 6 knygos 333 straipsnio 2 dalis). Taigi, įstatyminės garantijos objekto ypatumas pasireiškia tuo, jog pardavėjas atsako tik už tokius trūkumus, kurie yra daikto perdavimo momentu. Tai gali būti tiek jau išoriškai pasireiškę trūkumai (kuriuos galima, pavyzdžiui, pastebėti), tiek paslėpti trūkumai, išryškėsiantys ateityje (t. y. daikto perdavimo metu jau egzistuoja prielaidos tiems trūkumams ateityje pasireikšti, nors pastebėti juos daiktą apžiūrint ar išbandant dar negalima) – taigi, įstatymų leidėjas akcentuoja trūkumo ar priežasties jam atsirasti buvimą būtent daikto perdavimo metu kaip *conditio sine qua non* įstatyminės garantijos nuostatoms taikyti.

Viena vertus, atrodytų, jog didelių diskusijų neturėtų kelti akivaizdžių trūkumų institutas, kadangi juos yra (ar bent jau turėtų būti) lengva pastebėti ir, protingai įvertinus, ar prašoma kaina yra proporcinga siūlomai kokybei, nuspręsti, ar verta prekę įsigyti tokios būklės. Dėl šios išlygos yra ir galimybė nesilaikyti reikalavimo perduoti tik kokybišką prekę, kadangi pardavėjas, aiškiai atskleisdamas daikto trūkumus, pirkėjui

⁷² Tokį reikalavimą numato ir DCFR IV A-2:302 straipsnio a punktas (tiesa, čia numatyta išlyga, jog iš aplinkybių gali būti aišku, jog pirkėjui nebuvo protinga pasitikėti pardavėjo gebėjimais) ir 1999/44/EB Garantijų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies b punktas.

⁷³ MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (3). *Justitia*, 2003, Nr. 6 (48), p. 14.

leidžia pačiam apsispręsti, ar tokią prekę jam verta įsigyti,⁷⁴ taigi, lankstumas šiuo požiūriu leidžia atitinkamam pirkėjų segmentui pigiau įsigyti prastesnės kokybės daiktus, jei tai tenkina jų poreikius. Tačiau paminėtina, jog tokia opcija nereiškia, kad daiktas neturi atitikti jam keliamų viešosios teisės nustatytų reikalavimų – pavyzdžiui, neatitikti saugumo standartų, aplinkosauginių reikalavimų *et cetera* (akivaizdu, jog ir viešąjį interesą pažeistų tokia komercinė veikla, kai būtų pardavinėjami itin prastos kokybės daiktai, kurių turėjimas ar naudojimas keltų pavojų saugumui, sveikatai, aplinkai ir pan.). Remiantis LAT praktika, sprendžiant, ar daikto trūkumai normaliomis aplinkybėmis buvo tokie akivaizdūs, kad rūpestingas ir atidus pirkėjas juos turėjo pastebėti, turi būti įvertinama aplinkybių visuma.⁷⁵ Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog tokiu atveju byloje gali būti įvertinama tiek fizinė, tiek teisinė kokybė, ir žinojimas apie vienos jų akivaizdžius trūkumus *per se* nesuponuoja, jog pirkėjas žino, kad ir kita turi (gali turėti) trūkumų.⁷⁶ Taip pat reikšminga, kad pirkėjas suvoktų (ar objektyviai negalėtų nesuvokti) pardavėjo pateikiamą informaciją apie galimus defektus,⁷⁷ nes tik tokiu atveju galima konstatuoti, jog buvo priimtas informuotas ir pasvertas sprendimas, įvertinus, kad pardavėjas negarantuoja, jog daiktas neturi trūkumų. Pažymėtina, kad tuo atveju, kai parduodamas daiktas su aptartais trūkumais, pardavėjas neatleidžiamas nuo atsakomybės už kitus, neaptartus daikto trūkumus.⁷⁸

Atitinkamai atvirkščiai, pardavėjui kyla atsakomybė už trūkumus, kai jie yra paslėpti, t. y. negali būti paprastai nustatomi priimant ir tikrinant daiktą (pavyzdžiui, jį apžiūrint, trumpam įjungiant), o paaiškėja, dažniausiai, naudojant, saugant ar montuojant arba kitaip eksploatuojant,⁷⁹ ir teisiniu požiūriu yra nesvarbu, kad pardavėjas apie tuos trūkumus (ar priežastis jiems atsirasti) sudarant sutartį nežinojo. Kadangi garantavimas,

⁷⁴ HOWELLS, G.; WEATHERILL, S. *Consumer Protection Law. Second Edition*. Aldershot: Ashgate, 2005, p. 147.

⁷⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 29 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Sigdanas“ v. UAB „Edvima“, Nr. 3K-3-457/2014, kat. 45.6.

⁷⁶ *Ibid.* „<...> faktas, jog stogo rekonstrukcija atlikta nesilaikant teisės aktų nustatytos tvarkos ir pirkėjai tai žinojo, leidžia daryti išvadą, kad pirkėjai turėjo žinoti apie teisinio pobūdžio daikto trūkumus (t. y. tai, kad stogo rekonstrukcija atlikta neturint teisės aktuose nustatytų dokumentų), tačiau neduoda pagrindo išvadai, jog jie pakankamai išsamiai suvokė daikto fizinio pobūdžio trūkumus (t. y. kad stogo nebus galima naudoti pagal paskirtį dėl fizinių daikto savybių, kad stogas neatlaikys tam tikrų apkrovų) <...>“.

⁷⁷ Pavyzdžiui, teismai nevertino aplinkybės, kad ieškovė buvo informuota apie namo statymą iš senos medienos, kaip atsakovo atsakomybę šalinančios ir suponuojančios, kad ieškovė turėjo suprasti, jog sena mediena gali būti užkrėsta pelėsinu grybu. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje L. G. v. A. S., Nr. 3K-3-530/2010, kat. 44.5.1.

⁷⁸ 2010 m. birželio 28 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus parengta vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartiniuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga II (vartojimo pirkimo–pardavimo, vartojimo rangos, civilinės atsakomybės vartojimo teisiniuose santykiuose taikymo klausimai), Nr. AC–33–1.

⁷⁹ MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (3). *Justitia*, 2003, Nr. 6 (48), p. 11.

jog daiktas neturi paslėptų trūkumų, ir yra vienas pagrindinių įstatyminės garantijos elementų, neretai tokio tipo bylose vienas esminių pardavėjų keliamų klausimų yra tas, ar trūkumas jau buvo daikto perdavimo metu, o į šį atsakius teigiamai – ar tuomet jis nebuvo tiek akivaizdus, jog jo nebuvo galima nepastebėti. Turint omenyje šiuos du trūkumų tipus – akivaizdų ir paslėptą – svarbu nustatyti, koks yra pirkėjo vaidmuo identifikuojant galimus planuojamo įsigyti daikto trūkumus bei kaip koreliuoja pardavėjo pareiga užtikrinti daikto kokybę su pirkėjo teise daiktą patikrinti.

Kasacinio teismo praktikoje pabrėžiama, kad „dėl pirkimo–pardavimo sutartinių santykių specifikos pirkėjo pareiga elgtis rūpestingai negali būti prilyginta pardavėjo pareigai garantuoti perduodamo daikto tinkamumą – už perduodamo daikto kokybę yra atsakingas pardavėjas“.⁸⁰ Taigi, tai, jog pirkėjas turi elgtis atidžiai ir rūpestingai, nedaro įtakos pardavėjo pareigai perduoti kokybišką daiktą. Tačiau koks tuomet vaidmuo vartojimo sutartyse *caveat emptor* (lotyniškai – tegu pirkėjas saugosi) principo, nustatančio, kad pirkėjas turi pareigą pats pasirūpinti savo interesais,⁸¹ *inter alia* daikto kokybe?

Ši iš bendrosios teisės tradicijos atėjusi taisyklė dalinai atsispindi ir Lietuvos CK struktūroje: nors iš teisės aktų normų atrodytų, jog pirkėjas, pasirinkęs netikrinti ar bent jau neapžiūrėti įsigyjamų daiktų (kas pagal CK 6 knygos 328 straipsnį yra pirkėjo teisė, o ne pareiga), gali patirti tam tikrų neigiamų pasekmių (to nepadarus, vėliau negalima remtis trūkumų institutu, jeigu daiktai, sudarant sutartį, turėjo akivaizdžių defektų – tą numato CK 6 knygos 333 straipsnio 2 dalis, 6 knygos 363 straipsnio 5 dalis, 1999/44/EB Garantijų direktyvos 2 straipsnio 3 dalis), praktikoje šiuolaikinė civilinė teisė (net ir bendrosios teisės tradicijos šalyse)⁸² faktiškai jau yra *caveat emptor* principą pakeitusi *caveat venditor* (atitinkamai – tegu pardavėjas saugosi) principu – turint omenyje sutarties šalių turimos informacijos asimetriją ir tai, jog vartotojas nėra profesionalas, todėl tam tikrų svarbių detalių jis neprivalo ir objektyviai net negali žinoti⁸³ (taigi, tam tikri trūkumai, kurie verslininkui atrodo akivaizdūs, pirkėjui gali būti išvis nesuvokiami kaip trūkumai), pardavėjas ne tik turi pareigą garantuoti daikto kokybę ir trūkumų nebuvimą, tačiau ir informuoti pirkėją apie pagrindines prekės ypatybes,

⁸⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Ruukki Lietuva“ v. UAB „Laugina“, Nr. 3K-3-182/2009, kat. 42.8.

⁸¹ JAKAITĖ, Agnė. Pareiga atskleisti informaciją komercinių ikisutartinių santykių kontekste. *Teisė*, 2011, Nr. 81, p. 109.

⁸² HOWELLS, G.; WEATHERILL, S. *Consumer Protection Law. Second Edition*. Aldershot: Ashgate, 2005, p. 145.

⁸³ BUBLIENĖ, Danguolė. Vartotojų teisė į informaciją pagal naująją vartotojų teisių direktyvą: žingsnis pirmyn? Iš *Vartotojų teisių apsaugos teisiniai aspektai Europos Sąjungoje*: konferencijos mokslo darbų rinkinys. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011, p. 44.

charakteristikas⁸⁴ (taigi, ir apie visus pardavėjui žinomus trūkumus). Kadangi sudėtinga *a priori* apibrėžti, koks akivaizdumas daro trūkumą tikrai akivaizdžiu vartotojui, manytina, kad pardavėjas turi pirkėją informuoti apie jam žinomus (net ir, pardavėjo požiūriu, akivaizdžius) daikto trūkumus,⁸⁵ idant būtų užtikrinta, kad pirkėjas, sudarydamas sutartį, priimtą informuotą sprendimą, o pardavėjas būtų tinkamai įvykdęs pareigą atskleisti pagrindines prekės ypatybes.

Manytina, jog teoriniu požiūriu reikšminga įvertinti ir galimą takoskyrą tarp paties daikto trūkumo ir jo netinkamos kokybės, kadangi šios dvi kategorijos ne visada gali būti tapatinamos. Tai, kad daiktas turi trūkumą, nebūtinai *per se* reiškia, kad jis netinkamos kokybės, nors tam, kad būtų konstatuota netinkama daikto kokybė, daikto trūkumą nustatymas paprastai⁸⁶ yra *conditio sine qua non*. Nors iš pirmo žvilgsnio toks įstatymo aiškinimas gali pasirodyti kylaš iš kontradikcijos, jis turi logišką ir tvirtą pagrindimą įvertinus tiek įstatymų leidėjo pasirinktą juridinę techniką, tiek paties kodekso XXIII skyriaus struktūrą. Daikto trūkumas neleidžia daryti išvados, kad kokybė yra netinkama, jeigu išpildyta bet kuri iš alternatyvių sąlygų: pavyzdžiui, pardavėjas buvo informavęs pirkėją apie tokį daikto trūkumą iki sutarties sudarymo ar sudarant sutartį arba trūkumas atsirado po daikto perdavimo dėl paties pirkėjo ar trečiųjų asmenų kaltės arba dėl nenugalimos jėgos.

Be to, paminėtina tai, jog paties trūkumo pobūdis ir apimtis gali lemti pirkėjo galimybę pasinaudoti pasirinktu jo pažeistų teisių gynimo būdu, kadangi, atsižvelgiant į proporcingumo principą, negalima, pavyzdžiui, reikalauti daiktą pakeisti nauju, jeigu kokybės trūkumai yra nedideli (CK 6 knygos 334 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 6 knygos 363 straipsnio 8 dalis) – t. y. kurdamas teisinį reguliavimą, įstatymų leidėjas atsižvelgė į tai, kad kai kurie daikto trūkumai gali nulemti tokią netinkamą kokybę, jog reikalinga stipresnė ir griežtesnė pirkėjo interesų apsauga, kai tuo tarpu kiti gali būti tokie nedideli, kad realios įtakos daikto kokybei neturi, tačiau, kaip iš sutartinių pareigų tinkamo įvykdymo pažeidimo išplaukianti pasekmė, vis tiek turi būti koku nors būdu pirkėjui kompensuoti.

---

⁸⁴ Apie pagrindines daikto ypatybes informuoti vartotoją pardavėjas įpareigotas 2011/83/ES Vartotojų teisių direktyvos 5 straipsnio 1 dalies a punktu, Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos 7 straipsnio 4 dalies a punktu, CK 6 knygos 228⁶ straipsnio 1 dalies 1 punktu (tokia pareiga numatyta ir DCFR II. – 3:102 straipsnio 2 dalies a punkte); pardavėjo pareigą informuoti taip pat numato 6 knygos 353 straipsnis, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 3 straipsnis.

⁸⁵ Manytina, kad toks požiūris nepažeidžia ir pardavėjo interesų – tokiu būdu jis išvengia galimų ateities ginčų dėl to, ar trūkumas buvo akivaizdus, ar ne, ir ar pirkėjas apie jį žinojo bei tinkamai suvokė.

⁸⁶ Reikia turėti omenyje ir kitų galimų reikalavimų neatitikimą, lemiantį išvadą, jog daiktas neatitinka kokybės reikalavimų (pavyzdžiui, CK 6 knygos 333 straipsnio 4–6 dalys, 6 knygos 363 straipsnio 3 dalis *et cetera*).

2.3. Pirkėjo teisių gynbos būdai – įstatyminės garantijos turinio elementas?

Nepaisant to, jog LAT formuojamoje praktikoje įstatyminės daikto kokybės garantijos turinio aiškinimas apsiriboja formaliu CK 6 knygos 333 straipsnio 2 dalies citavimu,⁸⁷ nuodugniau nagrinėjant šį institutą gali kilti klausimas, ar turinys tikrai yra griežtai apribotas nuostata, jog daiktas yra tinkamos kokybės jo perdavimo metu, ar yra žengtas žingsnis į priekį ir į turinį *inter alia* turi patekti ir CK 6 knygos 363 straipsnio 7 dalyje numatyti gynbos būdai⁸⁸ (t. y. ar pardavėjas įstatymine garantija pirkėjui tik garantuoja, jog perduodamas daiktas yra kokybiškas; ar garantuoja, jog paaiškėjus netinkamai perduoto daikto kokybei, jis daiktą pakeis, pataisys, sumažins arba apskritai sugrąžins pirkėjo mokėtą kainą; ar įstatyminės garantijos turinyje yra abu šie įsipareigojimai)?

Šis klausimas nei teismų praktikoje, nei Lietuvos teisės doktrinoje kol kas keltas nebuvo – kaip matyti iš aukščiau nurodytų atvejų, teismams pakako sauso CK 6 knygos 333 straipsnio 2 dalies citavimo nagrinėjamosiose bylose priimamiems sprendimams pagrįsti. Vis dėlto, teoriniu požiūriu šis klausimas yra labai reikšmingas – įstatyminės garantijos institutas nėra savitiksliis ir jokių funkcijų neturįs teisinis darinys – jis yra pagrindinė vartotojo teisių apsaugos priemonė, kadangi būtent iš tokio pardavėjo įsipareigojimo pagal įstatymą pirkėjas gali kildinti savo teisių gynybą netinkamos kokybės daikto perdavimo atveju, o būdamas tokia priemone, jo turinys kartu išreiškia ir garantijos atliekamą funkciją, t. y. apibrėžia, kokios yra pardavėjui tenkančios pareigos, o kokios – pirkėjui teisės.

Prancūzijos teisėje egzistuoja prievolės garantuoti (pranc. *obligations de garantie*), už kurių pažeidimą kyla vadinamoji garantinio pobūdžio atsakomybė, nuo kurios neatleidžia jokios aplinkybės – viena tokių yra ir pardavėjo atsakomybė pirkėjui už daikto, turinčio paslėptą trūkumą, pardavimą.⁸⁹ Pavyzdžiui, Prancūzijos Civilinio kodekso

⁸⁷ Pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje J. P. v. UAB „Skytech.lt“, Nr. 3K-3-252/2013, kat. 42.3;

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje D. Š. v. UAB „Borgalita“, BUAB „Kardera“, Nr. 3K-3-406/2013, kat. 44.6;

2010 m. birželio 28 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus parengta vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartiniuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga II (vartojimo pirkimo–pardavimo, vartojimo rangos, civilinės atsakomybės vartojimo teisiniuose santykiuose taikymo klausimai), Nr. AC–33–1.

⁸⁸ Pagal CK 6 knygos 363 straipsnio 7 dalį pirkėjas, kuriam buvo perduotas netinkamos kokybės daiktas, savo pasirinkimu turi teisę per šio kodekso 6 knygos 338 straipsnyje nurodytą terminą: 1) reikalauti iš pardavėjo nemokamai pašalinti daikto trūkumus (pataisyti daiktą); 2) reikalauti iš pardavėjo nemokamai pakeisti netinkamos kokybės daiktą tinkamos kokybės daiktu; 3) reikalauti iš pardavėjo atitinkamai sumažinti kainą; 4) vienašališkai nutraukti sutartį ir pareikalauti sugrąžinti sumokėtą kainą.

⁸⁹ SELELIONYTĖ–DRUKTEINIENĖ, Simona. Sutartinė atsakomybė – grįžta kalte ar be kaltės? *Jurisprudencija*, 2011, 18(4), p. 1421–1422.

1646 straipsnis numato atsakomybę už atsiradusius nuostolius (t. y. pažeistus lūkesčius) ribojančią nuostatą, kurią grindžia tuo, jog „pardavėjas prisiimama garantija negali garantuoti, kad daiktas tikrai yra tinkamos kokybės; jis tepriiima garantinio pobūdžio įsipareigojimus, jeigu paaiškėja, kad daiktas yra netinkamos kokybės“.⁹⁰ Ar būtų galima pritaikyti tokią taisyklę lietuviškajai įstatyminei garantijai ir teigti, jog pardavėjas, suteikdamas įstatyminę garantiją, iš tiesų negarantuoja (nes to padaryti objektyviai negali), jog perduodamas daiktas yra tikrai geros kokybės, tačiau prisiima garantinio pobūdžio įsipareigojimus daiktą taisyti, pakeisti, sumažinti kainą arba ją gražinti, jeigu paaiškėtų, jog buvo perduotas nekokybiškas daiktas? Manytina, kad tokia prielaida yra klaidinga dėl šių argumentų.

Visų pirma, reikia atsižvelgti į tokios garantijos tikslus ir funkcijas. Įstatyminė garantija teoriniu požiūriu tarnauja dvejopai: kaip pardavėjo įsipareigojimas prieš pirkėją perduoti geros kokybės daiktą (taigi, tai pardavėjo pareigos pagal pirkimo–pardavimo sutartį išraiška) ir kaip įstatyminis pagrindas pirkėjui kildinti savo pažeistų teisių gynybos reikalavimą (t. y. iš tokios įstatyminės garantijos nuostatų, įtvirtintų CK 6 knygoje, pirkėjas gali kildinti savo materialiąją teisę – gauti tinkamos kokybės daiktą, o tokios teisės pažeidimas, vadovaujantis *ubi ius, ibi remedium* principu, sudaro prielaidas pasinaudoti teisės gynybos būdais. Dėl to įstatyminė garantija įkūnija atsakomybės už pirkimo–pardavimo sutartimi prisiimamos prievolės neįvykdymą elementus). Taigi, jei į šį turinį – prievolę perduoti tinkamos kokybės daiktą – inkorporuotume (ar juo labiau – pakeistume vietoje) teisių gynybos būdus, kaip tai modifikuotų pačią įstatyminės garantijos prasmę ir funkciją? Ar padarius prielaidą, jog gynybos būdai įeina į tokios garantijos turinį, tai nesumenkintų pardavėjo pareigos pagal pirkimo–pardavimo sutartį perduoti tinkamos kokybės (jau perdavimo metu!) daiktą, kadangi lygiagrečiai kaip pilnavertis garantijos turinio elementas būtų pastatytas įsipareigojimas daiktą taisyti, keisti *et cetera*? Ar tai neiškreiptų pačios įstatyminės garantijos prasmės – pardavėjo pareigos garantuoti, jog perduodamas daiktas neturi jokių paslėptų trūkumų, kurie neleistų daikto naudoti pagal tikslą arba taip sumažintų jo naudingumą, kad pirkėjas, apie trūkumus žinodamas, būtų apskritai daikto nepirkęs arba nebūtų už jį tiek mokėjęs, kadangi turinys apimtų ir, pavyzdžiui, (nekokybiško perduoto) daikto taisymą, keitimą *et cetera*?

Be to, jeigu įstatyminės garantijos paskirtis yra garantuoti, jog perduodamas daiktas yra kokybiškas, bet kokie išryškėję paslėpti trūkumai reiškia, jog tokia pareiga buvo pažeista. Taigi, pirkėjo pažeistos teisės gynyba negali būti prilyginta priminės tinkamai

---

⁹⁰ *Ibid.*, p. 1422.

neatliktos pardavėjo prievolės turiniui. Tą patvirtina ir CK struktūra, bendrosiose nuostatose į atskirus straipsnius skirianti 6 knygos 333 straipsnį (įtvirtinantį įstatyminę garantiją) ir 6 knygos 334 straipsnį (reglamentuojantį netinkamos kokybės daiktą nusipirkusio pirkėjo teises. Atitinkamai vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių nuostatose tai numatyta skirtingose 6 knygos 363 straipsnio dalyse).

Taip pat, jeigu įstatyminės daikto garantijos turiniui būtų priskirtini pažeistų pirkėjo teisių gynybos būdai, manytina, kad tokiu atveju kitoks turėtų būti ir CK 6 knygos 363 straipsnio 11 dalies turinys, numatęs įrodinėjimo pareigos perkėlimą pardavėjui, jeigu daikto trūkumai pasirodė per šešis mėnesius nuo daikto perdavimo. Tokios prezumpcijos įtvirtinimas apgręžia klasikinę įrodinėjimo pareigą – pagal CPK 178 straipsnį,⁹¹ šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus. Šiame kontekste pabrėžtina, jog nepaisant to, kad vartotojui, kaip silpnesnei sutarties šaliai, yra palengvinamas teisių apgynimas daikto trūkumams paaiškėjus per pirmuosius šešis mėnesius, vėliau (visą likusį įstatyminės garantijos laikotarpį – vienerius metus ir šešis mėnesius) įrodinėjimo našta gula ant pirkėjo pečių. Tokia įrodinėjimo našta yra įprastinis teisių gynybos būdų įgyvendinimo elementas, tačiau jeigu šie pardavėjo atliekami veiksmai būtų pačios garantijos turinyje (t. y. pardavėjas prisiimtų garantinio pobūdžio įsipareigojimus daiktą taisyti, keisti ir t. t.), tuomet tai turėtų atsispindėti ir įrodinėjimo naštos paskirstyme (įstatyminės garantijos turinyje esant pardavėjo įsipareigojimui netinkamos kokybės daiktą taisyti *et cetera*, ši įrodinėjimo pareiga turėtų būti perkelta pardavėjui visą įstatyminės garantijos laikotarpį, o ne tik pirmiesiems šešiams mėnesiams. Kitu atveju – įstatyminės garantijos turiniui nepriskiriant pardavėjo garantinių įsipareigojimų daiktą taisyti ir pan. – pardavėjo pareiga laikomas tinkamos kokybės daikto perdavimas, o visi kiti galimai atliekami prekės taisymo, keitimo ir panašūs veiksmai yra laikomi pirkėjo pažeistų teisių gynybos išraiška, todėl ir įrodinėjimo našta, kaip ir bet kurių kitų gynybos būdų atveju, yra priskiriama pirkėjui). Pavyzdžiui, komercinės garantijos atveju, šios garantijos turinį ir sudaro būtent pardavėjo įsipareigojimai daiktą taisyti, keisti ir pan., todėl pirkėjas, naudodamasis tokia garantija, paprastai neturi įrodinėjimo įpareigojimų.

Taip pat paminėtina, jog tokiems gynybos būdams įeinant į garantijos turinį, būtų logiška, jog pardavėjas galėtų riboti, kuriais iš jų ir kokia tvarka galima pasinaudoti, t. y. pirkėjui galėtų primesti jų hierarchiją. Kadangi pagal įstatyminę garantiją pardavėjas turi pareigą užtikrinti, jog kokybišką daiktą bus galima tinkamai panaudoti pagal tikslą, nesunku argumentuoti, jog panaudojimas pagal tikslą gali būti užtikrinamas ir pardavėjo

---

⁹¹ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 36–1340 (toliau šiame darbe – CPK).

pasirinktu būdu, todėl pirkėjas turėtų paklusti pardavėjo numatytoms sąlygoms.⁹² Tai iškreiptų teisių ir pareigų tarp sutarties šalių proporciją ir pažeistų vartotojo interesus.

Dėl šių argumentų manytina, kad į įstatyminės daikto kokybės garantijos turinį nepatenka jokie kiti pardavėjo veiksmai, išskyrus prisiimamą užtikrinimą, jog daiktas jo perdavimo momentu yra tinkamos kokybės. Visi kiti pardavėjo atliekami veiksmai daiktą taisant, keičiant, mažinant ar grąžinant sumokėtą kainą pirkėjui yra pirkėjo teisių gynybos būdai.

2.4. Įstatyminės garantijos trukmė

Pardavėjas atsako už daikto trūkumus, kurie išaiškėja per dvejus metus nuo daikto perdavimo (6 knygos 363 straipsnio 10 dalis) – tai reiškia, jog įstatyminės garantijos terminas yra apribotas dvejų metų laikotarpiu. Būtinybę užtikrinti vartotojo, kaip silpnesniosios šalies, teisių ir teisėtų interesų apsaugą, savo jurisprudencijoje ne kartą yra akcentavęs LAT,⁹³ tad dėl ypatingo vartotojo statuso paprastai dispozityviomis pripažintinos normos tampa imperatyvais, kurių pardavėjui nevalia nesilaikyti. Vienas tokių – įstatyminės garantijos trukmė. 2015 m. atlikto tyrimo metu nustatyta, kad tik 50 procentų (atitinkamai Lietuvoje – vos 44 procentai) vartotojų buvo linkę sutikti arba sutiko su teiginiu, kad pardavėjai informuoja pirkėjus apie įstatyminės garantijos trukmę⁹⁴ – taigi, taip pat dažnai jie yra linkę nutylėti apie vartotojui įstatymais suteikiamos apsaugos trukmę, o kai kurie nesikuklina žengti dar toliau ir nurodyti apskritai neteisingą garantijos terminą, nors tai daryti yra griežtai draudžiama – 2011 m. Italijoje amerikiečių kompanija „Apple“ buvo nubausta 900 000 eurų bauda už klaidinantį paslaugos „AppleCare“ reklamavimą, kuriuo vartotojams skelbė apie teikiamą vos vienerių metų įstatyminę garantiją, o apsaugą dar vieneriems metams (kuri ir taip vartotojams priklausė pagal ES nuostatas) už papildomą mokesį siūlė įsigyti sutartinės garantijos – „AppleCare“ – pavidalu. Kompanija pralaimėjo tiek pagrindinę bylą, tiek jos apeliacinį procesą Italijoje ir buvo priversta pakoreguoti savo siūlomas garantijas taip, kad jos nepažeistų ES vartotojų teisių, o kartu per visą kontinentą nuvilnijo ieškinių prieš „Apple“ banga (į teismus buvo kreiptasi Belgijoje, Vokietijoje, Liuksemburge,

⁹² Be to, atitinkamai nebeliktų draudimo riboti vartotojui įstatymais suteiktas teisės (pavyzdžiui, CK 6 knygos 228² straipsnio 1 dalis).

⁹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje V. J. v. UAB „LB baldai“, Nr. 3K-7-581/2008, kat. 42.3.

⁹⁴ 2015 m. gruodis. European Commission. „Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report“, p. 29. [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

Portugalijoje), kadangi paaiškėjo, jog daugybėje valstybių narių „Apple“ neteisingai informuodavo pirkėjus apie jų turimas teises pagal įstatyminę garantiją.⁹⁵

Dvejų metų įstatyminės garantijos trukmė pasirinkta daugumos Europos Sąjungos valstybių narių (ši terminą numato Prancūzijos, Belgijos, Liuksemburgo,⁹⁶ Danijos, Austrijos, Vokietijos, Italijos, Ispanijos, Lenkijos, Latvijos, Estijos *et cetera* įstatymai),⁹⁷ kadangi tokį laikotarpį kaip minimalų yra nustačiusi minimalaus harmonizavimo 1999/44/EB Garantijų direktyva. Kai kurios šalys yra žengusios žingsnį toliau ir savo vartotojams numato dar ilgiau veikiančią įstatyminę garantiją (pavyzdžiui, šešerius metus tokia garantija yra saugomi Airijos, Velso, Anglijos ir Šiaurės Airijos vartotojai, penkerius – Škotijos, trejus – Švedijos vartotojai).⁹⁸ Vis dėlto, nepaisant tokio didžiojoje dalyje ES narių nustatyto vienodo trukmės standarto, vidutiniškai 65 procentai (Lietuvoje – net 77 procentai) vartotojų nežino tikrosios įstatyminės garantijos trukmės savo šalyje, o tai lemia, jog net ir turėdami įstatymais jiems suteiktą apsaugą (ir apie tokią žinodami), jie negeba ja tinkamai pasinaudoti.⁹⁹

Iš pirmo žvilgsnio, apibrėžtas dvejų metų įstatyminės garantijos terminas turi atitinkamų pliusų: jis sudaro prielaidas pirkėjams jaustis saugiai dėl daikto kokybės iš anksto nustatytą ir jiems žinomą laiką (t. y. kokybišku daiktu – jeigu patys vartotojai ar tretieji asmenys, *force majeure* įvykiai nepadarys žalos – jie galės džiaugtis netrumpiau kaip dvejus metus), dar kartą patvirtina pardavėjo pareigą perduoti kokybišką daiktą (nes to nepadarius, pirkėjas galės pasinaudoti teisių gynybos būdais, „apauginsiančiais“ pradinę prievolę šalutinėmis), yra sąlyginai ilgas, kad, atsižvelgiant į daikto pobūdį ir naudojimo paskirtį, jo metu pasireikštų galimai jau perduodant buvę paslėpti daikto

---

⁹⁵ REDING, Viviane. Vice-President of the European Commission, EU Commissioner for Justice. „Towards a more coherent enforcement of EU consumer rules“. European Consumer Summit 2013/Brussels, 19 March 2013, Speech/13/237 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-237_lt.htm>.

⁹⁶ Pažymėtina, kad Prancūzija, Belgija ir Liuksemburgas, net ir apsiribojusios minimaliu ES nustatytu dvejų metų terminu, šalia jo turi specifinį konceptą „*vice-cache*“ (iš prancūzų kalbos – „paslėptas trūkumas“), kurio dėka įsigijus daiktą, turintį paslėptų trūkumų, kurių nebuvo galima pastebėti įprastos apžiūros ar patikrinimo metu daiktą perduodant, vartotojas nėra apribotas dvejų metų įstatyminės garantijos laikotarpiu, skaičiuojant jį nuo daikto fizinio perdavimo pirkėjui, tačiau tam tikras terminas pradedamas skaičiuoti nuo tokio trūkumo paaiškėjimo momento. 2016 m. birželio 3 d. Bureau Européen des Unions de Consommateurs position paper. „Proposal For a Directive on Certain Aspects Concerning Contracts for Distance Sales of Goods“, p. 14 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-053_csc_beuc_position_paper_on_tangible_goods_proposal.pdf>.

⁹⁷ 2014 m. vasario 19 d. The European Consumer Centres Network Study. „Commercial Warranties – Are They Worth the Money?“, p. 96 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-verbraucher/PDF_Englisch/Reports/Garanties_2014_FINAL.pdf>.

⁹⁸ *Ibid.*

⁹⁹ 2015 m. gruodis. European Commission. „Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report“, p. 41–42. [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

trūkumai bei, priklausomai nuo daikto rūšies, užtikrina kokybę pakankamai ilgą dalį jo tarnavimo laikotarpio; taip pat apibrėžtas terminas subalansuoja pirkėjo bei pardavėjo interesus, kadangi, kaip tai pažymėta ir ES teisės aktuose, yra tikslinga laiko atžvilgiu apriboti laikotarpį, per kurį pardavėjas yra atsakingas už kiekvieną prekių pateikimo laikotarpiu esantį neatitikimą,¹⁰⁰ bei įneša tikrumo sudarant tarptautinį elementą turinčias pirkimo–pardavimo sutartis, kadangi vartotojai žino, jog kiekvienoje valstybėje narėje jų perkamiems daiktams yra taikomas minimalus (bent dvejų metų) įstatyminės garantijos laikotarpis.

Vis dėlto, vienodos trukmės įstatyminės garantijos taikymas visiems daiktams neišvengiamai į komplikuoatą padėtį pastato pirkėjus tokių prekių, kurios vidutiniškai yra naudojamos ilgiau nei dvejus metus, ir kurių defektai gali išryškėti tik praėjus tam tikram laikui nuo sutarties sudarymo – jeigu dvejų metų laikotarpis yra, ko gero, visiškai pakankamas paprastesnio ir dažniau keičiamo daikto (pavyzdžiui, plaukų džiovintuvo) paslėptiems trūkumams atsiskleisti, o kartu ir gana tikroviškai atspindi tokio daikto vidutinį tarnavimo laikotarpį bei pirkėjo lūkestį dėl daikto naudojimo trukmės, jis absoliučiai netinkamas nė vienam iš minėtųjų trijų laikotarpių apibūdinti buitinės technikos (pavyzdžiui, viryklės) pirkimo–pardavimo sutarties atveju. Taip pat toks terminas gali būti aiškiai per trumpas technologiškai sudėtingesnių ir kompleksiškesnių daiktų atžvilgiu – tam tikrais atvejais trūkumai gali išaiškėti tik pasibaigus įstatyminės garantijos laikotarpiui, nors daikte slypėjo jau jo perdavimo metu. Šiame kontekste galima prisiminti 2015 m. plačiai nuskambėjusį „Volkswagen“ (o 2017 m. – ir „Renault“) dyzelinių automobilių emisijos skandalą – milijonai pirkėjų įsigijo automobilius su įinstaliuota nelegalia įranga, leidžiančia apgauti emisijos testus (taigi, jiems buvo perduoti netinkamos kokybės – sutartyje detalizuotų parametrų neatitinką – daiktai). Kadangi įstatyminės garantijos laikotarpis apribotas vos dvejų metų terminu ne tik Lietuvoje, bet ir daugelyje kitų ES valstybių narių, pirkėjams, įsigijusiems minėtuosius automobilius, kyla rizika, kad jų teisės nebus apgintos, nes paslėpti trūkumai paaiškėjo tik įstatyminės garantijos terminui pasibaigus, todėl įstatyminės garantijos normomis suteikiama apsauga pasinaudoti nebegalima.¹⁰¹

Taip pat paminėtina, kad dabartinė (bent) dvejų metų garantija, numatyta 1999/44/EB Garantijų direktyvoje, nedera su kita ES direktyva – Ekologinio

---

¹⁰⁰ 1999/44/EB Garantijų direktyvos preambulės 17 punktas.

¹⁰¹ 2016 m. birželio 3 d. Bureau Européen des Unions de Consommateurs position paper. „*Proposal for a Directive on Certain Aspects Concerning Contracts for Distance Sales of Goods*“, p. 14 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-053_csc_beuc_position_paper_on_tangible_goods_proposal.pdf>.

projektavimo reikalavimų nustatymo direktyva,¹⁰² reikalaujančia tam tikrų į rinką patenkančių objektų „trumpiausios garantuotos būvio trukmės“,¹⁰³ t. y. į direktyvos taikymo sritį patenkančių daiktų leidimui į rinką *conditio sine qua non* yra užtikrintas minimalus daikto tarnavimo laikotarpis. Sistemiskai žvelgiant, būtų logiška, kad vartotojas turėtų galėti pasinaudoti įstatymine daikto kokybės garantija visą šį („trumpiausio garantuoto būvio trukmės“) laikotarpį. Vis dėlto, 1999/44/EB Garantijų direktyvos ir nacionalinės teisės nuostatos, apribojančios tokios garantijos terminą dvejų metų laikotarpiu, nesuteikia pirkėjui tokios galimybės, todėl šis teisinis reguliavimas, manytina, yra nesuderinamas su tam tikrų specifinių daiktų ekologinio projektavimo reikalavimais, numatytais ES direktyva.¹⁰⁴

2.4.1. Įstatyminės garantijos termino susiejimas su daikto tarnavimo laiku

Matant tokius vienodo termino taikymo visiems įsigyjamiems daiktams trūkumus, kyla logiškas klausimas – ką galima tokiam terminui padaryti, kad aukščiau minėtų problemų nebeliktų (arba bent jau substancialiai sumažėtų)? Kai kurios šalys (Nyderlandai, Suomija, už ES ribų – ir Norvegija bei Islandija) įstatyminės garantijos trukmę yra susiejusios su tikėtina daikto tarnavimo trukme – tokią galimybę (valstybėms narėms) paliko 1999/44/EB Garantijų direktyva. Pavyzdžiui, įstatyminės garantijos trukmė nėra apibrėžta jokių aiškiu terminu (dauguma daiktų, remiantis teismų praktika, viršija privalomą minimalų dvejų metų slenkstį ir varijuoja tarp penkerių ir dešimties metų),¹⁰⁵ tačiau yra susieta su numatoma vidutine daikto tarnavimo trukme (angl. *expected average lifespan*) Nyderlanduose,¹⁰⁶ nusprendusiuose, jog minimalus vienodo dvejų metų termino taikymas visiems daiktams yra neadekvatus ir neatspindįs ekonominių, socialinių santykių, susiklostančių sudarant pirkimo–pardavimo sutartis, bei netenkinantis pirkėjų lūkesčių (pavyzdžiui, akivaizdu, jog pirkėjas tikisi ilgesnio daikto tarnavimo laikotarpio iš šaldytuvo negu iš mobiliojo telefono).

---

¹⁰² 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/125/EB nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimų su energija susijusiems gaminiams nustatymo sistemą. OL L 285, 2009.

¹⁰³ *Ibid.*, direktyvos 1 priedo 1 dalies 1 straipsnio 3 punkto i) papunktis.

¹⁰⁴ 2016 m. birželis. Directorate-General for Internal Policies. Policy Department. Economic and Scientific Policy. Study for the IMCO Committee. “A Longer Lifetime for Products: Benefits for Consumers and Companies” p. 55 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579000/IPOL_STU\(2016\)579000_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579000/IPOL_STU(2016)579000_EN.pdf)>.

¹⁰⁵ *Ibid.*, p. 56.

¹⁰⁶ Nyderlandų civilinio kodekso 7:17 straipsnis numato pirkėjo teisę gauti tinkamos kokybės daiktą, tačiau nemini jokie aiškaus termino, per kurį turi būti reikalaujama įstatyminės garantijos taikymo, jeigu perduotas netinkamos kokybės daiktas. Nyderlandų civilinis kodeksas (oland. *Burgerlijk Wetboek*). Angliškas vertimas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.dutchcivilaw.com/civilcodebook077.htm>>.

Tokia lanksti nuostata, kritiškai į ją žvelgiant, turi savo trūkumų: pavyzdžiui, įsigydami daiktą pirkėjai nežino aiškaus apibrėžto laikotarpio, kurį yra tikri dėl įstatyminės garantijos galiojimo, prieš sudarydami pirkimo–pardavimo sutartį turi pasidomėti daikto ypatybėmis, savarankiškai įvertinti laikotarpį, kurį vidutiniškai galima tikėtis daiktą tarnausiantį,¹⁰⁷ o taip pat į tokią analizę įtraukti ne tik minėtuosius faktorius ar daikto technologiinį sudėtingumą, bet ir daikto kainą bei gamintojo ar pardavėjo prekės ženklą bei reputaciją.¹⁰⁸ Taip pat, daiktą jau nusipirkus ir trūkumus pastebėjus, pirkėjas turi įvertinti, ar tai nėra natūralaus nusidėvėjimo (angl. *wear and tear*) rezultatai (už kuriuos pardavėjas nėra atsakingas).¹⁰⁹ Neapibrėžtas laikotarpis gali neraminti ir pardavėjus (kadangi jų atsakomybė pagal įstatyminės garantijas nuostatas išlieka pakankamai ilgą – o svarbiausia, kad jiems nežinoma – laiką), o ypač tai pasakytina apie kitų ES valstybių narių pardavėjus, norinčius įeiti į tokią taisyklę taikančios šalies rinką ar jau joje prekiaujančius, kadangi dėl tokių nuostatų atsiranda skirtumai tarp veiklos, vykdomos šalyse, kur garantija apribojama dvejų metų terminu, ir veiklos, kur ji tęsiasi daikto tarnavimo laikotarpį.¹¹⁰

Taigi, toks aptakus laikotarpio, kai nėra jokių oficialiai patvirtintų orientacinių terminų, (ne)apibrėžimas, kokį yra pasirinkę Nyderlandai, nesuteikia nei teisinio aiškumo, nei užtikrintumo tiek pirkėjams (nežinantiesiems, kokį laikotarpį jie turi atitinkamų teisių),

---

¹⁰⁷ 2016 m. birželis. Directorate–General for Internal Policies. Policy Department. Economic and Scientific Policy. Study for the IMCO Committee. “*A Longer Lifetime for Products: Benefits for Consumers and Companies*” p. 56 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579000/IPOL_STU\(2016\)579000_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579000/IPOL_STU(2016)579000_EN.pdf)>.

¹⁰⁸ Žinoma, perkant statistiškai vidutiniškai ilgesnio tarnavimo laikotarpio prekes pirkėjai nėra paliekami savarankiškai spėlioti galimo tokių daiktų tinkamo veikimo laikotarpio – UNETO–VNI (Nyderlanduose veikianti prekybos asociacija, vienijanti elektronikos prekes pardavinėjančius bei juos montuojančius ūkio subjektus) yra išleidusi gaires, taikomas „baltosioms prekėms“ (šioms priskirtini dauguma namų ūkyje naudojamų prietaisų, pavyzdžiui, šaldytuvai, viryklės, skalbimo mašinos) bei elektronikos prekėms – jose nurodytos septynios prekių kategorijos – televizoriai, kompiuteriai, kavos aparatai, vaizdo kameros *et cetera* – bei tikėtina tokių daiktų tarnavimo trukmė, o kaip vienas pagrindinių rodiklių tokiam skirstymui yra prekių kaina. Iš 2014 m. vasario 19 d. The European Consumer Centres Network Study. “*Commercial Warranties – Are They Worth the Money?*”, p. 17 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-verbraucher/PDF_Englisch/Reports/Garanties_2014_FINAL.pdf>.

UNETO–VNI parengtos gairės, nurodančios vidutinę tikėtiną daikto tarnavimo trukmę (olandų kalba) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.uneto-vni.nl/onze-leden/waar-staan-onze-leden-voor/gebruiksduurverwachting>>.

Tokių neoficialių galimų terminų sąrašų yra ir daugiau, tačiau, žinoma, tai tik orientaciniai laikotarpiai, kurie negali peraugti į įstatyminės garantijos laikotarpio *ex ante* apibrėžimą terminu, nes kiekvienu individualiu atveju laikotarpis nustatinėjamas *ad hoc* ir galutinis sprendimas priimamas kompetentingos šalies institucijos.

¹⁰⁹ LOOS, Marco B. M. Consumer sales in The Netherlands after implementation of the Consumer Rights Directive and with a view to the future Common European Sales Law. *Centre for the Study of European Contract Law Working Paper Series*, 2014, No. 2014-12, p. 12.

¹¹⁰ Paminėtina, kad siekdamas įeiti į kitas rinkas, didesnės įmonės, norėdamos tinkamai suderinti savo veiklą su tikslinių valstybių įstatymais, dėl to patiria papildomų kaštų ir juos vėliau perkelia tiems patiems vartotojams, kurių interesams apsaugoti yra numatytos teisinės garantijos. Iš DRAZDAUSKAS, Stasys. Bendrosios Europos pirkimo–pardavimo teisės autonominio taikymo Lietuvoje problematika. *Teisė*, 2013, Nr. 88, p. 121.

ties ir pardavėjams (nežinantiems, kokį laikotarpį jie bus atsakingi už daikto kokybę). Tačiau yra ir ne tokių ekstremalių modelių, kurie įstatyminės garantijos terminą susieja su vidutine daikto tarnavimo trukme – juos yra įtvirtinusios Islandija ir Norvegija. Pavyzdžiui, pastarojoje visiems daiktams galioja bendra dvejų metų įstatyminės garantijos termino taisyklė, tačiau ji pratęsiama iki penkerių metų tiems daiktams, kurie vidutiniškai turi ilgesnį daikto tarnavimo laikotarpį – Norvegijos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs dėl ribos tarp skirtingų terminų nubrėžimo konkrečioje byloje (dėl mobiliųjų telefonų) ir išaiškinęs, jog lemiantis veiksnys sprendžiant apie daikto tarnavimo laikotarpį yra ne įprastinis ciklas, kuriam praėjus dėl „[moralinio] susidėvėjimo“ (angl. *obsolescence*) ar techninės pažangos būtų keičiamas (mobilusis telefonas), bet lūkesčiai tokio daikto techninio funkcionavimo galimybės.¹¹¹

Daikto trūkumų išryškėjimas tik praėjus kuriam laikui iš esmės reiškia, jog pardavėjas netinkamai įvykdė savo pareigą pagal pirkimo–pardavimo sutartį, o pirkėjas sumokėjo pilną kainą už nekokybišką daiktą. Atsižvelgiant į tai, nėra adekvatus toks teisinis reguliavimas, dėl kurio visa rizika (o kartu ir galimos išlaidos, pavyzdžiui, daiktą remontuojant) dėl ilgiau nei dvejus metus tarnaujančio daikto nekokybiškumo išaiškėjimo praėjus įstatyminės garantijos veikimo laikotarpiui (nors paslėpti trūkumai, kuriems reikėjo tam tikro laiko išaiškėti, jau buvo daikto perdavimo momentu) tenka pirkėjui, ypač įvertinus tai, jog daugumos daiktų tarnavimo laikotarpis neapsiriboja dvejų metų slenksčiu.¹¹²

Tikroji daikto tarnavimo trukmė, pirkėjo lūkestis dėl daikto tarnavimo laiko bei dvejamis metais apribota įstatyminės garantijos trukmė neretai yra trys ženkliai skirtingi laikotarpiai, kurių praktinis apibrėžimas iš anksto numatytu ir visiems daiktams vienodai taikomu terminu nėra adekvatus. Remiantis minėtais dvejų metų termino trūkumais, darytina išvada, jog įstatyminės garantijos trukmė turėtų būti artimesnė laikotarpiui, kurį pirkėjas gali tikėtis daiktą tarnausiant.¹¹³ Atsižvelgus į teisinio reguliavimo

---

¹¹¹ LOOS, Marco B. M. Consumer sales in The Netherlands after implementation of the Consumer Rights Directive and with a view to the future Common European Sales Law. *Centre for the Study of European Contract Law Working Paper Series*, 2014, No. 2014-12, p. 22.

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ Pažymėtina, kad šio magistro darbo autorės nuomone, šiame pasiūlymo kontekste sąvoka „tarnavimo laikotarpis“ neturėtų būti suprantama kaip visas daikto gyvavimo ciklas nuo jo sukūrimo iki sunykimu. Šiame pasiūlyme jis vartojamas kaip griežtai techninis terminas, išreiškiantis laiką nuo daikto perdavimo pirkėjui momento iki momento, kai pirkėjo turimas daiktas nustoja veikti. Kitų aspektų nagrinėjimas – pavyzdžiui, kokiomis priemonėmis remiantis toks tarnavimo laikotarpis galėtų būti apibrėžtas, nepatenka į šio magistro darbo tikslus bei uždavinius. Be to, manytina, jog tokiems aspektams išsiaiškinti reikalingi atitinkami empiriniai tyrimai bei nuodugni ekonominė analizė, todėl tokioms laikotarpio apibrėžtims pateikti šis magistro darbas nėra tinkama priemonė.

Paminėtina, kad iš esmės analogiškas požiūris į „daikto tarnavimo laikotarpį“ išlaikytas ir ES – 2017 m. sausį pasirodžiusiame tyrime terminas „*lifespan*“ yra vartojamas išreiškiant tą pačią mintį (t. y. vartojamas techniškai ir nesiūlant konkrečių apibrėžčių). 2017 m. sausis. Directorate–General for Internal Policies.

Nyderlanduose ir Norvegijoje ypatumus bei nuodugnios ES atliktos studijos¹¹⁴ (siūlančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje dėl tam tikrų internetinio ir kitokio nuotolinio prekių pardavimo sutarčių aspektų¹¹⁵ numatyti ilgesnį – trejų metų – terminą, paliekant galimybę valstybėms narėms šį terminą pratęsti iki maksimalaus penkerių metų termino daiktams, kurių minimalus tarnavimo laikotarpis viršija trejus metus) išdėstyta pozicija, manytina, jog geriausių šių modelių bruožų sinergija (trejų ir, ilgesnio vidutinio tarnavimo laikotarpio daiktams, penkerių metų trukmės įstatyminė garantija) efektyviausiai apsaugotų ir Lietuvos vartotojų interesus.

Pažymėtina, kad pasiūlyta direktyva ilgajame laikotarpyje pretenduoja ne tik pakeisti 1999/44/EB Garantijų direktyvą, bet ir yra maksimalios harmonizacijos pobūdžio¹¹⁶ (t. y. terminai visose valstybėse narėse turėtų būti vienodos trukmės),¹¹⁷ todėl nurodžius kitokius terminus (pavyzdžiui, dvejų ir penkerių metų), įsigaliojus maksimalaus harmonizavimo direktyvai terminus reikėtų pakeisti dar kartą. Atsižvelgiant į tai, kad dauguma technologiškai sudėtingesnių ir brangesnių daiktų (šaldytuvai, skalbimo mašinos, automobiliai *et cetera*) tarnauja kelis kartus ilgiau nei dabartinis dvejų metų terminas, penkerių metų garantijos laikotarpis gerokai realiau padengs šių daiktų tarnavimo laikotarpį, kurio metu pirkėjas objektyviai gali tikėtis, jog daiktas veiks tinkamai, ir nebereikės įsigyti komercinės garantijos laikotarpiui, prasidedančiam po dvejų metų nuo daikto perdavimo momento; be to, bus prisidedama prie situacijos, kai paslėptiems trūkumams išryškėti reikia ilgesnio nei dveji metai laikotarpio, sprendimo. Be to, bendras trejų (vietoje dvejų) metų terminas visiems kitiems daiktams, kaip rodo Švedijos patirtis, geriau atspindi daugelio rinkoje esančių daiktų vidutinį tarnavimo laikotarpį, o pardavėjas dėl vienerių papildomų metų pridėjimo prie termino nėra pastatomas į blogesnę situaciją, nes tais atvejais, kai parduotas daiktas turi trumpesnę tarnavimo laikotarpį nei treji metai, jam paprasčiausiai reikėtų įrodyti,¹¹⁸ kad normalus

---

Policy Department. Citizen's Rights and Constitutional Affairs study. "How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union", p. 18. [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU\(2017\)583116_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU(2017)583116_EN.pdf)>.

¹¹⁴ *Ibid.*, p. 16.

¹¹⁵ 2015 m. gruodžio 9 d. Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tam tikrų internetinio ir kitokio nuotolinio prekių pardavimo sutarčių aspektų. 2015/0288 (COD).

¹¹⁶ *Ibid.*, preambulės 11 punktas.

¹¹⁷ Tiesa, dėl maksimalaus direktyvos harmonizavimo pobūdžio kai kurios šalys prarastų savo palankesnes vartotojams taikomas nuostatas – pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje nebegalėtų būti taikomas šešerių metų terminas, Prancūzija, Olandija ir Belgija galėtų prarasti savo „*vice-caché*“ konceptą *et cetera*.

¹¹⁸ Nors galima ginčyti, ar toks termino numatymas paliekant galimybę pardavėjui įrodinėti trumpesnę daikto tarnavimo laikotarpį, nebūtų tik deklaratyvus postulatas, efektyviai neapsaugantis vartotojo (nes pardavėjas gali mėginti įrodinėti, kad daiktas buvo skirtas naudoti ne ilgiau kaip 34 mėnesius, tad bet kokie 35-ąjį mėnesį atsiradę trūkumai nėra siejami su jų buvimu daikto perdavimo metu), manytina, kad tokius įrodinėjimo „karus“ išspręstų patobulinta pardavėjo pareiga informuoti pirkėją, į suteikiamos informacijos sąrašą įtraukiant ir daikto numatomą tarnavimo laikotarpį, kurį turėtų nurodyti daikto gamintojas. Tokią

tarnavimo laikotarpis jų nesiekia.¹¹⁹ Be to, pirkėjas savo reikalavimus (kad ir ilgesniu nei dabartinis laikotarpiu) galės pareikšti tik tuo atveju, jeigu trūkumas tikrai buvo paslėptas ir jis pats ar prielaidos jam atsirasti egzistavo daikto perdavimo metu (bet koks natūralus daikto nusidėvėjimas arba paties vartotojo, kitų asmenų veiksmai, *force majeure* įvykiai, žinoma, nepatektų į pardavėjo atsakomybės sritį).

Be vien teisinės tokio reguliavimo suteikiamos naudos, galimi ir kiti teigiami pokyčiai. Pavyzdžiui, vienas iš Europos vartotojų politikos principų yra tvaraus vartojimo skatinimas, prie kurio prisidėtų ilgiau veikiančys (kiek tai technologiškai įmanoma ir moksliskai patartina) daiktai,¹²⁰ ką jau buvo mėginta skatinti ir Ekologinio projektavimo reikalavimų nustatymo direktyva.¹²¹ Be to, galima ir tam tikra ekonominė nauda – ne viename ES institucijų atliktame tyrime¹²² yra keliamas klausimas dėl numanomos, tačiau kol kas įrodyti nesugebėtos, „suplanuoto susidėvėjimo“ (angl. *planned obsolescence*) problemos, kai daiktai technologiškai kuriami tokiu būdu, jog po tam tikro laiko jie visi ar jų esminės dalys neišvengiamai susidėvėtų ir pirkėjas daiktą keistų nauju. Ilgesnio privalomo taikyti įstatyminės garantijos termino įtvirtinimo nacionalinėje teisėje šalutinis poveikis ilguoju laikotarpiu (be jau minėtų kitų teigiamų aspektų) galėtų būti įrankis kovoti su šia problema.¹²³ Žinoma, suplanuoto susidėvėjimo problema yra nulemta gamintojo, o ne pardavėjo, todėl šiame kontekste paminėtina, jog ES atlikta studija šalia pardavėjo atsakomybės pagal sutartinę garantiją, siūlo įvesti ir privalomas komercines garantijas gamintojams.¹²⁴

---

mintį palaiko ir naujausia ES atlikta studija. 2017 m. sausis. Directorate–General for Internal Policies. Policy Department. Citizen’s Rights and Constitutional Affairs study. “*How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union*“, p. 28 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU\(2017\)583116_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU(2017)583116_EN.pdf)>.

¹¹⁹ *Ibid.*, p. 21.

¹²⁰ *Ibid.*, p. 13.

¹²¹ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/125/EB nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimų su energija susijusiems gaminiais nustatymo sistemą. OL L 285, 2009.

¹²² Pavyzdžiui, 2016 m. birželis. Directorate–General for Internal Policies. Policy Department. Economic and Scientific Policy. Study for the IMCO Committee. “*A Longer Lifetime for Products: Benefits for Consumers and Companies*” [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579000/IPOL_STU\(2016\)579000_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579000/IPOL_STU(2016)579000_EN.pdf)>.

2017 m. sausis. Directorate–General for Internal Policies. Policy Department. Citizen’s Rights and Constitutional Affairs study. “*How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union*” [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU\(2017\)583116_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU(2017)583116_EN.pdf)>.

¹²³ 2015 m. gruodis. European Commission. “*Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report*“, p. 65. [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

¹²⁴ Jų terminą lemtų gamintojo nurodytas daikto tikėtinas vidutinis tarnavimo laikotarpis (galimas nurodyti nebūtinai konkrečiais laiko terminais, bet ir, pavyzdžiui, siejant su daikto naudojimo intensyvumu, jeigu tai fiksuoti leidžia įsigyjamas daiktas, pavyzdžiui, kavos aparatas) ir manoma, kad jos motyvuotų gaminti kokybiškesnes prekes su ilgesniu daikto tarnavimo laikotarpiu, kadangi kitu atveju gamintojas patirtų ekonominių nuostolių, o gamintojui atsisakius teikti tokią garantiją, atsisakymas turėtų būti aiškiai

Nors ES lygiu ir siūloma tokį garantijos modelį taikyti ne tik energiją naudojančioms prekėms (kaip, pavyzdžiui, numatyta Ekologinio projektavimo reikalavimų nustatymo direktyvoje), bet įtraukti ir kitas prekes, darančias žymesnę įtaką aplinkai, apklausos rodo, jog nuomonės, ar tai reikalinga, yra pasidalijusios maždaug po lygiai.¹²⁵ Vis dėlto, šio darbo autorės nuomone, toks įstatyminės garantijos modelis turėtų būti taikomas ne tik objektams, kurie gali paveikti aplinką, bet ir apskritai visiems vartotojų išigyjamiems daiktams, kurie turi bent trejų metų ar ilgesnį tikėtiną daikto tarnavimo laikotarpį (išskyrus gyvūnus augintinius, kurių specifika lemia, jog jų gerbūvis yra labai priklausomas nuo išorės veiksnių, savininko elgesio *et cetera*. Atsižvelgiant į šalių, kur gyvūnams yra taikoma įstatyminė daikto kokybės garantija, patirtį, manytina, jog terminas turi būti susietas su tokio gyvūno vidutine gyvenimo trukme, atsižvelgiant į tai, jog ji varijuoja nuo vos kelių savaičių iki kelerių metų, tačiau pats garantijos terminas turėtų būti apribotas nedaugiau kaip keliais mėnesiais (su išimtimis tiems gyvūnams, kurių gyvenimo trukmė yra dar trumpesnė), kurių pakaktų paslėptiems trūkumams – pavyzdžiui, įgimtoms ligoms – išaiškėti). Tokiu būdu tie daiktai, kurie paprastai tarnauja ilgesnį laiką, tačiau nėra susiję su paminėtaisiais kriterijais (pavyzdžiui, vonios ar langai, kuriems dabar siūlomos komercinės garantijos) taip pat būtų saugomi ilgesnį laikotarpį.

Tokiai iniciatyvai didžiausiu kontrargumentu, iš pirmo žvilgsnio, gali būti šiuolaikinė vartotojiška visuomenė – neretai daiktai yra keičiami periodiškai, jiems esant dar geros būklės, tačiau jau „moraliskai nusidėvėjęs“ (t. y. technologiškai pasenus) ar paprasčiausiai atsiradus modernesnei to paties daikto versijai. Geriausias to pavyzdys – informacinių technologijų (toliau – IT) prekės. Dėl labai greito jų kūrimo ir tobulinimo tempo, šie daiktai neretai yra keičiami naujais jiems vis dar puikiai veikiant. Ypač tai pasakytina apie išmaniuosius telefonus – pavyzdžiui, kompanijos „Apple“ siūlomus „iPhone“ (puikiai išvystyta „Apple“ rinkodara kiekvienais metais skatina įsigyti vis naujesnį, daugiau funkcijų siūlantį ar paprasčiausiai daugiau atminties naujai operacinei sistemai talpinti turintį įrenginį, nors senasis vis dar veikia gerai). Iš apklausų duomenų aiškėja keista tendencija – vos 2 procentai JAV vartotojų išmanųjį telefoną nauju pakeičia

---

išreikštas, dėl ko, manytina, šia opcija nebūtų dažnai naudojama, kadangi ji nebūtų naudinga ūkio subjekto reputacijai rinkoje. Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, jog gamintojo atsakomybė ar teikiamos garantijos nepatenka į šio darbo tyrinėjamą objektą, plačiau šis aspektas nėra nagrinėjamas. *Ibid.*, p. 32–34.

¹²⁵ 42 procentai visų respondentų sutiko, jog toks daikto tarnavimo laikotarpis turėtų būti taikomas visoms daiktų kategorijoms, o 33 procentai – su tuo nesutiko. 63 procentai vartotojų bei 62 procentai ekspertų sutiko su tokiu taikymu visoms daiktų kategorijoms, o 60 procentų pramonės asociacijų nesutiko. Tai rodo didelį pasidalijimą bei nevienalytį požiūrį į pateiktą pasiūlymą. 2017 m. sausis. Directorate-General for Internal Policies. Policy Department. Citizen's Rights and Constitutional Affairs study. „*How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union*“, p. 42 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU\(2017\)583116_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU(2017)583116_EN.pdf)>.

kasmet, vos tik pasirodžius naujam modeliui, 44 procentai jį keičia kas dvejus metus ir net daugiau nei pusė jų naują įrenginį įsigyja tik tada, kai senasis sugenda.¹²⁶ Tuo tarpu 2016 m. Lietuvoje atliktos apklausos duomenimis, iš viso net 81 procentas apklaustų Lietuvos gyventojų savo išmanųjį telefoną įsigijo ne seniau nei prieš dvejus metus ir tik 8 procentai jų – dėl senojo telefono gedimo.¹²⁷

Žvelgiant į tokią šalies statistiką, galima svarstyti, ar tokiems vartotojams padarytų įtaką daikto įstatyminės garantijos laikotarpio pratęsimas? Manytina, jog vis dėlto taip. Fenomenalus Lietuvos vartotojų nelojalumas savo išmaniesiems telefonams ir dažnas jų keitimas yra labiau išimtis (kuri, pavyzdžiui, gali būti susijusi ir su mobiliojo ryšio operatorių siūlomais planais įsigyti naujus išmaniuosius telefonus, už kuriuos yra mokama, dažniausiai, 24 mėnesius), negu taisyklė. Nors šiuo metu nėra jokių empirinių duomenų tam pagrįsti (Lietuvoje nebuvo atlikta daugiau jokių panašaus pobūdžio apklausų), nemanytina, jog toks pat vartotojų požiūris vyrauja visų brangiau kainuojančių ir ilgesnį vidutinį daikto tarnavimo laikotarpį turinčių prekių – automobilių, buitinės technikos, televizorių, kompiuterių – atžvilgiu.

Bet kokių įstatymų nuostatų keitimas paprastai sukuria domino efektą, tad pritarus iniciatyvai prailginti įstatyminės daikto kokybės garantijos terminą, keistini turėtų būti dar du glaudžiai su tuo susiję terminai – tai senaties terminas vartotojo reikalavimams pareikšti (šiuo metu, pagal CK 6 knygos 363 straipsnio 10 dalį, trunkąs dvejus metus) ir įrodinėjimo naštos apgręžimo terminas (šiuo metu, pagal 6 knygos 363 straipsnio 11 dalį, esąs vos šeši mėnesiai). Manytina, jog senaties terminas turėtų būti keičiamas proporcingai į trejus (trumpesnės vidutinės tikėtinos tarnavimo trukmės daiktams) ir penkerius metus – atsižvelgtina į tai, jog pagal bendrąsias CK normas (CK 1 knygos 225 straipsnio 5 dalies 2 punktą) paprastai reikalavimams dėl kokybės yra taikomas šešių mėnesių terminas, tačiau 6 knygos 363 straipsnio 10 dalimi jis pratęstas iki dvejų metų (t. y. tokio paties laikotarpio, kaip ir pati įstatyminės garantijos trukmė), todėl tokiu modeliu galėtų būti sektina ir prailginus įstatyminės garantijos trukmę.

Atsižvelgiant į klasikinę pirkimo–pardavimo sutartis persmelkusią taisyklę, kad daiktas turi būti tinkamos kokybės jo perdavimo metu (o ne vėliau, kai pardavėjas negali daryti jokios įtakos tam daiktui ar jo naudojimui), pirkėjas negali tiesiog pasiskųsti, kad daiktas nefunkcionuoja tinkamai, nors jo protingas spėjamas tarnavimo laikotarpis dar

---

¹²⁶ 2015 m. liepos 8 d. „*Americans Split on How Often They Upgrade Their Smartphones*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.gallup.com/poll/184043/americans-split-often-upgrade-smartphones.aspx?utm_source=Economy&utm_medium=newsfeed&utm_campaign=tiles>.

¹²⁷ 2016 m. lapkričio 22 d. „*Tyrimas parodė, kas kiek laiko ir kodėl lietuviai keičia telefoną*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/mokslas/technologijos/tyrimas-parode-kas-kiek-laiko-ir-kodel-lietuviai-keicia-telefona.d?id=72940112>>.

nėra pasibaigęs – nebefunkcionavimas turi būti nulemtas trūkumo, buvusio jau daikto perdavimo metu, o kad perduodant trūkumas tikrai buvo – reikia įrodyti. Pagrindinis klausimas čia ir iškyla – kas turi pareigą tai įrodyti? Kaip minėta aukščiau, įprastai pareiga tenka tam, kuris teigia, tačiau CK 6 knygos 363 straipsnis atpažįsta vartotojo, kaip silpnesnės šalies, patiriamus sunkumus įrodinėjimo procese ir įtvirtina prezumpciją dėl paslėptų trūkumų egzistavimo daikto perdavimo metu, jei šie trūkumai išaiškėjo per šešis mėnesius nuo daikto perdavimo – galiojant prezumpcijai, pirkėjas teturi įrodyti, kad trūkumas pasirodė per tą terminą, bet neturi įrodinėti, kad jis jau buvo perdavimo metu.¹²⁸

Pareigą įrodyti, jog daikto perdavimo metu daiktas buvo tinkamos kokybės, pirmuosius šešis mėnesius turi pardavėjas – įrodyti tai yra taip pat sunku, kaip ir vartotojui įrodyti, jog daiktas tinkamos kokybės nebuvo,¹²⁹ todėl neretai vartotojas tais atvejais, kai įrodinėjimo našta tenka pardavėjui, bylą laimės. Vis dėlto, toks apgręžtos įrodinėjimo naštos terminas, turėjęs subalansuoti abiejų šalių interesus, praktikoje realiai lemia, jog likusius aštuoniolika mėnesių įstatyminės garantijos apsauga vartotojui beveik pranyksta – akivaizdu, jog vartotojui, neturinčiam galimybės samdyti ekspertus bei teisininkus, sunku įrodyti, jog, pavyzdžiui, dvidešimt trečiąjį mėnesį nuo daikto įsigijimo momento pasireiškęs trūkumas egzistavo jau daikto perdavimo metu, tik jam objektyviai reikėjo atitinkamo laiko atsirasti.¹³⁰ Kaip parodė 2015 m. atliktas tyrimas, nepaisant tokios vartotojui palankios taisyklės, vidutiniškai 15 procentų vartotojų, kurie į pardavėją dėl atsiradusio trūkumo kreipėsi per šešis mėnesius nuo daikto perdavimo momento, vis tiek buvo paprašyti įrodyti, jog toks trūkumas atsirado ne dėl jų kaltės, taigi, dalis pardavėjų tokiu būdu klaidina vartotojus. Dauguma kitų ES valstybių narių taip pat yra įtvirtinusios šešių mėnesių trukmės prezumpciją – netgi tos, kurios yra numačiusios ilgesnį nei dveji metai įstatyminės garantijos laikotarpį (pavyzdžiui, Švedija, Suomija, Airija, Jungtinė Karalystė; taip pat šešių mėnesių terminą numato ir Norvegija, Islandija), kas, analizuojant šių šalių praktiką, taip pat rodo, jog toks jų pasirinkimas riboja vartotojo teisę objektyviai pasinaudoti ilgu numatytu įstatyminės garantijos laikotarpiu, kadangi jam yra sunku teisme įrodyti, jog trūkumas tikrai buvo jau daikto perdavimo metu.¹³¹ Geroji praktika pastebima tik Lenkijoje (vieneri metai) bei Portugalijoje (o nuo 2016 m.

¹²⁸ „Išaiškėjus šiam neatitikimui per trumpą šešių mėnesių laikotarpį, galima manyti, kad nors neatitikimas išaiškėjo prekę pateikus, pateikimo momentu jis „embriono būsenos“ jau egzistavo prekėje“. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2015 m. birželio 4 d. sprendimas *Faber C-497/13*, ECLI:EU:C:2015:357.

¹²⁹ PODSZUN, Rupperecht. Procedural autonomy and effective consumer protection in sale of goods liability: Easing the burden for consumers (even if they aren't consumers). *EuCML*, 2015, Nr. 4, p. 152.

¹³⁰ 2017 m. sausis. Directorate-General for Internal Policies. Policy Department. Citizen's Rights and Constitutional Affairs study. „*How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union*“, p. 23 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU\(2017\)583116_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU(2017)583116_EN.pdf)>.

¹³¹ *Ibid.*, p. 24.

kovo – ir Prancūzijoje), pratęsusioje nagrinėjama prezumpciją iki dvejų metų (t. y. visoje galiojančios įstatyminės garantijos laikotarpį).¹³²

Atsižvelgiant į šiuos pastebėjimus ir tai, jog kai kuriems paslėptiems trūkumams, kaip minėta, reikia ilgesnio laiko išryškėti, manytina, jog įstatyminės garantijos terminą numačius pratęsti iki trejų ir penkerių metų, tam, kad toks ilgesnis terminas būtų praktiškai naudingas ir pritaikomas, turėtų būti pratęsta ir prezumpcija dėl daikto neatitikties sutarčiai jau jo perdavimo metu. Šio magistro darbo autorės nuomone, adekvatus yra šiuo metu ES siūlomas dvejų metų terminas,¹³³ nes dar ilgesnis jo numatymas lemtų smarkiai iškreiptą vartotojo ir pardavėjo santykį, pastarajam ne tik užkraunant ilgesnį nei dabartinis garantijos laikotarpį, bet ir faktiškai visą našta įrodinėjant trūkumus teisme (ypač turint omenyje, kaip laisvai šiuo metu vartotojo pareigas traktuoja Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, pasisakęs, jog pirkėjas turi tik įrodyti, jog prekė neatitinka sutarties ir kad tai paaiškėjo per šešis mėnesius nuo daikto perdavimo dienos,¹³⁴ tačiau neprivalo įrodyti priežastinio ryšio tarp trūkumo, išaiškėjusio per šešis mėnesius nuo daikto perdavimo, ir trūkumo, galimai buvusio daikto perdavimo metu, kaip tai, pavyzdžiui, anksčiau numatė vokiška *Grundmangel* taisyklė).¹³⁵

Tuo tarpu gyvūnams augintiniams apskritai nesiūlytina taikyti tokios prezumpcijos (kaip, pavyzdžiai, to nedaro Nyderlandai, nurodę, jog tam tikri daiktai dėl savo prigimties turi būti palikti nuošalyje tokių prezumpcijų, ir konkrečiai mini gyvūnus),¹³⁶ kadangi jų specifika lemia, jog poveikio mastas, kurį savo priežiūra savininkas daro tokiam daiktui, gerokai reikšmingesnis ir intensyvesnis, todėl trūkumus teisme taip pat turėtų įrodinėti jis.

2.4.2. Skaitmeniniam turiniui – „amžina“ įstatyminė garantija?

Žinoma, svarstant galimybę įvesti naują daikto kokybės garantijos terminą, reikalinga įvertinti, ar jis galėtų būti taikomas visiems objektams. Kaip jau minėta pirmojoje šio darbo dalyje, 2015 m. Europos Parlamentas ir Taryba pateikė pasiūlymą dėl direktyvos dėl tam tikrų skaitmeninio turinio teikimo sutarčių aspektų, kuriuo numato laike neribotą pardavėjo atsakomybę už bet kokią neatitiktį, atsiradusią teikiant skaitmeninį turinį (t. y.

¹³² *Ibid.*

¹³³ Taigi, dengias atitinkamai 2/3 ir 2/5 (10/15 ir 6/15) daikto tarnavimo laikotarpio.

¹³⁴ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2015 m. birželio 4 d. sprendimas *Faber* C-497/13, ECLI:EU:C:2015:357.

¹³⁵ PODSZUN, Rupperecht. Procedural autonomy and effective consumer protection in sale of goods liability: Easing the burden for consumers (even if they aren't consumers). *EuCML*, 2015, Nr. 4, p. 152.

¹³⁶ 2017 m. sausis. Directorate-General for Internal Policies. Policy Department. Citizen's Rights and Constitutional Affairs study. "How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union", p. 25 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU\(2017\)583116_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU(2017)583116_EN.pdf)>.

– laike neribotą įstatyminę garantiją), tokią nuostatą motyvuojant tuo, jog naudojamas skaitmeninis turinys, priešingai nei materialieji daiktai, negali nusidėvėti, t. y. naudojimo intensyvumas ar trukmė nepaveikia skaitmeninio turinio kokybės bei funkcionalumo, o trūkumas nepasirodo po tam tikro naudojimo laiko, jei jo nebuvo perdavimo (pateikimo) vartotojui metu.¹³⁷ Taip pat įstatyminės garantijos terminas nedera su daugumos skaitmeninio turinio kategorijų prigimtimi, kadangi ne viena jų yra teikiama tam tikrą laikotarpį ir vartotojas gali tikėtis tokios pat kokybės viso sutarties galiojimo metu.¹³⁸

Nepaisant to, jog Europos Komisija šį teiginį diegia kaip nekvestionuojamą aksiomą, manytina, kad įstatyminės daikto kokybės garantijos termino nenurodymas yra neadekvatus žingsnis. Visų pirma, dėl teisinio apibrėžtumo siekio, vartotojo reikalavimai, susiję su daikto kokybe, visuomet yra apriboti laike. Tokių apribojimų laike tikslas – subalansuoti pirkėjo ir pardavėjo interesus, t. y. pirkėjas gali tam tikrą terminą pagrįstai tikėtis, kad daiktas bus tinkamos kokybės, o pardavėjas žino, jog jo atsakomybė už daikto kokybę baigiasi praėjus konkrečiam laikotarpiui. Tokio apribojimo nebuvimas iškreipia šią proporciją. Net jeigu ir tikimasi, kad tokia neterminuota taisyklė pasitarnaus vartotojo interesams, tai nebūtinai įvyks – ekonomikos literatūra pabrėžia, kad pardavėjai, verčiami patirti papildomus kaštus dėl didesnės vartotojų apsaugos, vėliau siekia tuos kaštus padengti kitais būdais, pavyzdžiui, padidindami vartotojams taikomas kainas.¹³⁹

Pasiūlytos direktyvos preambulės 43 punktas bando tvarkytis su neapibrėžtumo problema, leisdamas valstybėms narėms „toliau nevaržomai remtis nacionalinėmis senatį reglamentuojančiomis taisyklėmis, siekiant užtikrinti teisių saugumą, susijusį su reikalavimais, grindžiamais skaitmeninio turinio neatitiktimi“. Tačiau toks problemos sprendimas, iš tiesų, neatrodo ką nors keičiąs: ES lygiu jis reiškia, kad kiekviena šalis galės numatyti savus terminus, tad direktyva bus prisidėta prie dar didesnės teisinio reguliavimo fragmentacijos. Nacionaliniu lygiu tokį pasiūlymą galima vertinti dviem aspektais: sistemiškai vertinant su preambulės 36 punkto nuostatomis, direktyvos paliekama spraga gali būti panaudota vartotojo teisėms suvaržyti, tokius ribojimus įtraukiant į sutarties sąlygas.¹⁴⁰ Taip pat tampa nebeaišku, ką tada suteikia neribotas

---

¹³⁷ 2016 m. liepos 13 d. Frans Timmermans (First Vice-President) and Vera Jourova (Member of the Commission). Annex from a letter to Josef Staller (President of the Bundesrat), p. 4 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/EN/3-2016-4409-EN-F1-1.PDF>>.

¹³⁸ *Ibid.*

¹³⁹ MAK, Vanessa. “*The new proposal for harmonized rules on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content*“, 2016 m. sausis, p. 19 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://polcms.secure.europarl.europa.eu/cmsdata/upload/4f79f476-94b3-41ab-9484-ccc665762dee/contracts%20for%20the%20supply%20of%20digital%20content2.pdf>>.

¹⁴⁰ 2016 m. balandžio 12 d. BEUC “*Proposal for a Directive on Contracts for the Supply of Digital Content*“, p. 4 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą:

įstatyminės garantijos laikotarpis, jeigu jam pasinaudoti paliekami įprasti nacionaliniai senaties terminai (pavyzdžiui, CK 6 knygos 363 straipsnio 10 dalis numato dvejų metų senaties terminą).

Klausimų kelia ir pats tokio pasiūlymo prasmingumas – nors neginčytina yra tai, jog skaitmeninis turinys negali fiziškai nusidėvėti kaip materialūs objektai, nepaneigtina, kad jis gali nustoti funkcionuoti dėl technologinių pokyčių arba tapti atgyvenęs ir nebenaudojamas dėl naujesnių, inovatyvesnių tokio turinio versijų.¹⁴¹ Todėl nėra aišku, koks būtų tokios įstatyminės garantijos turinys, jei ši būtų laike neribota. Jau minėta, kad daikto kokybės garantija iš esmės reiškia pardavėjo pareigą užtikrinti, jog daiktą būtų galima panaudoti pagal tikslą. Ar tai reiškia, jog pardavėjas turėtų neapibrėžtą terminą užtikrinti tokio turinio kokybę, kad pirkėjas juo galėtų naudotis pagal paskirtį?

Vienu aspektu direktyva pardavėją nuo to apsaugo – sistemiškai aiškinant minėtos direktyvos 32 preambulės punktą ir 9 straipsnio 2 dalį matyti, jog pardavėjui įrodžius, kad vartotojo skaitmeninė aplinka nesuderinama su skaitmeninio turinio sąveikumu ir kitais skaitmeninio turinio techniniais reikalavimais (jeigu apie juos vartotojui buvo pranešta iki sudarant sutartį), teikėjas nebūtų atsakingas už skaitmeninio turinio nederėjimą su vartotojo skaitmenine aplinka (taigi, jeigu vartotojui įsigijus naują kompiuterį jame nebeveiktų senojo parametrus pritaikytas skaitmeninis turinys, pardavėjas neturėtų už tai atsakyti). Tačiau, kaip buvo minėta šio darbo 2.1. poskyryje, toks skaitmeninis turinys kaip, pavyzdžiui, operacinė sistema „Windows“, tam, kad juo būtų galima pilnavertiškai naudotis pagal paskirtį, turi būti nuolatos „palaikomas“ (angl. *support system*), kas yra daroma per įvairius vartotojo diegiamus atnaujinimus. Tokia „palaikymo sistema“ susideda iš saugumo naujinių (lopančių programoje esančias saugumo spragas, kurias gali išnaudoti įvairios kenkėjiškos programos) bei techninės pagalbos. Kiekvienas vartotojas supranta, jog reguliariai siūlomi įinstaliuoti atnaujinimai nėra vien formalus veiksmas – sudėtinga operacinė sistema turi tam tikrą saugumo spragų, kurios yra aptinkamos ir užlopomos jau po tokio skaitmeninio turinio perdavimo vartotojui¹⁴² nuolatinio sistemos naujinimu. Be tokių atnaujinimų ir techninės pagalbos vartotojo kompiuterio operacinė

<http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-036_are_proposal_for_a_directive_on_contracts_for_the_supply_of_digital_content.pdf>.

¹⁴¹ 2016 m. gegužės 3 d. AmCham EU's position on Directive on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content, p. 4. [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.amchameu.eu/system/files/position_papers/amcham_eu_position_on_digital_content_-_03.05.2016.pdf>.

¹⁴² Nemanytina, kad galima teigti, jog šis skaitmeninis turinys turi paslėptų kokybės trūkumų jau jo perdavimo vartotojui metu – manytina, kad specifinė tokio turinio prigimtis reikalauja nuolatinės priežiūros ir atnaujinimo iš teikėjo, kadangi atitinkamos spragos paaiškėja (arba netgi atsiranda) tik bėgant laikui, testuojant programas arba, pavyzdžiui, programišiams atakuojant tam tikrą programinę įrangą ar operacinę sistemą.

sistema tampa pažeidžiama išorės grėsmėms – šnipinėjimo programoms, virusams, kitai kenkėjiškai įrangai, galinčiai pasisavinti asmeninę informaciją. Techninė pagalba atnaujinimų metu taip pat įrašo naujausius operacinės sistemos pakeitimus (pavyzdžiui, kompiuterio tvarkykles – angl. *drivers* – aparatinei įrangai – angl. *hardware*) tam, kad būtų užtikrintas „Windows“ patikimumas bei tinkamas ir kokybiškas veikimas.¹⁴³

Taigi, tam, kad tokią operacinę sistemą būtų galima pilnavertiškai naudoti pagal tikslą, nuolatos turi būti diegiami numatyti atnaujinimai, ir atsižvelgiant į tai, kad įstatyminės daikto kokybės garantijos esmę sudaro pardavėjo pareiga užtikrinti, kad daiktą galima panaudoti pagal tikslą visą įstatyminės garantijos laikotarpį, „Microsoft“ tokius atnaujinimus turėtų teikti neapibrėžtą laikotarpį. Tai ne tik yra neracionalus įpareigojimas „Microsoft“ (ar bet kurio kito operacinių sistemų kūrėjo ir pardavėjo) atžvilgiu, bet ir sunkiai įgyvendinamas tikslas praktikoje – po kurio laiko tokio pobūdžio skaitmeninis turinys gali „moraliskai nusidėvėti“ (t. y. tapti atgyvena dėl technologijos pažangos, geresnių operacinių sistemų versijų sukūrimo *et cetera*) ir, kaip rodo nesenas „Microsoft“ pavyzdys, gali būti atsisakyta jo „palaikymo“ (pavyzdžiui, nuo 2014 m. balandžio 8 d. „Microsoft“ nebepalaiko „Windows XP“ operacinės sistemos, t. y. vartotojams nebeteikiami jokie šios sistemos atnaujinimai ir, nepaisant to, jog pati sistema ir toliau gali būti įjungta ir veikia, ji tampa pažeidžiama visoms aukščiau išvardintoms grėsmėms,¹⁴⁴ taigi, nebegali būti pilnavertiškai bei kokybiškai panaudota pagal tikslą). Jeigu būtų įtvirtintas dabartinis ES pasiūlymas dėl įstatyminės garantijos nebuvimo, ar tai reikštų, jog „Microsoft“ turėtų kurti atnaujinimus ir teikti palaikymą operacinėms sistemoms neribotą laiką?

Žinoma, galima manyti, jog nustodamas teikti vieną „Windows“ versiją, „Microsoft“ galėtų vartotojui pasiūlyti nemokamai gauti kitą versiją (vietoje senosios), kuri būtų palaikoma, ir pardavėjo įsipareigojimas užtikrinti daikto kokybę būtų įvykdytas tokiais veiksmais, tačiau toks požiūris iškelia naujų problemų: visų pirma, vartotojas tada gautų nebe tokį daiktą, kokį sutartimi įsigijo iš pardavėjo – skaitmeninis turinys savo parametrais nebeatitiktų to, kas turėjo būti teikiama pagal sutartį; taip pat, viena operacinės sistemos versija būtų pakeičiama kita, sukurta pagal naujesnes technologijas, todėl jos techniniai parametrai gali būti nesuderinami su vartotojo turima skaitmenine aplinka, o tai reikštų, jog arba pardavėjas nebeturėtų teikti garantijos (remiantis minėtos direktyvos preambulės 32 punktu ir 9 straipsnio 2 dalimi), kas būtų nesąžininga vartotojo

---

¹⁴³ 2017 m. vasario 21 d. „*What does it mean if Windows isn't supported?*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://support.microsoft.com/en-us/help/10736/windows-what-does-it-mean-if-not-supported>>.

¹⁴⁴ 2014 m. balandžio 8 d. „*Support for Windows XP ended*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.microsoft.com/en-us/windowsforbusiness/end-of-xp-support>>.

atžvilgiu, arba būtų priverstas „amžinai“ kurti naujinius ir palaikymo sistemas parduotam skaitmeniniam turiniui, kuris suderinamas su vartotojo skaitmenine aplinka.

Dėl aukščiau išdėstytų priežasčių manytina, kad neapibrėžto garantinio laikotarpio pasiūlymas yra neadekvatus, iškreipiantis vartotojo ir skaitmeninio turinio teikėjo interesų balansą, todėl turėtų būti keičiamas į penkerių metų laikotarpį, aukščiau šiame darbe pasiūlytą daiktams, kurių vidutinis tarnavimo laikotarpis yra ilgesnis nei treji metai. Atitinkamai turėtų būti paskirstyta ir įrodinėjimo našta – kaip numato direktyvos pasiūlymo 9 straipsnio 1 dalis, įrodinėjimo pareiga, susijusi su atitiktimi sutarčiai tenka teikėjui, ir toks perkėlimas nėra ribotas laike. Atsižvelgiant į kritiką neribotam įstatyminės garantijos terminui, jeigu būtų pritarta pasiūlymui taikyti penkerių metų įstatyminės garantijos terminą, siūlytina numatyti teikėjo įrodinėjimo našta visą šį laikotarpį, kadangi (kaip tai numato direktyvos pasiūlymo preambulės 32 punktas) „dėl skaitmeninio turinio ypatingo pobūdžio ir didelio sudėtingumo, taip pat didesnio teikėjo informuotumo, geresnių jo žinių ir patirties, techninės informacijos ir galimybės naudotis aukštosiomis technologijomis teikėjas gali geriau nei vartotojas žinoti priežastis, dėl kurių skaitmeninis turinys neatitinka sutarties“.¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ 2015 m. gruodžio 9 d. Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tam tikrų skaitmeninio turinio teikimo sutarčių aspektų. 2015/0287 (COD).

3. SUTARTINĖ (KOMERCINĖ) DAIKTO KOKYBĖS GARANTIJA

Sutartinės garantijos¹⁴⁶ esmę sudaro tai, kad pardavėjas užtikrina, jog daiktas bus tinkamos kokybės tam tikrą laiką (t. y. atitinkamą garantijos terminą, ką numato CK 6 knygos 335 straipsnio 1 dalis)¹⁴⁷ – o toks kokybės užtikrinimas pasireiškia įvairiais pardavėjo įsipareigojamais atlikti veiksmais. Komercinės garantijos apibrėžimą pateikia ir ją reglamentuoja CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnis, kurio 1 dalis kokybės garantiją apibrėžia kaip verslininko (pardavėjo ar gamintojo) įsipareigojimą vartotojui grąžinti sumokėtą prekę ar paslaugos kainą, pakeisti, sutaisyti prekę ar kitaip pašalinti prekę ar paslaugos trūkumus, kai prekė ar paslauga neatitinka garantijos dokumente ar reklamoje, pateikiamoje sudarant sutartį ar iki jos sudarymo, numatytų sąlygų ar reikalavimų, kurie nesusiję su prekės ar paslaugos atitiktimi sutarčiai. Teisiniai tokios garantijos pagrindai yra CK 6 knygos 333 straipsnio 3 dalis, 6 knygos 327 straipsnio 4 dalis, 6 knygos 335 straipsnis bei minėtasis 6 knygos 228¹⁴ straipsnis.

Nors komercinė garantija yra populiari sudarant vartojimo pirkimo–pardavimo sutartis,¹⁴⁸ vis dėlto, nei jos teisinis reglamentavimas, nei praktinis pritaikomumas ir vartotojui suteikiama nauda nėra išsamiai nagrinėti Lietuvos teisės doktrinoje ar teismų praktikoje. Šioje magistro darbo dalyje atitinkamai nagrinėjami keli probleminiai šio instituto aspektai tiek žvelgiant į jo turinį izoliuotai, tiek santykyje su aukščiau aptartu įstatyminės garantijos institutu.

3.1. Komercinės garantijos turinys

Kertinis dëmuo nagrinëjant komercinë garantijà yra tai, kad garantijos davëjas ne tik yra laisvas pasirinkti, ar siūlyti suteikti tokià garantijà, ar ne, bet ir nėra griežtai įpareigotas tokios garantijos turinio nustatymo atžvilgiu (žinoma, kiek tokie jo veiksmai neperauga į nesąžiningų sutarčių sąlygų nustatymą). Komercinė garantija, skirtingai nuo aukščiau nagrinėtos įstatyminės garantijos, pasižymi kitokiu subjektu – garantijos davėju pagal CK

---

¹⁴⁶ Šiame darbe terminai „sutartinė garantija“ ir „komercinė garantija“ vartojami kaip lygiaverčiai sinonimai, kadangi vartojimo sutarčių kontekste jie abu reiškia tą patį – pirkėjui suteikiamą papildomą garantiją sutartimi.

¹⁴⁷ MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (3). *Justitia*, 2003, Nr. 6 (48), p. 21.

¹⁴⁸ Apklauso duomenimis, 62 procentai Lietuvos vartotojų atsakė, jog per pastaruosius dvejus metus jiems teko įsigyti prekę su komercine garantija. 2015 m. gruodis. European Commission. „*Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report*“, p. 114 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

6 knygos 228¹⁴ straipsnio 1 dalį gali būti ne tik pardavėjas, bet ir gamintojas. Dėl tokio platesnio subjektų rato atitinkamai kitoks yra ir komercinės garantijos objektas – pagal ją garantijos davėjas yra atsakingas už trūkumus, atsirandančius po daikto perdavimo (žinoma, garantiniu laikotarpiu), o šie trūkumai, priešingai nei numatyta CK 6 knygos 333 straipsnio 2 dalyje, nėra privalomai siejami su buvimu jau daikto perdavimo metu. Iš tiesų, nereikalaujama nei kad perdavimo momentu būtų patys (pavyzdžiui, paslėpti) trūkumai, nei kad būtų kokios nors priežastys jiems atsirasti. Tokia nuostata yra paaiškinama tuo, jog komercinė garantija nėra siejama su pardavėjo išipareigojimu pirkimo–pardavimo sutartimi perduoti tinkamos kokybės prekę (tam yra įstatyminė garantija) ir gali būti teikiama ne tik pardavėjo.

Vis dėlto, paminėtina, kad nors ir nesukonstruota dengti daikto perdavimo metu esančių paslėptų trūkumų, ši garantija taip pat gali tam pasitarnauti – jeigu daikto vidutinis tarnavimo laikotarpis yra ilgesnis nei įstatyminės garantijos terminas, o paslėptų trūkumų prigimtis lemia, jog jiems pasireikšti reikalingas ilgesnis nei dvejų metų laikotarpis, įstatyminės garantijos terminui pasibaigus pasireiškusiems paslėptiems trūkumams gali būti (priklausomai nuo numatytų sąlygų) pritaikytas komercinės garantijos institutas. Taip pat vartotojas gali kreiptis į garantijos davėją dėl trūkumų, patenkančių į įstatyminės garantijos taikymo sritį, šiai dar nepasibaigus.¹⁴⁹ Be tokių „uždelsto veikimo“ paslėptų trūkumų, komercinė garantija gali būti taikoma ir bet kokiems kitiems prekės neatitikimams jos garantijos dokumente ar reklamoje numatytoms sąlygoms ar reikalavimams (kaip tai numato CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 1 dalis).

Kadangi komercinės garantijos objektas CK nėra ribojamas tuo požiūriu, kad dengiami turėtų būti tik tam tikros rūšies trūkumai, ji gali būti pritaikyta daug universalesniam defektų (ir juos nulėmusių priežasčių) spektrui. Pavyzdžiui, tokia garantija gali gerokai išplėsti objektą, numatydamą, kad į jos taikymo sritį patenka ir netyčia vartotojo ar kito asmens padaryta žala (pavyzdžiui, suliejimas vandeniu, netyčinis mechaninis poveikis), atvejai, kai daiktas sugadinamas vartotojui bandant jį įrengti ar pataisyti pačiam *et cetera*, t. y. gali būti numatyti atvejai, kurie paprastai nepatenka į įstatyminės garantijos taikymo sritį; taip pat ši garantija *de facto* gali siūlyti tą patį objektą, kuris patenka į įstatyminės garantijos turinį (t. y. tik paslėptus trūkumus, jau esančius daikto perdavimo metu). Tačiau analogiškai šis objektas gali (ir dažniausiai būna) labai susiaurinamas – neretai garantijos davėjas garantijos objektą apibrėžia vienu iš dviejų būdų: arba nurodo, kad į garantijos taikymo sritį patenka tik tam tikri trūkumai,

---

¹⁴⁹ Nebent pačios komercinės garantijos objektas neapimtų tokių trūkumų.

arba nurodo sąrašą trūkumų, kurie į tą sritį nepatenka.¹⁵⁰ Taip pat komercinė garantija gali būti numatoma tik tam tikroms daikto dalims, o ne visam daiktui. Pažymėtina, kad nei 1999/44/EB Garantijų direktyva, nei CK, nei kiti teisės aktai nenumato jokio garantijos davėjo įpareigojimo komercinės garantijos objekto apibrėžimo atžvilgiu, todėl kiekviena tokia garantija yra labai individuali ir atvejai, kuriuos ji apima, gali labai varijuoti.

Objektui esant (ar galint būti) tokiam plačiam, negalima nepastebėti komercinės garantijos paralelių su kitu civilinės teisės institutu – draudimu. Labai platus garantijos objektas *de facto* gali įkūnyti draudimo elementus ir kyla klausimas, ar iš tiesų kai kurios garantijos savo teikiama nauda neperauga į draudimo sutartis, juo labiau (kaip tai pažymi ECC–Net), kai dalis jų netgi yra siūlomos įsigyti kaip draudimas.¹⁵¹ Pavyzdžiui, ne vienas mobiliojo ryšio operatorius¹⁵² siūlo telefono ar jo ekrano draudimą, kuriuo įsipareigoja įrenginį pristatyti į remonto centrą ir kompensuoti taisymo išlaidas, telefoną taisyti, keisti nauju.¹⁵³ Nors formaliai toks draudimas prisiima pareigą atlyginti draudiminiu įvykiu padarytą žalą, kaip matyti iš jo aprašymo, *de facto* tai yra ne piniginis atlyginimas už atsiradusią žalą,¹⁵⁴ bet daikto taisymas (taigi, sistema veikia analogiškai kaip komercinė garantija, kurioje būtų numatytas atitinkamas garantijos objektas ir garantijos davėjo prisiimamas įsipareigojimas – prekę pataisyti). Taip pat daiktams, kuriems siūloma papildomai įsigyti komercinę garantiją, gali būti jau taikoma tam tikra apsauga pagal vartotojo turimą draudimo sutartį – pavyzdžiui, namų turto draudimai,¹⁵⁵ siūlomi didžiųjų

---

¹⁵⁰ Tokių atvejų, kurie nepatenka į komercinės garantijos taikymo objekto sritį, pavyzdinį sąrašą pateikia ECC–Net atlikta studija. Joje susistemintos dažniausios išimtys iš garantijų (pavyzdžiui, daikto oksidacija, korozija, netinkamas saugojimas, tam tikras neveikiančių taškų (angl. *pixel*) skaičius, mechaninis poveikis daiktui, žala, atsiradusi dėl išorės faktorių ar gamtos nelaimių, kaip potvynis, gaisras, garantijos taikymas tik tiems trūkumams, kurie jau buvo daikto perdavimo metu, arba atvirkščiai – tik tokiems, kurių nebuvo daikto perdavimo metu *et cetera*). Iš atlikto tyrimo matyti, kad neretai komercinės garantijos turi labai ilgus sąrašus išimčių, kada jos nėra taikomos, arba nurodoma, kad jos taikomos tik daikto perdavimo metu buvusiems paslėptiems trūkumams (visai kaip ir įstatyminė garantija), todėl kartais sunku suprasti, kokią papildomą naudą vartotojui teikia (jei išvis teikia) tokia komercinė garantija. 2014 m. vasario 19 d. The European Consumer Centres Network Study. „Commercial Warranties – Are They Worth the Money?“, p. 79 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-verbraucher/PDF_Englisch/Reports/Garanties_2014_FIN_AL.pdf>.

¹⁵¹ *Ibid.*, p. 81.

¹⁵² Pavyzdžiui, tokią paslaugą siūlo mobiliojo ryšio operatorius „Bitė“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.bite.lt/privatiems/paslaugos/ekrano-draudimas>>; „Tele2“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://tele2.lt/verslui/ismaniosios-paslaugos/telefonu-draudimas>>.

¹⁵³ „Telefono draudimas apsaugos Jus nuo netikėtų išlaidų: prarastą ar sugadintą telefoną pakeisime nauju tokios pat vertės mobiliuoju telefonu, o jeigu mobilusis suges – jį sutaisysime“ (iš „Tele2“ telefono draudimo pasiūlymo) – praktiškai įsipareigojama daiktą pakeisti arba sutaisyti.

¹⁵⁴ Tuo tarpu profesionalių draudikų paprastai visada siūloma piniginė kompensacija. Pavyzdžiui, „Lietuvos Draudimas“ draudiminiais įvykiais padarytą žalą kompensuoja tik pinigais, o ne kitokiomis paslaugomis [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ld.lt/privatiems-klientams/bustas/mobiliju-telefonu-ir-plansetiniu-bei-nesiojamuju-kompiuteriu-draudimas>>.

¹⁵⁵ Pavyzdžiui, „Lietuvos Draudimas“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ld.lt/busto-draudimas/namu-turto-draudimas>>.

šalies draudikų, apima baldus, kompiuterinę įrangą, buitinę techniką ir netgi mobiliuosius telefonus. Jau turint tokį draudimą, į kurio objektą patenka įsigyjami daiktai, kyla abejonė, ar komercinė garantija tikrai suteiks papildomos apsaugos (ypač, jei numatytos griežtos jos sąlygos), taigi, ir ar ją verta įsigyti.¹⁵⁶

Daug laisvės yra palikta ne tik pačiam komercinės garantijos objekto apibrėžimui, bet ir (atžvelgiant į tai, jog sąlygos negali peraugti į nesąžiningų sąlygų vartotojo atžvilgiu nustatymą) visam jos turiniui. Nė vienas iš aukščiau minėtų teisės aktų nedetalizuoja, kas sudaro komercinės garantijos turinį: daikto savybės, kurias komercine garantija įsipareigoja užtikrinti garantijos davėjas; garantijos davėjo įsipareigojami atlikti veiksmai, jeigu daiktas netenka kurių nors žadėtų savybių; sąlygos, kurias įvykdęs pirkėjas gali pasinaudoti garantija; sąlygos, kurioms esant apskritai pradedamos taikyti komercinės garantijos normos (pavyzdžiui, konkrečių trūkumų, patenkančių į garantijos objektą, atsiradimas); o galbūt visi šie elementai?

Nors iš pirmo žvilgsnio, skaitant tiek 1999/44/EB Garantijų direktyvos, tiek CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 1 dalies tekstą, atrodo, jog garantijos esmė (taigi – ir turinys) yra apibrėžta per garantijos davėjo įsipareigojamus atlikti veiksmus, vis dėlto, sisteminė nuostatų analizė verčia manyti, kaip teisingai pažymi dr. A. Wiewiórowska–Domagalska (atsižvelgdama ir į kitų teisės mokslininkų – pavyzdžiui, Ch. Twigg–Flesner, P. Malinvaud nuomones), kad komercinės garantijos turinys yra suformuotas iš trims kategorijoms priskirtinų teisiškai reikšmingų elementų: atitinkamų nurodytų prekių savybių; sąlygų, kuriomis komercinė garantija yra siūloma bei teikiama; ir garantijos davėjo įsipareigojamų atlikti veiksmų.¹⁵⁷ Tik dalinis atskirų minėtų elementų įtraukimas neatspindėtų tikrojo komercinės garantijos turinio, *a fortiori* neprisidėtų prie komercinės garantijos sistemos aiškumo bei visapusiškumo.¹⁵⁸

Garantijos davėjo įsipareigojamų atlikti veiksmų pavyzdinis sąrašas (kuris, pastebėtina, nėra *numerus clausus*) pateiktas CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 1 dalyje, kurioje įvardijamas prekės kainos grąžinimas, prekės keitimas, taisymas ar kitoks trūkumo pašalinimas. Pažymėtina, jog nuo pirkėjo teisių gynybos būdų įstatyminės

¹⁵⁶ Tai nereiškia, kad komercinė daikto kokybės garantija savo turiniu nesiskiria nuo draudimo, tačiau kartais per skirtingas sutarčių nuostatas pasiekiamas (vartotojo požiūriu) labai panašus rezultatas.

¹⁵⁷ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 72–73.

¹⁵⁸ Atsižvelgiant į ribotą magistro darbo apimtį ir konkrečius jam iškeltus uždavinius, nėra tikslinga nagrinėti atitinkamų prekių savybių sampratą, taip pat išsamiai analizuoti pačius garantijos davėjo prisiimamus įsipareigojimus, tačiau kreipiamas dėmesys į jų duodamą rezultatą, kadangi tokios apimties analizė yra reikalinga magistro darbu užsibrėžtam tikslui pasiekti.

Taip pat, nepaisant to, jog „sąlygos“ yra suprantamos ne tik kaip tam tikri vartotojo atliekami veiksmai, reikalingi pasinaudoti komercine garantija, bet ir kaip sąlygos, kurioms esant apskritai pradeda veikti komercinės garantijos nuostatos, šiame kontekste reikšminga būtent pirmoji sąlygų samprata, todėl antroji detaliau nėra nagrinėjama.

garantijos atveju šis sąrašas skiriasi tuo, jog komercinėje garantijoje eksplicitiškai nenumatytas prekės kainos sumažinimas bei palikta opcija kitiems būdams, galintiems pašalinti atitinkamus trūkumus, nors nei 1999/44/EB Garantijų direktyva, nei CK (nei, deja, Lietuvos teismų praktika) nesufleruoja, kokie galėtų būti tie kiti būdai. Kaip pažymi LAT, komercinė garantija reiškia ketinimą prisiimti atsakomybę už tam tikrus trūkumus; tokia sutartinė nuostata „paprastai sudaro įsipareigojimą pataisyti daiktą, kuris sugenda per tam tikrą terminą“.¹⁵⁹ Vis dėlto, nors LAT kaip dažniausią įsipareigojimą ir išskiria daikto taisymą, garantijos davėjo veiksmų hierarchija įstatyme nėra numatyta ir kaip jis yra laisvas pasirinkti, ar suteikti komercinę garantiją, ar ne, taip pat laisvas jis yra ir garantijoje nustatyti tam tikrus būdus, kuriais bus dorojamasi su atsiradusiais daikto trūkumais. Priešingai nei įstatyminės garantijos atveju, kur pardavėjas neturi teisės kaip nors riboti pirkėjo taikomų gynybos būdų,¹⁶⁰ komercinėje garantijoje garantijos davėjas paprastai ir numato, koku konkrečiu būdu (ar jų kombinacija) spręš problemas – dėl to iš nurodytų būdų gali būti taikomas tik vienas ar keli bei gali būti numatytas jų taikymo eiliškumas, apribota paties pirkėjo teisė pasirinkti norimą būdą ir pan. Pažymėtina, jog garantijos davėjo laisvė reguliuoti būdus, kuriais tvarkomasi su trūkumu, nėra varžoma ir pasireiškusio trūkumo sudėtingumu, sunkumu, jo įtaka bendrai daikto būklei *et cetera*.¹⁶¹

Kai komercinėje garantijoje yra aiškiai išdėstyti garantijos davėjo įsipareigojami atlikti veiksmai, vartotojas žino, kokio turinio garantija yra taikoma, ir gali priimti informuotą bei pasvertą sprendimą, ar toks turinys jį tenkina. Sudėtingesnė situacija yra tada, kai komercinėje garantijoje nėra numatyti konkretūs garantijos davėjo veiksmai arba nenurodyta tokių veiksmų parinkimo procedūra (apsiribojama lakoniška formuluote, jog garantija yra suteikiama tam tikru laikotarpiu, tačiau kuo pasireiškia garantijos davėjo įsipareigojimais – nedetalizuojama). Nėra aišku, ar tada pirkėjas gali reikalauti garantijos davėją atlikti tam tikrą pasirinktą veiksmą (t. y. ar turi teisę kreiptis dėl bet kurio CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 1 dalyje nurodyto veiksmo atlikimo), ar kaip tik garantijos davėjas turi teisę *ad hoc* nuspręsti, koku būdu tvarkysis su atsiradusiais trūkumais; o gal apskritai tokioje situacijoje garantija nebuvo sukurta?

Nors dr. A. Wiewiórowska–Domagalska (remdamasi Lenkijos pasirinktu būdu perkelti 1999/44/EB Garantijų direktyvos nuostatas) išsako nuomonę, jog garantijos

¹⁵⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 2 d. nutartis *civilinėje byloje Č. B. v. UAB „Gilius ir Ko“*, Nr. 3K-3-446-706/2015, kat. 44.6.

¹⁶⁰ O vienintelis ribojimas jiems yra įtvirtintas CK 6 knygos 363 straipsnio 8 dalyje, numatančioje, kad pirkėjas neturi teisės nutraukti sutarties, jeigu daikto trūkumas yra mažareikšmis. Jokia kita gynybos būdų hierarchija (ar galimybė ją sudaryti) nėra numatyta 6 knygos 363 straipsnyje, ir tik ginčą nagrinėjantis teismas tikrina, ar pasirinktas teisių gynybos būdas yra proporcingas bei adekvatus.

¹⁶¹ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 77.

davėjui nenurodžius konkrečių įsipareigojamų atlikti veiksmų, galima kvestionuoti, ar apskritai buvo sukurta garantija,¹⁶² su tokia pozicija nesutiktina. Toks aiškinimas galėtų smarkiai pakenkti vartotojo interesams – pirkėjas įsigydamas prekę, kuriai taikoma komercinė garantija, pagrįstai susidaro lūkestį, jog daiktui netekus tam tikrų naudingųjų savybių, pardavėjas imsis aktyvių veiksmų jas sugrąžinti. Taip pat, atsižvelgiant į minėtąją garantijos, kaip rinkodaros įrankio konkurencinėje kovoje, funkciją, pirkėjo sprendimas įsigyti prekę kartais lemiamas būtent suteikiamos garantijos (kuri gali būti įsigyta ir už tam tikrą mokestį).¹⁶³ Sutiktina, jog garantijos teikėjo veiksmų nurodymas turi esminę reikšmę pačiai garantijai, tačiau jų neišreiškus *expressis verbis*, neteisinga būtų iš pirkėjo atimti apsaugą, kurią jis pagrįstai tikisi turėti. Manytina, kad tiek nenurodžius garantijos davėjo prisiimamų veiksmų, tiek nedetalizavus sąlygų, kuriomis vartotojas gali pasinaudoti komercinės garantijos teikiama apsauga, šios nuostatos turėtų būti aiškinamos vartotojo naudai,¹⁶⁴ t. y. leidžiant jam pasirinkti (pirmuoju atveju, kai nenurodyti jokie garantijos teikėjo veiksmai) bet kurį iš veiksmų, numatytų CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 1 dalyje (išskyrus „kitais pašalinti prekės <...> trūkumą“, kadangi tokia specifinė nuostata, manytina, turėtų būti detalizuota pačiame susitarime dėl garantijos, o ne nulemiama bet kurios iš šalių vienašališkais veiksmais), ir bet kurį iš veiksmų (antruoju atveju, kai nenumatytos formalios sąlygos, kuriomis pirkėjas gali pasinaudoti garantija – pavyzdžiui, nenumatyta, kokia tvarka parenkamas vienas iš kelių garantijos davėjo įsipareigojamų atlikti veiksmų), numatytų garantijos susitarime.¹⁶⁵

---

¹⁶² Tokią nuostatą *expressis verbis* įtvirtino Lenkijos Respublikos specialių vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių sąlygų įstatymo 13 straipsnis. Paminėtina, kad šio įstatymo 2014 m. buvo atsisakyta ir, įvairias su vartojimo pirkimo–pardavimo sutartimis susijusias nuostatas perkėlus į Lenkijos civilinį kodeksą, tokios taisyklės, numatančios, jog konkrečių garantijos davėjo prisiimamų veiksmų nenurodymas nesukuria garantijos, buvo atsisakyta (Lenkijos civilinio kodekso 577¹ straipsnio 2 ir 3 dalys).

Lenkijos specialių vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių sąlygų įstatymas (lenk. *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego*) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20021411176>>.

Lenkijos civilinis kodeksas (lenk. *Kodeks cywilny*) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19640160093>>.

¹⁶³ Nors 1999/44/EB Garantijų direktyva numato reikalavimus garantijoms, teikiamoms be papildomo mokesčio, nedraudžiamos yra ir garantijos, siūlomos vartotojui įsigyti už tam tikrą mokestį arba jau įskaičiuotos į daikto įsigijimo kainą. Papildomas mokestis už komercinę garantiją draudžiamas tik Latvijoje, Suomijoje ir Slovėnijoje. 2014 m. vasario 19 d. The European Consumer Centres Network Study. “Commercial Warranties – Are They Worth the Money?“, p. 51 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 18 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-verbraucher/PDF_Englisch/Reports/Garanties_2014_FINAL.pdf>.

¹⁶⁴ Nemanytina, kad tokia pozicija pažeistų garantijos davėjo interesus, kadangi šis, būdamas profesionalas, turi pareigą elgtis apdairiai ir rūpestingai, todėl ir nurodyti, koks yra jo paties siūlomos garantijos turinys. Jam to nepadarius, nėra keista tai, jog, atsižvelgiant į vartojimo sutarties šalių ypatumus bei siekiant subalansuoti jų teisių ir pareigų pusiausvyrą, riziką už savo aplaidžius veiksmus prisiima profesionalus verslininkas, o ne vartotojas.

¹⁶⁵ Pažymėtina, kad antrojo atvejo sprendimui pritaria ir dr. A. Wiewiórowska-Domagalska. WIEWIÓROWSKA-DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 76.

Pastebėtina, kad jokių panašių apribojimų negali būti įstatyminės garantijos atveju – pirkėjas yra laisvas pasirinkti savo teisių gynybos būdus (pardavėjas šio pasirinkimo riboti negali) ir jam negalima primesti jokių kitų pasinaudojimo garantijomis sąlygų, negu kad numatyta įstatymuose (tuo tarpu komercinės garantijos atveju, garantijos davėjas gali numatyti papildomų formalių, procedūrinių sąlygų tam, kad garantija būtų galima pasinaudoti, pavyzdžiui, pranešimą apie trūkumo atsiradimą per tam tikrą jo apibrėžtą terminą ar konkrečiu nurodytu būdu *et cetera*).

Apibendrinant galima paminėti, kad komercinės ir įstatyminės garantijų turinys skiriasi, tačiau abejomis (nors ir kitais būdais bei sąlygomis) faktiškai siekiamas tas pats rezultatas – užtikrinti daikto kokybę ir galėjimą jį naudoti pagal tikslą tam tikru laikotarpiu. Atsižvelgiant į tai, kad komercinė garantija yra labai lanksti ir gali plėsti ar siaurinti tiek garantijos objektą, tiek galimus pirkėjo gynybos būdus (kurie komercinėje garantijoje yra garantijos davėjo prisiimami garantinio pobūdžio įsipareigojimai, atsiradus kokių nors kokybės trūkumų), bei tai, kad garantijos davėjas nėra suvaržytas griežtais formaliais apribojimais dėl jų parinkimo, hierarchijos įtvirtinimo, papildomų sąlygų nustatymo, tokia garantija gali niekuo nesiskirti nuo įstatyminės garantijos objekto bei vartotojo turimų gynybos būdų; numatyti tokį pat objektą ir susiaurinti ar išplėsti galimus pirkėjo teisių gynybos būdus (t. y. garantijos davėjo įsipareigojamus atlikti veiksmus), įtvirtinti jų hierarchiją; numatyti platesnį garantijos objektą ir (ar) suteikti daugiau galimų gynybos būdų (t. y. garantijos davėjo prisiimamų atlikti veiksmų).

3.2. Komercinės ir įstatyminės garantijų santykis

Šalyje įtvirtinta garantijų instituto dichotomija į įstatyminę ir sutartinę neišvengiamai lemia tai, jog šios garantijos yra susijusios. Kadangi komercinės garantijos egzistavimui *conditio sine qua non* yra prieš tai sudaryta daikto pirkimo–pardavimo sutartis (lemianti *inter alia* ir įstatyminės garantijos atsiradimą), koreliacija (ar ji būtų teisinė, ar faktinė) tarp šių dviejų garantijų visada egzistuoja, o jas skirianti riba neretai yra miglota.¹⁶⁶ Turint omenyje tokį dviejų panašių institutų koegzistavimą, pravartu išnagrinėti, koks yra jų tarpusavio ryšys tiek išoriniu, tiek vidiniu lygmenimis, ir ištirti, kaip vienos garantijos turinys gali veikti kitos garantijos turinį. Būtent kuo aiškesnių ribų tarp šių dviejų institutų nubrėžimas gali padėti vartotojui nuspręsti, ar, atsižvelgus į įstatyminės garantijos jam suteikiamas teises, komercinė garantija jam siūlo kokios nors papildomos naudos (t. y. ar ji – reikalinga?).

---

¹⁶⁶ *Ibid.*, p. 131.

Dar 1993 m. pasirodžiusi Žalioji knyga akcentavo, kad nei teisės doktrina, nei teismų praktika negeba tinkamai paaiškinti santykio tarp šių dviejų institutų, o net patiems teisininkams nesugebant nubrėžti aiškios ribos tarp skirtingų garantijų, šios, nenuostabu, yra nemažiau painiojamos vartotojų lygmenyje.¹⁶⁷ Panašu, kad (žvelgiant iš statistinio vartotojo pozicijos) nuo 1993 m. nelabai kas tepasikeitė – 2015 m. duomenimis, Lietuvoje vos 28 procentai vartotojų visiškai sutiko arba buvo linkę sutikti su teiginiu, kad nėra sudėtinga atskirti teisinę garantiją nuo komercinės (ES vidurkis – 38 procentai), o daugiau nei pusė (53 procentai, ES vidurkis – 51 procentas) su šiuo teiginiu buvo linkę nesutikti arba visiškai nesutiko.¹⁶⁸

Šių garantijų santykis išoriniu lygmeniu priklauso nuo įstatymų leidėjo pasirinkimo: galimas griežtasis variantas, kai įstatymai nurodo, kuriai garantijai yra teikiama pirmenybė ir kuria jų turėtų būti pasinaudota pirmiausia; taip pat galimas šių garantijų paralelus koegzistavimas, apibūdinamas „įstatyminės garantijos subsidiarumo principu“ (angl. *principle of subsidiarity of the legal guarantee*) – vartotojui pasirinkus pasinaudoti komercine garantija, tai neturėtų užkirsti jam kelio pasitelkti įstatyminę garantiją, jei komercinės garantijos rezultatas netenkina vartotojo lūkesčių (pavyzdžiui, galėjimas sutartį nutraukti pasitelkus įstatyminės garantijos nuostatas, nepavykus daikto sutaisyti pagal komercinės garantijos schemą).¹⁶⁹ Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų ES šalių, šie du režimai egzistuoja šalia vienas kito ir pirkėjas yra laisvas pasirinkti, kuriuo jų pasinaudoti – komercinė kokybės garantija negali suvaržyti vartotojo teisių pagal įstatyminės garantijos nuostatas (CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 2 dalis. Analogišką nuostatą numato ir DCFR IV A. – 6:103 straipsnio 1 dalies a punktas, 1999/44/EB Garantijų direktyvos 6 straipsnio 2 dalis, taip pat pabrėžia Lietuvos teismų praktika),¹⁷⁰ o kuriuo režimu naudosis (atsižvelgiant į jo objektą ir taikymo sąlygas) renkasi garantijos turėtojas. Nors iš pirmo žvilgsnio toks paralelus garantijų egzistavimas¹⁷¹ dėl savo lankstumo atrodo naudingas pirkėjui, vis dėlto, vienas institutas dažniausiai užgožia kitą – turint omenyje bendrą žemą

---

¹⁶⁷ *Ibid.*

¹⁶⁸ 2015 m. gruodis. European Commission. “Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report“, p. 77–78. [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

¹⁶⁹ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 132.

¹⁷⁰ Pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje D. Š. v. UAB „Borgalita“, BUAB „Kardera“, Nr. 3K-3-406/2013, kat. 44.6.

¹⁷¹ Pažymėtina, jog dėl labai ribotos šio darbo apimties nėra galimybės (o, atsižvelgiant į darbą keliamą tikslą – ir prasmės) plačiau nagrinėti paraleliai veikiančių režimų praktines problemas – t. y. kaip sudaryti sąlygas pirkėjui efektyviai pasinaudoti abiem garantijų institutais, tačiau nesukelti situacijos, kur ta pati problema yra sprendžiama du kartus skirtingomis priemonėmis – toks klausimas doktrinoje keliamas kaip vienas esminių garantijų institutų koegzistavimo problemų. Šiam klausimui dėmesio yra skirta dr. Anetos Wiewiórowskos–Domagalskos disertacijoje.

informuotumo apie įstatyminę garantiją lygi, neretai vartotojai mano, kad jiems negavus komercinės garantijos, jie neturi išvis jokių teisių, arba, kai komercinė garantija suteikiama (ypač kaip atskiras dokumentas, išvardinantis atitinkamas pirkėjo teises pagal tokią garantiją), kad turi tik tiek teisių, kiek nurodyta joje.¹⁷² Priešingai nei įstatyminė, komercinė garantija yra tiesiogiai pirkėjui paaiškinama ir pasiūloma prekės įsigijimo metu, jos buvimas akcentuojamas aktyviais garantijos davėjo veiksmais. Taigi, būdamas tik papildomu (šalia įstatyminės) institutu, komercinės garantijos institutas, vis dėlto, nustelbia įstatyminę garantiją ir pirkėjai, pirkdami prekę, dažnai įsigyja ir komercinę garantiją, nors ši, palyginus su įstatymine, nebūtinai suteikia jiems papildomą apsaugą.

Vidiniu lygmeniu šių garantijų santykis yra pakankamai aiškus bei atvirkščiai proporcingas – kuo aukštesnis apsaugos standartas ir geresnės sąlygos ja pasinaudoti numatyti įstatyminėje daikto kokybės garantijoje, tuo mažiau yra priežasčių įsigyti sutartinę garantiją (kadangi ji, esant aukštam įstatymų numatytos apsaugos standartui, paprasčiausiai tampa nebereikalinga, kaip negalinti pasiūlyti substancialiai naudingesnės garantijos schemos vartotojui), ir atvirkščiai – įstatyminės apsaugos lygiui esant žemam ar sunkiai pritaikomam praktikoje, vartotojams norisi įsigyti komercinę garantiją. Jeigu komercinė garantija vartotojui tepasiūlo (ar tegali pasiūlyti dėl imperatyvių įstatymų nuostatų) tiek, kiek jau dengia įstatyminė garantija, vartotojas, žinodamas apie tokias sąlygas ir savo turimas teises, nenuspręs įsigyti komercinės garantijos.

Kaip jau minėta, įstatyminės garantijos nuostatomis pardavėjas įtakos daryti negali, o komercinės garantijos turinys nėra griežtai formaliai reglamentuojamas. Vis dėlto, toks garantijos turinio nesuvaržymas nereiškia, kad garantijos davėjas gali duoti valią savo fantazijai kurdamas komercinės garantijos sąlygas – jis privalo laikytis CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 3 dalyje nurodytų reikalavimų, o svarbiausia – draudžiama komercinės garantijos nuostatomis suvaržyti vartotojo teises, nustatytas CK 6 knygos 363 straipsnyje. Tai reiškia, jog garantijos davėjo bandymas daryti įtaką įstatyminės garantijos turiniui savo suteikiamos komercinės garantijos nuostatomis (pavyzdžiui, ribojimas vartotojo teisių gynybos būdų, numatant galimą tik kuri nors iš įstatymo jam suteikiamų arba nustatant jų hierarchiją, nurodant trumpesnę nei įstatymo nustatytas garantijos terminą – kaip tai, minėta, darydavo „Apple“ – *et cetera*, kai bandoma sudaryti įspūdį, jog tokios nuostatos paveikia įstatyminės garantijos taisykles) yra pripažintinas neteisingu vartotojo teisių ribojimu, taigi – nesąžininga vartojimo sutarties sąlyga,¹⁷³ kuri negali būti taikoma.

---

¹⁷² WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 89, 132.

¹⁷³ BUBLIENĖ, Danguolė. *Vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų kontrolė*. Vilnius: Registrų centras, 2009, p. 283.

Su tokiu garantijos davėjų elgesiu, (tyčia ar ne) klaidinančiu vartotojus, mėginama kovoti, visų pirma, informacijos teikimo reikalavimu¹⁷⁴ (angl. *transparency requirement*) – CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 3 dalyje (vadovaujantis 1999/44/EB Garantijų direktyvos preambulės 21 punktu,¹⁷⁵ taip pat atsižvelgiant į 2011/83/ES Vartotojų teisių direktyvos 5 straipsnio 1 dalies e punktą) *expressis verbis* įtvirtinta, jog komercinėje garantijoje turi būti nurodyta, kad ji nevaržo vartotojo teisių įsigijus netinkamos kokybės prekę. Taigi, viena didžiausių komercinių garantijų instituto problemų buvo atpažįstama dar 1999 m. direktyvoje – atsižvelgiant į komercinės garantijos, kaip konkurencinės kovos bei rinkodaros įrankio, funkciją, bendrą garantijos davėjo (ne)suinteresuotumą priminti pirkėjui apie šio turimas teises pagal įstatymą bei žemą vartotojų žinių apie įstatyminę garantiją lygį, manytina, kad komercinė garantija gali būti panaudota vartotojams klaidinti. Praktinę reikalavimo priminti, kad komercinė garantija negali daryti įtakos įstatyminės garantijos suteikiamai apsaugai impotenciją puikiai iliustruoja 2015 m. vykdyta vartotojų apklausa – jos metu apklausus asmenis, per paskutiniuosius trejus metus įsigijusius daiktą su komercine garantija, paaiškėjo, kad tik 23 procentai jų buvo informuoti apie egzistuojančią įstatyminę garantiją (paminėtina, kad toks žemas rodiklis Lietuvoje yra antras nuo galo ES ir lenkia tik Malta)¹⁷⁶ ir vos trečdalis (33 procentai) visų vartotojų pritarė arba buvo linkę pritarti teiginiui, kad pardavėjai suteikia aiškia ir neklaidinančią informaciją apie įstatyminę garantiją.¹⁷⁷

H. Beale ir G. Howells tokią problemą siūlė spręsti garantijos davėjo įpareigojimu vartotojui teikti informaciją apie įstatyminės garantijos egzistavimą kaip tam tikrą vartotojo turimų teisių santrauką,¹⁷⁸ o ši iniciatyva buvo kelta ir 1993 m. Žaliojoje knygoje, tačiau praktikoje šis pasiūlymas kelia tam tikrų problemų, nes turi būti surastas balansas tarp sudėtingų formuluočių teisinio teksto, pirkėjui suvoktinos simplifikuotos jo versijos ir nepaviršutiniško bei neklaidinančio svarbiausios informacijos perdavimo.

---

¹⁷⁴ Nors pati 1999/44/EB Garantijų direktyva numato tik vieną informacijos suteikimo funkciją – apsaugą nuo klaidinimo, – jų gali būti ir daugiau (pavyzdžiui, paaiškinamos turimos teisės pagal kitokį garantijos režimą leidžia vartotojui priimti informuotą sprendimą įsigyjant komercinę garantiją, užtikrina galimybę savo teises apginti efektyviausiu būdu ir prisideda prie komercinės garantijos veiksmingo ir sklandaus įgyvendinimo užtikrinimo). WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 88.

¹⁷⁵ „<...> nors tokių garantijų suteikimas yra teisėta priemonė, jos neturėtų klaidinti vartotojo; <...> siekiant užtikrinti, kad vartotojai nėra klaidinami, į garantijas turėtų būti įtraukta tam tikra informacija, įskaitant nuostatą, kad garantija neturi poveikio vartotojo juridinėms teisėms“.

¹⁷⁶ 2015 m. gruodis. European Commission. “*Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report*“, p. 33. [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

¹⁷⁷ *Ibid.*, p. 74.

¹⁷⁸ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 89.

Be klaidinimo komercinės garantijos nuostatomis prevencijos, informavimo pareiga prisideda (arba bent jau turėtų prisidėti) prie dar vieno svarbaus aspekto – informuoto vartotojo sprendimo priėmimo. Nežinodamas jam įstatymais suteikiamų teisių, vartotojas negali adekvačiai įvertinti, kokia yra tikroji jam siūlomos komercinės garantijos kokybinė bei kiekybinė vertė – jis negali nei palyginti, ar siūloma įsigyti komercinė garantija jam prideda kažkokių teisių (galbūt plečia garantijos objektą, dubliuoja identiškas įstatymo nuostatas, o gal netgi išvis taip susiaurina savo taikymo sritį, jog pirkėjas iš jos negauna jokios naudos), nei tinkamai įvertinti, ar tokia komercinė garantija yra verta už ją prašomos mokėti kainos (kai ji siūloma įsigyti už papildomą mokestį). Informacija apie garantijos turinį, numatyta CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 3 dalyje, vartotojui yra tiek pat svarbi, kiek ir paaiškintos įstatymais jam suteiktos teisės, nes be šių dviejų komponentų priimtas sprendimas nebus nei pasvertas, nei geriausiai atspindės vartotojo interesus.¹⁷⁹

3.3. Komercinė garantija – nereikalinga?

Atsižvelgiant į aukščiau padarytus pastebėjimus, susijusius tiek su įstatyminės, tiek su komercinės garantijų egzistavimu, jų tarpusavio santykiu bei iš to plaukiančiomis problemomis, neišvengiamai ima stiprėti abejonė, ar komercinė garantija (tokia, kokią šiandien turime įtvirtintą CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnyje)... reikalinga?

Kaip jau minėta aukščiau, įstatyminė garantija sudarant pirkimo–pardavimo sutartį yra nepriklausomai nuo to, ar ji *expressis verbis* numatoma sutartyje, ar ne – taigi, nesusitarus dėl jokių daikto kokybės garantijų taikymo, vis tiek vartotoją automatiškai saugo įstatyminės garantijos nuostatos. Kaip ne kartą akcentuota šio darbo 3.2. poskyryje, komercinės garantijos turinys negali daryti jokio poveikio vartotojui įstatymu suteiktoms teisėms, todėl bet kokios komercinės garantijos nuostatos, siaurinančios pirkėjo teises, įstatyminės garantijos turinį *et cetera* yra pripažįstamos nesąžiningomis, todėl negaliojančiomis ir, susiklosčius tokiai situacijai, vis tiek būtų taikomos įstatyminės garantijos nuostatos. Jeigu komercinės garantijos nuostatos ir nedarytų poveikio įstatyminei garantijai, bet koks siauresnės apimties komercinės garantijos taikymas būtų nepalankus vartotojui ir šis paprasčiausiai rinktųsi savo teises ginti pagal įstatyminę garantiją. Turint omenyje šiuos tris dedamuosius, peršasi vienintelė logiška išvada – komercinė garantija yra prasminga ir reikalinga tik tada, kai ji arba išplečia garantijos objektą, arba suteikia vartotojui daugiau opcijų pasirinkimui, kaip susidoroti su atsiradusiu trūkumu, arba palengvina kitų sąlygų, reikalingų pasinaudoti garantijos

---

¹⁷⁹ *Ibid.*, p. 90.

teikiama apsauga, įgyvendinimą. Kitu atveju, jeigu nėra visų šių trijų elementų arba bent vieno iš jų teikiamos naudos, komercinė garantija, ir taip sukelianti daug praktinių problemų (viena iš nagrinėtų – vartotojo klaidinimas, dėl kurio įstatyminės garantijos nuostatos, kokios stiprios bebūtų, praranda prasmę, nes vartotojas jomis nepasinaudoja), apskritai gali atrodyti kaip perteklinis teisės institutas. Taigi, kada ši garantija gali pasiūlyti daugiau nei įstatyminė?

2015 m. atlikto tyrimo duomenimis, Lietuvos vartotojai kaip pagrindinę priežastį, dėl kurios yra įsigiję komercinę garantiją, nurodė norą turėti ilgesnį daikto kokybės garantijos laikotarpį (ši atsakymą rinkosi 61 procentas apklaustų Lietuvos vartotojų. ES vidurkis siekia 45 procentus),¹⁸⁰ o antroje vietoje pažymėjo, jog komercinės garantijos įsigijimas suteikia jiems ramybės jausmą (angl. „*it gives you peace of mind*“) – ši atsakymą paminėjo 40 procentų (ES mastu – 31 procentas) vartotojų. Toks vartotojų noras yra visiškai suprantamas – perkant ilgesnį vidutinį tarnavimo laikotarpį turintį daiktą, pirkėjas pagrįstai tikisi juo naudotis daugiau nei dvejus metus, kuriuos galioja įstatyminė garantija, todėl tokia įstatyminės garantijos trukmė yra neadekvati atitinkamoms prekių rūšims ir taip vartotojai netiesiogiai yra stumiami įsigyti komercines garantijas. Paminėtina, jog garantijos davėjai ir patys atsižvelgia į tikėtiną daikto tarnavimo laikotarpį, kai nustato komercinės garantijos terminą, kadangi statistiškai šis dažniausiai būna nuo dvejų iki penkerių metų¹⁸¹ (akivaizdu, jog ūkio subjektas nėra suinteresuotas nustatyti ilgesnę nei daikto tarnavimo laikotarpis trukmę, kadangi tai jam paprasčiausiai neapsimokėtų – tokiu atveju jis turėtų užtikrinti sklandų veikimą jau nusidėvėjusio daikto. Taip pat, ilgesniam už tarnavimo laikotarpį terminui poreikio neturi ir pirkėjas, kadangi vartotojiškoje visuomenėje yra įprasta daiktus keisti į naujus).

Taigi, žvelgiant į vien garantijos dengiamo laikotarpio pratęsimo argumentą, pakeitus dabartinį teisinį reguliavimą pagal 2.4.1. poskyrio siūlomą modelį, šio – vieno pagrindinių – komercinės garantijos pranašumo nebeliktų, nes įstatyminė garantija pati suteiktų tokią apsaugą nuo trejų iki penkerių metų, priklausomai nuo daikto vidutinio tarnavimo laikotarpio.¹⁸² Kad atsiradus tokiam teisiniui reguliavimui ženkliai sumažėtų

---

¹⁸⁰ 2015 m. gruodis. European Commission. “*Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report*“, p. 122–123 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

¹⁸¹ 2014 m. vasario 19 d. The European Consumer Centres Network Study. “*Commercial Warranties – Are They Worth the Money?*“, p. 62 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-verbraucher/PDF_Englisch/Reports/Garanties_2014_FINAL.pdf>.

¹⁸² Jei būtų priimtas Direktyvos dėl skaitmeninio turinio teikimo sutarčių pasiūlymas, numatęs neribotą įstatyminę garantiją visam skaitmeniniam turiniui, šiai sutarčių grupei komercinė garantija apskritai taptų nebereikalinga, nes turėdamas „amžiną“ įstatyminę garantiją, vartotojas neskubės įsigyti komercinės.

paklausa komercinei garantijai, patvirtintina ne tik minėtasis 61 procento asmenų, įsigijusių komercinę garantiją dėl ilgesnio termino, rodiklis, bet ir kiti apklausos duomenys – pavyzdžiui, tyrimas atskleidė, kad vartotojams žinant apie įstatyminės garantijos sąlygas, jie bus mažai arba visai nesusidomėję įsigyti komercinę garantiją, kurios trukmė, ir objektas (dengiami trūkumai) yra identiški įstatyminės garantijos trukmei ir objektui.¹⁸³

Taigi, antrasis galimas komercinės garantijos pranašumas – šios garantijos objektas, kuris nėra ribojamas trūkumais, buvusiais jau daikto perdavimo metu.¹⁸⁴ Tai, atrodytų, suteikia daug stipresnę vartotojo apsaugą, nes garantija tampa nukreipta į gerą daikto veikimo užtikrinimą, net jeigu jis niekaip nesusijęs su perdavimo metu buvusiais trūkumais.¹⁸⁵ Tačiau, kaip jau minėta, ECC–Net atlikta analizė rodo, kad dažnai tokios garantijos objekte būna tiek išimčių, jog galų gale vartotojui yra siūlomas toks pat kaip ir įstatyminės garantijos objektas. Be to, kaip tai nagrinėta šio darbo 3.1. poskyryje, plataus objekto numatymas priartina komercinės garantijos institutą prie draudimo sutarties, tad lieka atviras klausimas, ar atsisakius komercinės garantijos, tokios platesnio objekto pasiūlymo spragos *de facto* tam tikrais atvejais negalėtų bent iš dalies užpildyti draudimo institutas,¹⁸⁶ pagal kurį, įprastai, vartotojas gautų tam tikrą pinigų sumą įvykus draudiminiam įvykiui.¹⁸⁷

Komercinė garantija, atrodytų, gali pasigirti ir didesne įvairove palankių sąlygų ar būdų, kuriais garantijos davėjas tvarkosi su atsiradusiais trūkumais – vis dėlto, Lietuvoje vos 13 procentų vartotojų nurodė, kad jų įsigyta komercinė garantija siūlė kokių nors

---

¹⁸³ 2015 m. gruodis. European Commission. “*Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report*“, p. 153 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

¹⁸⁴ Tačiau, kaip buvo minėta 2.1. poskyryje, manytina, jog gyvūnams augintiniams būtent objektas, apribotas daikto perdavimo metu buvusiais trūkumais, yra racionaliausias ir derantis su komercinės garantijos funkcijomis.

¹⁸⁵ 2017 m. sausis. Directorate–General for Internal Policies. Policy Department. Citizen’s Rights and Constitutional Affairs study. “*How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union*“, p. 31 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU\(2017\)583116_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU(2017)583116_EN.pdf)>.

¹⁸⁶ Maždaug 24 procentai vartotojų ES nurodė, jog komercinė garantija siūlė panašią paslaugą kaip draudimas – pvz., dengė nelaimingus atsitikimus ar vagystes. 2015 m. gruodis. European Commission. “*Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report*“, p. 115 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

¹⁸⁷ Pagal draudimo sutartį, kaip jau minėta, vartotojas paprastai gauna piniginę išmoką, o komercinė garantija gali pasiūlyti daugiau garantijos davėjo atliekamų veiksmų. Tačiau reikia įvertinti ir tai, jog kai kurie draudimai (pavyzdžiui, mobiliųjų telefonų) faktiškai atlieka daikto taisymo, keitimo funkciją, o kai kurios komercinės garantijos siūlo pinigų grąžinimą už nekokybišką daiktą, tad tam tikrais atvejais to skirtumo nelieka. Vis dėlto, kaip jau buvo minėta aukščiau, tuo nebandoma pasakyti, jog komercinės garantijos institutas gali būti lygiaverčiai pakeistas draudimu (nes, akivaizdu, negali), tik keliama hipotezė, ar kartais jų abiejų teikiama nauda vartotojui nesidubliuoja ir, ar turint vieną jų, tikrai reikalingas ir kitas.

palankesnių sąlygų¹⁸⁸ (pavyzdžiui, daikto taisymas vartotojo namuose) atsiradusių trūkumų šalinimui, palyginus su įstatymine garantija, o daugiausia jų tiesiog siūlė ilgesnį garantijos laikotarpį.¹⁸⁹ Be to, kaip minėta 3.1. poskyryje, neretai pardavėjai yra numatę tik vieną kurį iš galimų veiksmy (pavyzdžiui, daikto taisymas) arba atitinkamą veiksmy hierarchiją, dėl kurios vartotojas negali pasirinkti norimo būdo šalinti trūkumą, todėl tam tikrais atvejais pasinaudojimas įstatyminės garantijos institutu, kur pirkėjo teisių gynybos būdai negali būti varžomi pardavėjo preferencijomis, vartotojui gali būti netgi naudingesnis už komercinę garantiją.

Minėtąjį ramybės jausmą (angl. „*peace of mind*“), kurį kaip priežastį įsigyti komercinę garantiją rinkosi net 40 procentų apklaustų Lietuvos vartotojų, be ilgesnio garantijos dengiamo termino galima suprasti ir kaip sąlygų pasinaudoti garantija paprastumą. Tam ypač didelę reikšmę turi įrodinėjimo naštos paskirstymas ir taikomos (ar netaikomos) prezumpcijos. Kaip vieną didžiausių komercinės garantijos privalumų galima paminėti tai, jog paprastai pagal tokios garantijos nuostatas visą komercinės garantijos laikotarpį vartotojas neturi pareigos įrodyti, jog daikto kokybės trūkumai atsirado ne dėl jo kaltės, o teturi informuoti garantijos davėją apie atsiradusius trūkumus. Tuo tarpu įstatyminė garantija vartotojui numato vos šešių mėnesių terminą, per kurį išaiškėję trūkumai preziumuojami buvę jau daikto perdavimo metu (ir, kaip buvo minėta, apklausos metu paaiškėjo, kad 15 procentų vartotojų vis tik buvo paprašyti įrodyti, jog daiktas sugedo ne dėl jų kaltės, nors ir kreipėsi į pardavėją per šešis mėnesius nuo daikto perdavimo dienos). Vis dėlto, didžioji tokios taisyklės nauda komercinės garantijos atžvilgiu pradingtų, jeigu būtų priimtas sprendimas pritarti siūlymui pratęsti įstatyminės garantijos trukmę, o kartu ir atitinkamai įrodinėjimo naštos terminą. Tokiu būdu, vartotojai dvejus metus neturėtų įrodinėti nieko daugiau, kaip pats trūkumas bei jo atsiradimas per nurodytą laikotarpį. Taigi, komercinės garantijos, kurios tęsiasi panašų laikotarpį ir dengia analogiškus trūkumus, negalėtų pasiūlyti papildomos apsaugos, todėl taip pat nebūtų reikalingos.

Kadangi aukščiau išvardinti pastebėjimai, vis dėlto, palieka teorinę galimybę komercinės garantijos naudingumui pasireikšti, nesant patikimų ekonominių duomenų bei empirinių tyrimų, kategoriškas teigimas, jog komercinės garantijos institutas yra perteklinis ar beprasmiškas, būtų ir nepagrįstas, ir įžūlus. Manytina, jog atsižvelgiant į

---

¹⁸⁸ Manytina, jog toks „palankesnių sąlygų“ terminas galėtų apimti įvairias komercinę garantiją galimas pasiūlyti sąlygas – pavyzdžiui, pakaitinio naudojimo daikto (angl. *courtesy item*), kol asmeniui priklausantis daiktas taisomas, suteikimą; daikto remontą pirkėjo namuose (tai ypač reikšminga detalė tarptautinių pirkimo–pardavimo sutarčių atveju, kai būtent perkės transportavimas gali tapti didžiausia kliūtimi pasinaudoti garantijos suteikiama apsauga) *et cetera*.

¹⁸⁹ *Ibid.*, p. 117.

dabartinio teisinio reguliavimo netobulumus, dėl kurių pagrindiniu komercinės garantijos skiriamuoju bruožu, deja, tampa ne geresnėmis sąlygomis grįsta vartotojo padėtis, o to paties vartotojo klaidinimas, komercinės garantijos turėtų būti leidžiamos tik tada, kai jos iš tikrųjų pagerina vartotojo padėtį (t. y. pasiūlo platesnį objektą, daugiau trūkumų šalinimo būdų ar geresnes sąlygas jais pasinaudoti). Toks siūlymas nėra naujiena – Norvegijoje ir Estijoje draudžiama netgi vartoti žodį „[komercinė] garantija“, jeigu siūlomos jos sąlygos suteikia tokias pat teises, kaip ir įstatymų nustatytas režimas, arba sąlygos pasinaudoti komercine garantija yra griežtesnės nei pagal įstatyminę garantiją; Latvijoje komercinė garantija gali būti suteikiama tik tada, jei ji iš tikrųjų pasiūlo daugiau teisių vartotojui; o toliausiai yra nuėjusi Danija, leidžianti garantijas vartotojams tik tada, jei jos pasiūlo substancialiai geresnes nei įstatymo pirkėjui suteikiamas teises.¹⁹⁰

Dabartinis komercinių garantijų teisinis reguliavimas tereikalauja, jog jos nedarytų poveikio įstatyminės garantijos turiniui (CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 2 dalis) bei draudžia pateikti pagal įstatymą vartotojams suteikiamas teises kaip skiriamąjį prekybininko pasiūlymo bruožą (2005/29/EB Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos 1 priedo 10 punktas),¹⁹¹ tačiau, atsižvelgiant į tai, jog komercinė garantija egzistuoja paraleliai įstatyminės ir tėra ją papildanti, joje gali būti nustatytos konkrečios sąlygos, kuriomis ji taikoma.¹⁹² Taigi, situacijose, kur komercinė garantija nedaro poveikio įstatyminės garantijos turiniui ar vartotojo teisių gynybos būdams, įstatymas lieka nebylus ir niekaip nesikiša į komercinės garantijos turinį – tai, ar ji iš tikrųjų suteikia kažkokios naudos vartotojui, lyg ir nieko nedomina – ir jam nekeliama jokie (net ir minimalūs) reikalavimai, todėl garantijos davėjas gali numatyti gerokai labiau suvaržytą komercinės garantijos turinį, jei tik šalia nurodys, kad vartotojo teisės pagal įstatymą tuo nėra kaip nors paveikiamos,¹⁹³ o nurodytos sąlygos neperauga į nesąžiningų sąlygų nustatymą. Turint omenyje jau ne kartą minėtą vartotojų bendrą pakankamai žemą teisinį išprusimą įstatyminių garantijų atžvilgiu, pardavėjams yra paliekama didelė laisvė varijuoti turinio nuostatomis, kurios, net ir siekiant to išvengti¹⁹⁴ bei nurodant, jog pirkėjo

---

¹⁹⁰ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 98.

¹⁹¹ 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“).

¹⁹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje D. Š. v. UAB „Borgalita“, BUAB „Kardera“, Nr. 3K-3-406/2013, kat. 44.6.

¹⁹³ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 166.

¹⁹⁴ Atviras klausimas, kiek garantijos davėjas yra suinteresuotas išsamiai ir aiškiai, o ne lakoniškai ir formaliai vykdydamas įstatymų reikalavimus išaiškinti vartotojui jo turimas teises pagal įstatymą (pagal teisinį reguliavimą, pakanka nurodyti, jog vartotojo įstatymiškai turimos teisės nėra paveikiamos, o kokios

turimos teisės komercinė garantija nepaveikiamos, gali klaidinti vartotoją dėl tikrosios jo turimų teisių apimties.

Pažymėtina, kad toks vartotojo teisių gerinimo reikalavimas buvo ir 1999/44/EB Garantijų direktyvos „juodraštyje“, apibrėžusiam garantiją kaip papildomus garantijos davėjo veiksmus, kuriais siūloma daugiau nei egzistuojančios teisės pagal įstatymą ir todėl vartotojas dėl komercinės garantijos atsiduria geresnėje padėtyje, nei būtų buvęs be jos.¹⁹⁵ Pradinis 5 straipsnio 1 dalies variantas tokiu įpareigojimu komercinė garantija pastatyti vartotoją į geresnę poziciją, nei kad jis yra įstatymų suteikiamomis teisėmis, buvo orientuotas į prevenciją situacijų, kur komercinė garantija, faktiškai, atimtų vartotojo teises, pavyzdžiui, numatydama labai griežtas ir sunkiai įgyvendinamas sąlygas pasinaudoti komercinė garantija, ir pabrėždama, jog pardavėjas nėra atsakingas už jokių kitus trūkumus kitokiomis sąlygomis. Nors tokia „pagerinimo“ idėja ir buvo entuziastingai priimta Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto, galiausiai Europos Taryba šias nuostatas išbraukė iš rengiamo projekto, pateikdama labai miglotą paaiškinimą, jog „po išsamių diskusijų, buvo nuspręsta, jog „papildomo pagerinimo“ kriterijus yra netaikytinas ir todėl jo atsisakytina“. Akivaizdu, jog iš tokio lakoniško pareiškimo neįmanoma iššifruoti ir nustatyti, kokios buvo tikrosios nuostatos atsisakymo priežastys,¹⁹⁶ o atsisakymas yra apmaudus, kadangi toks minimalaus reikalavimo komercinės garantijos turiniui įvedimas prisidėtų prie efektyvesnės vartotojo interesų apsaugos ir paliktų daug mažiau erdvės jam klaidinti.

Nemanytina, kad svarstant reikalavimą, jog komercinė garantija galėtų būti siūloma tik tada, kai ji iš tikrųjų pagerina vartotojo padėtį, reikėtų sekti Danijos pavyzdžiu – jų modelis yra pernelyg neapibrėžtas ir paliekantis esminį klausimą: o kas gi yra substancialus vartotojo teisių pagerinimas? Šio magistro darbo autorės nuomone, pakaktų reikalavimo drausti siūlyti tokias komercines garantijas, kurios dubliuojasi su įstatyminių garantijų turiniu bei suteikiamomis teisėmis (t. y. siūlo tą patį, ką pagal įstatyminę garantiją vartotojas jau turi), arba dar labiau minėtuosius aspektus susiaurina (bandymas paveikti įstatyminės garantijos turinį ir taip laikytinas nesąžininga sąlyga, todėl negalimas, o siauresnės apimties teisių numatymas paminint, jog nedaroma įtaka pirkėjo

---

tos teisės yra, pardavėjas neprivalo informuoti) – juo labiau, kai statistika rodo, jog vidutiniškai vienas iš dviejų vartotojų ES nesutinka su teiginiu, kad, bendriausia prasme, pardavėjai suteikia aiškią ir neklaidinančią informaciją apie įstatyminę garantiją. 2015 m. gruodis. European Commission. *“Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report“*, p. 74 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>.

¹⁹⁵ WIEWIÓROWSKA-DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 97.

¹⁹⁶ *Ibid.*, p. 98.

pagal įstatymus turimoms teisėms, neduoda pirkėjui jokios naudos, tačiau kelia riziką būti suklaidintam – taigi, nelikus tokių komercinių garantijų, vartotojas nieko neprarastų) ir leisti tik tokias, kurios koku nors būdu prisideda prie geresnės vartotojo padėties sukūrimo (*inter alia* ilgesnio garantijos termino numatymas, ilgesnis įrodinėjimo naštos perkėlimo laikotarpis, platesnis pačios garantijos objektas, papildomos vartotojui palankios sąlygos, kaip pakaitinio daikto suteikimas ar daikto taisymas vartotojo namuose *et cetera*). Taip pat reikšminga atsižvelgti ir į pardavėjo informavimo apie įstatyminę garantiją pareigą – palikus dabartinį CK 6 knygos 228¹⁴ straipsnio 3 dalies reikalavimą komercinėje garantijoje tenurodyti, jog ji nepaveikia pirkėjo teisių pagal įstatymą, tačiau nereikalaujant detalizuoti ir pirkėją supažindinti su tomis teisėmis, toks įstatyminių teisių nepaveiktinumas realybėje nesuteikia jokios naudos, nes pirkėjas, visų pirma, nežino savo teisių, kurioms komercinė garantija negali daryti įtakos. Todėl, manytina, adekvatu paraleliai reikalauti, jog pardavėjas ne tik paminėtų, jog vartotojas turi teisių, bet ir paaiškintų, kokios jos yra.¹⁹⁷ Toks siūlymas nepažeistų pardavėjo interesų, nes jam liktų galimybė teikti komercines garantijas (taigi, ir naudotis jomis kaip įrankiu konkurencinėje kovoje su kitais pardavėjais), tačiau tik realiai praktikoje atnešančias naudos, o pirkėjo informavimas apie jo turimas teises padėtų apsaugoti vartotojus nuo klaidinimo ir prisidėtų prie garbingos komercinės praktikos propagavimo.¹⁹⁸

Atviru lieka klausimas, ar tokioms naujovėms įvesti iniciatyvos turėtų imtis įstatymų leidėjas (ir atitinkamai pakeisti teisės aktus), ar pakaktų teismų formuojamos praktikos, ilgainiui nulemsiančios atitinkamus reikalavimus tiek siūlomos komercinės garantijos turiniui, tiek pardavėjo pareigai informuoti pirkėją apie jo turimas teises pagal įstatymą, ypač atsižvelgiant į tai, kad teismus pasiekia tik dalis iš vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių kylančių ginčų (ir visai ne dėl to, kad garantijų sfera yra neproblemiška ar kad tokių ginčų kyla nedaug – kaip tik atvirksčiai, dažnai vartotojas, nežinodamas savo teisių ar nemokėdamas jų tinkamai bei efektyviai ginti, nesikreipia į teismus ar kitas vartotojų interesus ginančias valstybines institucijas; kita dalis ginčų yra išsprendžiama vartotojui kreipiantis į pardavėją ar įsikišus Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai).

---

¹⁹⁷ Tačiau atviru lieka klausimas, kokia forma tai turėtų būti daroma, ypač atsižvelgiant į tai, kad, kaip minėta, turi būti surastas balansas tarp sudėtingų formuluočių teisinio teksto, pirkėjui suvoktinos simplifikuotos jo versijos ir nepaviršutiniško bei neklaidinančio svarbiausios informacijos vartotojui perdavimo.

¹⁹⁸ WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, p. 98.

IŠVADOS

1. Įstatyminės daikto kokybės garantijos Achilo kulnas yra neadekvatus jos terminas – visus daiktus į 2 metų laikotarpį niveliuojanti nuostata lemia, jog neretai didelė dalis daikto tarnavimo laikotarpio, kurį šis (jei buvo perduotas kokybiškas) turėtų būti galimas panaudoti pagal tikslą, lieka nesaugoma garantijos nuostatomis. Atsižvelgiant į tai, rekomenduotina šį terminą susieti su vidutiniu daikto tarnavimo laikotarpiu ir apibrėžti 5 (vidutiniškai ilgesnio tarnavimo laiko daiktams) bei 3 (visiems kitiems daiktams) metais bei atitinkamai prailginti senaties terminus. Paaiškėjus, jog įrodinėjimo pareigos apgrėžimas tik pirmuosius 6 mėnesius praktikoje neretai reiškia, kad likusius 18 mėnesių, kuriuos tęsiasi įstatyminė garantija, jos teikiama apsauga praktiškai pasinaudoti yra labai sunku, manytina, jog pratęsiant patį garantijos terminą, iki 2 metų turėtų būti ilginama ir CK 6 knygos 363 straipsnio 11 dalyje numatyta 6 mėnesių prezumpcija (ilgesnė nerekomenduotina kaip galinti pernelyg iškreipti pirkėjo ir pardavėjo teisių ir pareigų balansą).
2. Atlikta komercinės ir įstatyminės garantijų turinio lyginamoji analizė neleidžia daryti kategoriškos išvados, jog komercinė (net atitinkamai modifikavus įstatyminės garantijos nuostatas) garantija yra nereikalinga, nes teoriškai ji gali pasiūlyti vartotojui palankesnes garantijos sąlygas. Deja, praktikoje skiriamuoju šios garantijos bruožu yra ne geresnės apsaugos vartotojui suteikimas, bet įstatyminės garantijos instituto užgožimas (neretai nulemtas ir ydingos terminologijos) bei vartotojo klaidinimas (neinformuojant jo apie turimas teises pagal įstatymą bei, kad ir nesąmoningai, sudarant įspūdį, jog būtent komercinės garantijos sąlygos apsprendžia visas vartotojo turimas teises).
3. Manytina, jog, atsižvelgiant į komercinės garantijos keliamas problemas (klaidinimą ir įstatyminės garantijos užgožimą), ji turėtų būti leidžiama siūlyti tik tais atvejais, kai kuriuo nors būdu (garantijos davėjo prisiimamais atlikti veiksmais, garantijos objektu, sąlygomis pasinaudoti garantija) gerina pirkėjo padėtį palyginus su padėtimi, kurioje jis yra pagal įstatymą. Be to, pardavėjas turi būti įpareigotas ne tik informuoti, jog pirkėjui įstatymais suteiktos teisės komercinės garantijos nuostatomis nėra paveikiamos, bet ir paaiškinti, kokios tos teisės yra.
4. Garantijos taikytinos ne tik tradicinės sampratos daiktams, bet ir skaitmeniniam turiniui bei gyvūnams. Nors gyvūnams galima taikyti ir įstatyminė garantija (kaip pardavėjo patvirtinimas, jog perduotas objektas – tinkamos kokybės, o dėl tokio daikto ypatumų šios garantijos terminas turėtų būti apribotas tik tokiu laiku, kurio

užtektų paslėptiems trūkumams išryškėti), ir komercinė, pastarosios objektas turėtų būti sietinas su daikto perdavimo metu jau egzistuojančiais trūkumais, kadangi platesnis jo apibrėžimas, atsižvelgiant į tokio daikto specifiškumą, neatspindėtų pačios garantijos funkcijų. Tuo tarpu skaitmeniniam turiniui negali būti taikomas su jo tarnavimo laikotarpiu susietas (t. y. – neribotas) įstatyminės garantijos terminas, kadangi tokio turinio teikėjas objektyviai negali užtikrinti skaitmeninio turinio veikimo, atnaujinimo ir priežiūros neribotą laiką.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

- 1) Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262;
- 2) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 36–1340;
- 3) Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 108–2728;
- 4) Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 6–212;
- 5) Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 94–1833;
- 6) Mažmeninės prekybos taisyklės. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 11 d. nutarimu Nr. 697 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. 738 redakcija).

Tarptautinės teisės aktai:

- 1) 1980 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo–pardavimo sutarčių. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 102–2283.

Europos Sąjungos teisės aktai:

- 1) 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų. OL L 171, 1999;
- 2) 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“). OL L 149, 2005;
- 3) 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/125/EB nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimų su energija susijusiems gaminiams nustatymo sistemą. OL L 285, 2009;
- 4) 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos

Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB. OL L 304/72.

Užsienio šalių teisės aktai:

- 1) Nyderlandų civilinis kodeksas (oland. *Burgerlijk Wetboek*). Angliškas vertimas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.dutchcivillaw.com/civilcodebook077.htm>>;
- 2) Jungtinės Karalystės Vartotojų teisių aktas (angl. *Consumer Rights Act 2015*) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/15/contents/enacted>>;
- 3) Lenkijos specialių vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių sąlygų įstatymas (lenk. *Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego*) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20021411176>>;
- 4) Lenkijos civilinis kodeksas (lenk. *Kodeks cywilny*) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19640160093>>.

Specialioji literatūra:

- 1) BUBLIENĖ, Danguolė. *Vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų kontrolė*. Vilnius: Registrų centras, 2009;
- 2) BUBLIENĖ, Danguolė. Vartotojų teisė į informaciją pagal naująją vartotojų teisių direktyvą: žingsnis pirmyn? Iš *Vartotojų teisių apsaugos teisiniai aspektai Europos Sąjungoje*: konferencijos mokslo darbų rinkinys. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011;
- 3) DRAZDAUSKAS, Stasys. Bendrosios Europos pirkimo–pardavimo teisės autonominio taikymo Lietuvoje problematika. *Teisė*, 2013, Nr. 88;
- 4) JAKAITĖ, Agnė. Pareiga atskleisti informaciją komercinių ikisutartinių santykių kontekste. *Teisė*, 2011, Nr. 81;
- 5) MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (1). *Justitia*, 2003, Nr. 3–4 (45–46);

- 6) MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (2). *Justitia*, 2003, Nr. 5 (47);
- 7) MIZARAS, Vytautas. Pirkimo–pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (3). *Justitia*, 2003, Nr. 6 (48);
- 8) SELELIONYTĖ–DRUKTEINIENĖ, Simona. Sutartinė atsakomybė – grįsta kalte ar be kaltės? *Jurisprudencija*, 2011, 18(4);
- 9) COLLINS, Hugh. Conformity of Goods, the Network Society, and the Ethical Consumer. *European Review of Private Law*, 2014, Volume 22;
- 10) DE LUCA, Villy. The Conformity of the Goods to the Contract in International Sales. *Pace Int'l L. Rev.*, 2015, No. 163;
- 11) FABER, Wolfgang, LURGER, Brigitta. *National Reports on the Transfer of Movable in Europe. Volume 4: France, Belgium, Bulgaria, Poland, Portugal*. Munich: sellier. european law publishers, 2011;
- 12) HOWELLS, G.; WEATHERILL, S. *Consumer Protection Law. Second Edition*. Aldershot: Ashgate, 2005;
- 13) LOOS, Marco B. M. Sales Law in the DCFR. *Center for the Study of European Contract Law Working Paper Series*, 2010, No. 2010/04;
- 14) LOOS, Marco B. M. Consumer sales in The Netherlands after implementation of the Consumer Rights Directive and with a view to the future Common European Sales Law. *Centre for the Study of European Contract Law Working Paper Series*, 2014, No. 2014–12;
- 15) PODSZUN, Rupprecht. Procedural autonomy and effective consumer protection in sale of goods liability: Easing the burden for consumers (even if they aren't consumers). *EuCML*, 2015, Nr. 4;
- 16) STAUDENMAYER, Dirk. The Directive on the Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees – a Milestone in the European Consumer and Private Law. *European Review of Private Law*, 2000, Volume 8;
- 17) VON BAR, C. et al. *Draft Common Frame of Reference. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law*. IV tomas. Munich: Sellier European Law Publishers, 2009;
- 18) WHISH, R.; BAILEY, D. *Competition Law. Seventh Edition*. Oxford: Oxford University Press, 2012;

19) WIEWIÓROWSKA–DOMAGALSKA, Aneta. *Consumer Sales Guarantees in the European Union*. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

1) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2015 m. birželio 4 d. sprendimas *Faber C–497/13*, ECLI:EU:C:2015:357.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika:

- 1) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2003 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje *V. S. v. E. K.*, Nr. 3K-3-159/2003, kat. 40.1;
- 2) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje *V. J. v. UAB „LB baldai“*, Nr. 3K-7-581/2008, kat. 42.3;
- 3) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Ruukki Lietuva“ v. UAB „Laugina“*, Nr. 3K-3-182/2009, kat. 42.8;
- 4) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje *L. G. v. A. S.*, Nr. 3K-3-530/2010, kat. 44.5.1;
- 5) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje *SIA „NB-SAN“ v. UAB „Manukas“*, Nr. 3K-3-462/2011, kat. 114.8.2;
- 6) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje *UAB NTA „Realus pasiūlymas“ v. UAB „Mega Property“*, Nr. 3K-3-531/2011, kat. 42.11.1;
- 7) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje *J. P. v. UAB „Skytech.lt“*, Nr. 3K-3-252/2013, kat. 42.3;
- 8) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje *D. Š. v. UAB „Borgalita“, BUAB „Kardera“*, Nr. 3K-3-406/2013, kat. 44.6;
- 9) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 29 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Sigdanas“ v. UAB „Edvima“*, Nr. 3K-3-457/2014, kat. 45.6;

- 10) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Č. B. v. UAB „Gilius ir Ko“, Nr. 3K-3-446-706/2015, kat. 44.6;
- 11) 2010 m. birželio 28 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus parengta vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartiniuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga II (vartojimo pirkimo–pardavimo, vartojimo rangos, civilinės atsakomybės vartojimo teisiniuose santykiuose taikymo klausimai), Nr. AC–33–1.

Kitų Lietuvos teismų praktika:

- 1) Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. gegužės 21 d. nutartis civilinėje byloje R. J. v. A. M, A. M., Lietuvos kinologų draugija, Nr. 2A-189-280/2009;
- 2) Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyrius. 2016 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje V. K. v. A. A., Nr. 2A-1038-278/2016.

Travaux préparatoires:

- 1) 1993 m. lapkričio 15 d. Green Paper on Guarantees for Consumer Goods and After-Sales Services (Presented by the Commission), COM (93) 509 final;
- 2) 2011 m. spalio 11 d. Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl bendrosios Europos pirkimo–pardavimo sutarčių teisės. 2011/0284 (COD);
- 3) 2015 m. gruodžio 9 d. Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tam tikrų skaitmeninio turinio teikimo sutarčių aspektų. 2015/0287 (COD);
- 4) 2015 m. gruodžio 9 d. Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tam tikrų internetinio ir kitokio nuotolinio prekių pardavimo sutarčių aspektų. 2015/0288 (COD).

Elektroniniai dokumentai:

- 1) 2016 m. sausio 28 d. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2016 m. veiklos ataskaita Nr. 3–252 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vvtat.lt/index.php?2267040817>>;
- 2) 2017 m. sausio 27 d. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2016 m. veiklos ataskaita Nr. 3–246 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vvtat.lt/index.php?2267040817>>;

- 3) 2013 m. kovo 19 d. REDING, Viviane. Vice-President of the European Commission, EU Commissioner for Justice. *“Towards a more coherent enforcement of EU consumer rules”*. European Consumer Summit 2013/Brussels, Speech/13/237 [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-237_lt.htm>;
- 4) 2013 m. birželio 24 d. Bureau Européen des Unions de Consommateurs position paper. *“European Commission’s report on the application of the Unfair Commercial Practices Directive”* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.beuc.eu/publications/2013-00457-01-e.pdf>>;
- 5) 2014 m. vasario 19 d. The European Consumer Centres Network Study. *“Commercial Warranties – Are They Worth the Money?”* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-verbraucher/PDF_Englisch/Reports/Garanties_2014_FINAL.pdf>;
- 6) 2015 m. gruodis. European Commission. *“Consumer Market Study on the Functioning of Legal and Commercial Guarantees for Consumers in the EU. Final Report”* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/docs/legalguaranteesfinal_report_en.pdf>;
- 7) 2016 m. sausis. MAK, Vanessa. *“The new proposal for harmonized rules on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content”* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://polcms.secure.europarl.europa.eu/cmsdata/upload/4f79f476-94b3-41ab-9484-ccc665762dee/contracts%20for%20the%20supply%20of%20digital%20content2.pdf>>;
- 8) 2016 m. balandžio 12 d. BEUC *“Proposal for a Directive on Contracts for the Supply of Digital Content”* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-036_are_proposal_for_a_directive_on_contracts_for_the_supply_of_digital_content.pdf>;
- 9) 2016 m. balandžio 25 d. Briefing. EU Legislation in Progress. *“Contracts for supply of digital content to consumers”* [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581980/EPRS_BRI\(2016\)581980_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581980/EPRS_BRI(2016)581980_EN.pdf)>;
- 10) 2016 m. gegužės 3 d. AmCham EU’s position on Directive on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.amchameu.eu/system/files/position_papers/amcham_eu_position_on_digital_content_-_03.05.2016.pdf>;

- 11) 2016 m. birželio 3 d. Bureau Européen des Unions de Consommateurs position paper. “*Proposal for a Directive on Certain Aspects Concerning Contracts for Distance Sales of Goods*” [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-053_csc_beuc_position_paper_on_tangible_goods_proposal.pdf>;
- 12) 2016 m. birželis. Directorate–General for Internal Policies. Policy Department. Economic and Scientific Policy. Study for the IMCO Committee. “*A Longer Lifetime for Products: Benefits for Consumers and Companies*” [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579000/IPOL_STU\(2016\)579000_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/579000/IPOL_STU(2016)579000_EN.pdf)>;
- 13) 2016 m. liepos 13 d. Frans Timmermans (First Vice–President) and Vera Jourova (Member of the Commission). Annex from a letter to Josef Staller (President of the Bundesrat) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/EN/3-2016-4409-EN-F1-1.PDF>>;
- 14) 2017 m. sausis. Directorate–General for Internal Policies. Policy Department. Citizen’s Rights and Constitutional Affairs study. “*How an EU Lifespan Guarantee Model Could Be Implemented Across the European Union*” [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU\(2017\)583116_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583116/IPOL_STU(2017)583116_EN.pdf)>;
- 15) UNETO-VNI parengtos gairės, nurodančios vidutinę tikėtiną daikto tarnavimo trukmę (olandų kalba) [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.uneto-vni.nl/onze-leden/waar-staan-onze-leden-voor/gebruiksduurverwachting>>.

Kiti elektroniniai dokumentai:

- 1) 2013 m. rugpjūčio 7 d. TNS LT: „*Kas antras lietuvis savo būstu dalijasi su naminiiais gyvūnais*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tns.lt/lt/news/tns-lt-kas-antras-lietuvis-savo-bustu-dalijasi-su-naminiais-gyvunais/>>;
- 2) 2014 m. balandžio 8 d. “*Support for Windows XP ended*” [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.microsoft.com/en-us/windowsforbusiness/end-of-xp-support>>;
- 3) 2015 m. liepos 8 d. “*Americans Split on How Often They Upgrade Their Smartphones*” [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą:

- <http://www.gallup.com/poll/184043/americans-split-often-upgrade-smartphones.aspx?utm_source=Economy&utm_medium=newsfeed&utm_campaign=tiles>;
- 4) 2016 m. lapkričio 22 d. „*Tyrimas parodė, kas kiek laiko ir kodėl lietuviai keičia telefoną*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.delfi.lt/mokslas/technologijos/tyrimas-parode-kas-kiek-laiko-ir-kodel-lietuviai-keicia-telefona.d?id=72940112>>;
  - 5) 2017 m. vasario 21 d. „*What does it mean if Windows isn't supported?*“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://support.microsoft.com/en-us/help/10736/windows-what-does-it-mean-if-not-supported>>;
  - 6) „Lietuvos Draudimas“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ld.lt/privatiems-klientams/bustas/mobiliuju-telefonu-ir-plansetiniu-bei-nesiojamuju-kompiuteriu-draudimas>>;
  - 7) „Lietuvos Draudimas“ [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ld.lt/busto-draudimas/namu-turto-draudimas>>;
  - 8) Mobiliojo ryšio operatoriaus „Bitė“ telefono draudimas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://www.bite.lt/privatiems/paslaugos/ekrano-draudimas>>;
  - 9) Mobiliojo ryšio operatoriaus „Tele2“ telefono draudimas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://tele2.lt/verslui/ismaniosios-paslaugos/telefonu-draudimas>>.

Daikto kokybės garantijų sutarčių teisėje turinys ir jų taikymo problemos

SANTRAUKA

„Garantija taikoma visą automobilio tarnavimo laikotarpį, tačiau mes nesame atsakingi, jei šis laikotarpis – neilgas“ – iš nežinomos garantijos.

Šiandien Lietuvoje pirkėjas yra saugomas net dviejų rūšių garantijų – įstatyminės bei komercinės, – tačiau paprastai, susidūręs su įsigyto daikto trūkumais, nežino nei dėl kokių daiktų, nei kur kreiptis, o kartais – netgi ko gali reikalauti. Šis magistro darbas pradedamas fizinės daikto kokybės kategorijos *ratione materiae* analize, siekiant atsakyti į klausimą, ar ir kitokie objektai (pavyzdžiui, nematerialūs arba netgi gyvi, tačiau neturį teisinio subjektiškumo) gali į ją patekti.

Darbe, atsižvelgiant į šalies įstatymuose įtvirtintą kokybės garantijos instituto dichotomiją, ypatingas dėmesys skiriamas ne tik garantijų turiniui individualiai, bet ir santykyje vienai su kita. Nuodugnus įstatyminės garantijos turinio tyrimas, pasitelkiant teismų praktiką, įvairius empirinius tyrimus, teisės doktriną, darbe išryškina svarbiausius probleminius šio instituto bruožus – įstatymų leidėjo pasirinktos juridinės technikos, vedančios prie terminologijos maišaties, netobulumą, dažnai prekei taikomą neadekvatų garantijos terminą, per trumpai veikiančios prezumpcijos, lemiančios įrodinėjimo naštos paskirstymą, reikšmę. Šias problemas sąlygojančias įstatymų nuostatas siūloma keisti, idant efektyviau būtų apsaugotos vartotojo teisės.

Komercinės garantijos analizė konstruojama santykyje su įstatyminės garantijos nuostatomis ir, atkreipiant dėmesį į tai, jog vienas pagrindinių šios garantijos skiriamųjų bruožų, deja, yra vartotojo klaidinimas, mėginama atsakyti į klausimą, ar, atitinkamai patobulinus įstatyminės garantijos institutą, komercinė garantija apskritai netaptų nereikalinga, o jei ne – kokie pakeitimai joje turėtų būti padaryti?

Turint omenyje vykstančią skaitmeninio ir materialaus pasaulių konvergenciją, nagrinėjami atskiri aspektai sutarčių, susijusių su skaitmeninio turinio teikimu, bei vertinama galimybė garantijų institutą pritaikyti gyviems, tačiau subjektiškumo neturintiems, objektams.

Content of Quality Guarantees in Contract Law and Problems of Their Application

SUMMARY

“The warranty is for the life of the vehicle but we are not responsible if the vehicle does not live very long”

– from unknown warranty.

Nowadays a buyer in Lithuania is protected by two different types of guarantees – legal and commercial – however usually after any defects become apparent, one often wonders where to complain, what type of goods are covered and sometimes – even what one can demand. This master thesis starts off with the analysis of goods’ quality *ratione materiae* in order to answer whether it can include other objects (for example immaterial or even alive ones that do not possess legal capacity).

Considering the dichotomy of guarantees that is provided in legal acts, a special interest is paid not only to each of the guarantees’ content individually, but also in a relation to one another. Thorough analysis of content of legal guarantee, accompanied by courts’ decisions, various empirical data, legal doctrine, emphasizes the most important problematic aspects of this institute – namely: imperfection of legislator’s choice of legal technique resulting in problems with terminology, frequently inadequate term of legal guarantee and significance of short-lived reversal of burden of proof. Current legal regulation causing such problems is offered to be changed with a view to effective protection of consumers’ rights.

Analysis of commercial guarantee is constructed upon its relationship with legal guarantee’s content. Paying attention to the fact that one of the most distinctive features of commercial guarantee is, unfortunately, misleading consumer, an attempt is made to answer whether after implementation of certain changes in legal guarantee, commercial guarantee as such would not be rendered unnecessary and if not – what changes it should undergo.

Also, having in mind the convergence of digital and material worlds, this master thesis analyses certain aspects of contracts of digital content supply and evaluates the possibility to apply any of guarantees to objects that are alive but lack legal capacity.